

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA MLÉKO

2020

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZDROJE INFORMACÍ, ZPRACOVATELÉ PODKLADŮ:

Agra Europe
ČMSM – Českomoravský svaz mlékárenský
ČSÚ – Český statistický úřad
EK – Evropská komise
FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) –
Organizace pro výživu a zemědělství
FAPRI (Food and Agricultural Policy Research Institute)
Generální ředitelství cel
IDF – Mezinárodní mlékařská federace
Ministerstvo zemědělství
OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) –
Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
SVS – Státní veterinární správa ČR
SZIF – Státní zemědělský intervenční fond
USDA (U. S. Department of Agriculture) – Ministerstvo zemědělství USA
UZEI – Ústav zemědělské ekonomiky a informací
WTO (World Trade Organisation) – Světová obchodní organizace

Odbor zemědělských komodit MZe

Odpovědná redaktorka:

Ing. Zdeňka Veselá, MZe

Spolupracovníci:

Ing. Karolína Straková, MZe

Ing. Jiří Kopáček, CSc., ČMSM

Ředitelka Odboru zemědělských komodit:

Ing. Miroslava Czetmayer Ehrlichová, MZe

Autoři touto cestou děkují za spolupráci všem uvedeným organizacím
a jejich odborným pracovníkům

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny zájemce z řad studentů, pedagogů
odborných škol a podnikatelských subjektů a dalších k dispozici také na internetu na adrese:
www.eagri.cz

Autor fotografie:

shutterstock/Anastasiia Malinich

Vydalo: Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 110 00 Praha I

Internet: www.eagri.cz, e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-580-7, ISSN 1211-7692, MK ČR E 11003

Tisk: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, www.uzei.cz

SITUAČNÍ
A VÝHLEDOVÁ
ZPRÁVA
MLÉKO

PROSINEC
2020

SEZNAM ZKRATEK

AEKO	Agroenvironmentálně-klimatické opatření
AMP	Africký mor prasat
BRICS	Společné hospodářské seskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jižní Afriky (z angl. Brazil, Russia, India, China, and South Africa)
CETA	Hospodářská a obchodní dohoda mezi Kanadou a EU (z angl. Comprehensive Economic and Trade Agreement)
CPTPP	Trans-pacifické partnerství (z angl. Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership)
CPV	Cena průmyslových výrobců
CZV	Cena zemědělských výrobců
ČMSM	Českomoravský svaz mlékárenský
ČSÚ	Český statistický úřad
CWT	sto váha – dříve známá také jako centum weight nebo quintal , je britská imperiální a americká obvyklá jednotka hmotnosti: 1 cwt (US) = 45,359 kg, 1 cwt (UK) = 50,8023 kg.
DP	Dotační program MZe
DPH	Daň z přidané hodnoty
DŽPZ	Podpora dobrých životních podmínek
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
FAO	Světová organizace pro výživu a zemědělství (z angl. Food and Agriculture Organization) of the United Nations)
FAPRI	Generální ředitelství cel (z angl. Food and Agricultural Policy Research Institute)
FDP	Čerstvé mléčné výrobky (z angl. Fresh Dairy Products)
FFP	Dotučněný mléčný protein (z angl. Fat-Filled Powders)
GMO	Geneticky modifikovaný organismus
CHOP	Chráněné označení původu
CHZO	Chráněné zeměpisné označení
IDF	Mezinárodní mlékařská federace (z angl. International Dairy Federation)
LDC	Nejméně rozvinuté země (z angl. Least Developed Countries)
LFA	Méně příznivé oblasti (z angl. Less Favoured Areas)
LIFDC	Země s nízkým příjmem potravin (z angl. Low-Income Food Deficit Countries)
MENA	Území severní Afriky a Středního východu (z angl. Middle East and North Africa)
MZE	Ministerstvo zemědělství ČR
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development)
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PRV	Program rozvoje venkova
PVP	Přechodné vnitrostátní podpory
RABDF	Královská asociace britských prvovýrobců mléka
SAPS	Jednotná platba na plochu
SCDPE	Stálý výbor pro mlékářskou politiku a ekonomiku

SPM	Sušené plnotučné mléko
SOM	Sušené odstředěné mléko
SVS	Státní veterinární správa ČR
SVZ	Situační výhledové zprávy
SZIF	Státní zemědělský investiční fond
TTP	Trvalé travní porosty
UHT	Vysokotepečné upravení mléka (z angl. Ultra-high temperature processing)
USDA	Ministerstvo zemědělství USA (z angl. U. S. Department of Agriculture)
USMCA	Dohoda mezi USA, Mexikem a Kanadou o volném obchodu (z angl. United States–Mexico–Canada Agreement)
UZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VCS	Dobrovolná podpora vázaná na produkci
VDJ	Velké dobytčí jednotky
WTO	Světová obchodní organizace (z angl. World Trade Organisation)

OBSAH

1 Úvod	5
2 Souhrn	5
3 Světový trh s mlékem a mléčnými výrobky	9
3.1 Přehled vývoje na světovém trhu s mlékem a mléčnými výrobky v roce 2019	9
3.2 Světový obchod s mlékem a mléčnými výrobky	11
3.2.1 Máslo	12
3.2.2 Sýr	13
3.2.3 Sušené odstředěné mléko	14
3.2.4 Sušené plnotučné mléko	14
3.3 Přehled vývoje na světovém trhu s mlékem a mléčnými výrobky v roce 2020	15
3.4 Ceny	16
3.5 I přes narušení trhu světová produkce mléka roste	17
3.6 Světový obchod s mléčnými výrobky směřuje k nejstrmějšímu propadu za tři desetiletí	19
3.7 Obchod klíčových mléčných výrobků	19
3.7.1 Plnotučné mléko	19
3.7.2 Sušené odstředěné mléko	20
3.7.3 Máslo	21
3.7.4 Sýr	21
3.8 Dopady pandemie COVID-19 na vývoj světového mlékárenství v roce 2020	22
3.8.1 Dopady pandemie COVID-19 na mlékárenství z evropské perspektivy	22
3.8.2 Dopady pandemie COVID-19 na mlékárenství v Indii	28
3.8.3 Složitá koronavirová situace v Jižní Americe	29
3.8.4 Trh s mlékem v USA a zdejší pandemická ekonomika	30
3.9 Střednědobé výhledy na mléčných trzích 2020–2029 včetně rizika nejistot ovlivňujících světové mléčné trhy v příštích deseti letech	32
3.9.1 Svět	32
3.9.2 Spotřeba	34
3.9.3 Obchod	35
3.9.4 Ceny	36
3.9.5 Hlavní problémy a nejistoty	37
3.10 Evropská unie	38
4 Produkce a užití mléka v ČR	42
5 Bilance produkce a užití mléka	47
5.1 Změny produkce a užití mléka v roce 2019 oproti roku 2018	48
5.2 Očekávaný vývoj produkce a užití mléka v roce 2020	49
6 Zpracovatelský průmysl	50
6.1 Konzumní mléka a smetany	52
6.2 Jogurty, ostatní tekuté kysané mléčné výrobky	53
6.2.1 Jogurty	54
6.2.2 Ostatní tekuté kysané mléčné výrobky	55
6.3 Tvarohové speciality, mléčné pudinky	55
6.4 Sýry a tvarohy	55
6.4.1 Tvarohy	56
6.4.2 Sýry	56
6.5 Máslo a mléčné pomazánky z mléčného tuku	58
6.6 Sušená a kondenzovaná mléka	59
7 Spotřeba mléka a mlékárenských výrobků	61
8 Cenový vývoj	63
8.1 Cena zemědělských výrobců (CZV)	63
8.2 Cena průmyslových výrobců (CPV)	67
8.3 Spotřebitelské ceny (SC)	70
9 Zahraniční obchod	73
9.1 Vývoj zahraničního obchodu v roce 2019	73
9.1.1 Vývoz	74
9.1.2 Dovoz	75
9.2 Vývoj zahraničního obchodu v roce 2020	77
9.2.1 Vývoz	78
9.2.2 Dovoz	79
10 Opatření na trhu s mlékem a mléčnými výrobky	81

I ÚVOD

Cílem Situační výhledové zprávy mléko a mléčné výrobky je informovat veřejnost o důležitých aktuálních skutečnostech a základních údajích v odvětví mléka a mléčných výrobků.

SVS v jednotlivých kapitolách poskytuje údaje o světovém a domácím trhu s mlékem a mléčnými výrobky, o vývoji ve zpracovatelském průmyslu, zahraničním trhu, spotřebě, opatřeních na trhu apod.

Použité údaje jsou zpracovány podle informací dostupných k měsíci srpnu 2020, není-li uvedeno jinak.

2 SOUHRN

Situační výhledovou zprávu Mléko a mléčné výrobky uvádí kapitola Světového trhu s mlékem a mléčnými výrobky. Je tomu tak proto, že komodita mléko je silně ovlivněna situací na trhu s mlékem a mléčnými výrobky v Evropě i ve světě. Téměř čtvrtina české produkce mléka se vyváží ke zpracování do evropských mlékáren, především na německý a italský trh. Letošní rok závislost na dění v Evropě a ve světě ještě zesílila v důsledku pandemie COVID-19.

Výhled situace na trhu s mlékem v Evropě i ve světě pro rok 2020 byl zpočátku velice optimistický, očekávala se především dynamická poptávka při mírně omezené nabídce. Vývoj v prvním čtvrtletí letošního roku se odehrával podle predikovaného výhledu. Krize COVID-19, která od poloviny března zasáhla postupně celý svět, a následně přijímaná vládní opatření a uplatňované restriktce k řízení a zamezení pandemie ve všech zemích světa však zcela ochromily celosvětový mlékárenský sektor zejména v době jarního lockdownu. Nakonec se ukázalo, že dopady koronavirové pandemie byly menší, zejména pokud se týká obchodování a spotřeby, nicméně nejistota způsobená nastalou situací měla nakonec zásadní vliv na ceny mléčných komodit, které ve 2. čtvrtletí drasticky poklesly, než se ve druhé polovině roku začaly opět pozvolna zotavovat a přišla druhá vlna a podzimní lockdown.

Aby dokázal celý sektor mléka čelit výzvám, jsou nezbytné strategické informace o trhu a zvládnutí kritických problémů týkající se trhu s mlékem dnes i v budoucnu. Toto odvětví musí zůstat aktivní a přizpůsobivé novým požadavkům spotřebitelů a měnícím se trendům spotřeby, např. poptávce po produktech non GMO, bio, bez laktózových výrobků, po mléku od dojníc, které splňují dobré životní podmínky zvířat. Spotřebitelé se vrací k mléčným tukům. Spotřeba másla je zpět se značným dopadem na skladbu produktů a ceny všech mléčných komodit. Na druhé straně se sektor mléka bude častěji vyrovnávat s kolísáním cen (volatilitou). Častá nerovnováha v nabídce a poptávce, konec kvót na mléko v EU, ruské embargo, čínská poptávka, zásoby SOM v EU a obchodní dohody – to vše přispívá k volatilitě cen. Zároveň vývoj spotřeby mléka mimo tradiční regiony produkující mléko zvyšuje potenciál pro dovoz komodit a investic do rozvíjejících se nových trhů s mlékem. Výzvou jsou i nové mléčné výrobky. Tradiční trh s mléčnými výrobky se rozšiřuje díky rostoucímu významu nové technologie s přidanou hodnotou a neustálému vývoji složitějších a specializovaných technických produktů.

Pro příštích deset let zůstává výhled pro mléčné výrobky pozitivní, poháněný rostoucí poptávkou zejména v rozvojových zemích. OECD a FAO očekávají další expanzi obchodu s mlékem a mléčnými výrobky, i když v případě sušených mlék přeci jenom s o něco pomalejším tempem růstu než v minulosti.

Co se týká sektoru mléka na domácím trhu, lze konstatovat, že se jedná o stabilní sektor s vysokou soběstačností, vysokým potenciálem pro další rozvoj. V roce 2019 došlo k meziročnímu zvýšení průměrných stavů dojníc o 0,4 % na 362 729 ks. Vlivem extrémního sucha a špatné dostupnosti krmiv se snížila užitkovost dojníc o 0,6 % na 8 471,4 l/ks/rok a meziročně se snížila celková produkce mléka o 0,2 % na 3,1 mld. litrů mléka. V plemenné struktuře stáda dojených krav se opět projevil pozvolný posun směrem k holštýnskému plemeni. V kontrole užitkovosti bylo 58,3 % krav holštýnského plemene (včetně kříženek z převodného křížení s podílem krve H 50 % a více) a 34,4 % krav českého strakatého

plemene. V I. pololetí 2020 se meziročně snížily stavy dojníc o 0,8 %, zvýšila se průměrná denní užitkovost o 5,4 % a produkce mléka o 4,1 %.

Z administrace Státního zemědělského intervenčního fondu vyplývá, že k 31. 12. 2019 bylo evidováno 1 473 producentů dodávajících prvnímu kupujícímu a 502 producentů přímého prodeje. V organizaci prodeje syrového mléka bylo k 31. 12. 2019 registrováno celkem 69 prvních kupujících mléka. Z registrovaného počtu prvních kupujících bylo 42 mlékáren. Zbytek činily odbytové organizace, z nichž část byly současně uznané organizace producentů. K 31. 12. 2019 bylo evidováno 19 organizací producentů mléka. Prodej mléka odbytovými organizacemi i organizacemi producentů posílil. Prostřednictvím odbytových organizací bylo prodáno 2 426 tis. t mléka, tj. 79,9 % množství dodaného k dalšímu zpracování. Z toho uznané organizace producentů zprostředkovaly prodej 2 192 tis. t mléka, což představuje 72,2 % množství dodaného k dalšímu zpracování. Největší objem prodeje zprostředkovalo družstvo Mlékařské hospodářské družstvo JIH, dále Morava, Mlékařské odbytové družstvo a Mlékařské hospodářské družstvo Střední Čechy v celkové výši 1 230,805 tis. t mléka, tj. 40,6 % objemu ke zpracování.

Tržby za mléko v roce 2019 v České republice dosáhly 22,1 mld. Kč a byly meziročně vyšší o 2,3 %, tj. o 0,49 mld. Kč. Výkupní cena mléka byla zejména v I. a 4. čtvrtletí 2019 nad průměrnými výrobními náklady. Průměrná roční cena za mléčnou surovinu placená mlékárnami na území České republiky za rok 2019 dosáhla 8,86 Kč/l a byla meziročně vyšší o 3,4 % (o 0,29 Kč/l). Za posledních 15 let je průměrná cena mléka za loňský rok 2019 druhou nejvyšší dosaženou roční realizační cenou za mléko. Ve výběrovém šetření ÚZEI o nákladech na výrobu mléka byly podle předběžných výsledků dosaženy náklady ve výši 8,94 Kč/l. Podíl nákladů na krmiva na celkových nákladech se předpokládá ve výši 38,1 %, z toho podíl na vlastní krmiva 22,2 %.

V říjnu 2020 mlékárny platily producentům mléka oproti předchozím měsícům vyšší cenu za mléko, a to především v důsledku vyššího obsahu složek mléka. Cena v říjnu 2020 při obsahu tuku 3,92 % a bílkovin 3,48 % tak dosáhla 8,48 Kč/l mléka, průměrná cena od počátku roku 8,51 Kč/l mléka. Cena vykazovaná v rámci šetření Odbyt (MZe) 6–12, tzn. včetně zohlednění realizačních cen mléka na zahraničních trzích (především v Německu a Itálii) za říjen 2020 byla na úrovni 8,56 Kč/l, tj. zvýšení ceny oproti srpnu o 2,4 % (meziroční snížení o -2,5 %). Kumulovaná cena od počátku roku v říjnu 2020 představovala 8,55 Kč/l mléka. Na vykazování této ceny má vliv i kurz koruny. Ceny průmyslových výrobců (CPV) v meziročním porovnání 2020/2019 v září u některých vybraných mléčných výrobků více či méně vzrostly (mléko polotučné trvanlivé, máslo ve spotřebitelském balení, jogurt bílý, Eidam), u zbylých mléčných výrobků došlo k poklesu ceny.

V roce 2019 mlékárenský průmysl nakoupil od producentů 2 525,3 mil. l mléka, tj. o 28,2 mil. l méně v porovnání s rokem 2018. Z uvedeného nákupu bylo cca 270,0 mil. l vyvezeno ke zpracování do zahraničí a 1,0 mil. l dovezeno ze zahraničí. Důvodů méně příznivého vývoje dodávek v ČR může být několik: nižší kvalita krmiv z předchozího roku (povětrnostní důvody – teplé a suché počasí), mírný propad mléčné užitkovosti (-0,6 %), snížení početného stavu krav, a tudíž nižší celková produkce syrového mléka. Dalším faktorem vývoje domácího zpracovatelského průmyslu může být i skutečnost významného vývozu syrového mléka ke zpracování do zahraničí (23,5 % české produkce), zejména do Německa, což ve svém důsledku vyvolává retroaktivní dovoz hotových mléčných výrobků zpět do České republiky. Podíl dovozu mléčných výrobků na domácí spotřebě představoval v roce 2019 46,7 %, což ve svém důsledku ovlivňuje domácí spotřebu. V porovnání s rokem 2018 se v roce 2019 snížil objem mléka ke zpracování v tuzemských mlékárnách o 1,4 %. Snížil se objem výroby trvanlivého mléka o 2,5 %, tvarohů o 0,4 %, přírodních sýrů o 0,5 %, tavených sýrů o 3,8 %, tvarohových dezertů o 13,4 %, sušeného odstředěného mléka o 13,0 %, sušeného plnotučného mléka o 12,7 % a kondenzovaných mlék o 1,7 %. Naopak nárůst výroby vykazují komodity konzumních smetan o 4,3 %, jogurtů o 0,6 %, ostatní kysaných výrobků o 11,3 %, másla o 4,7 % (máslo ve spotřebitelském balení o 13,0 %, tradičního pomazánkového o 1,9 %), smetanových krémů o 0,3 %, mléčných dezertů o 18,3 %, sušené syrovátky o 1,3 % a zahuštěné syrovátky o 9,4 %.

Za leden až září 2020 nakoupil mlékárenský průmysl 1,98 mld. l mléka, tj. meziročně o 4,9 % více mléka ke zpracování. Meziročně vzrostla výroba především konzumního mléka, konzumních smetan, jogurtů, másla tvarohů, sýrů, tvarohů, smetanových krémů, mléčných dezertů, sušeného odstředěného mléka.

Pokud se jedná o konsolidaci průmyslového mlékárenství v České republice je ji možné charakterizovat další koncentrací a specializací do větších výrobních celků a jejich důmyslnou modernizací s integrováním automatizované a v několika případech již také robotizované výroby. V roce 2019 došlo ke konečnému uzavření mlékárenského provozu v Sedlčanech vlastněné skupinou Savencia Fromage & Dairy a přesunu zdejší výroby do modernizovaného závodu v Přibyslavi-Hesově, v roce 2020 dokončila rozsáhlou investici společnost Madeta v Plané nad Lužnicí, kde byla vybudována největší zpracovatelská kapacita pro výrobu sýrů ve střední Evropě. K významným modernizacím dochází ale také u dalších mlékárenských operátorů, tedy v Mlékárně Klatovy, v Mlékárně Kunín, ve společnostech Moravia Lacto, Bohemilk, Mlékárna Olešnice či Brazzale Moravia, ale i u dalších menších zpracovatelů. Lze tedy konstatovat, že mlékárenský průmysl v České republice je konsolidovaný a zpracovatelské kapacity jsou plně schopné zpracovat v nejvyšší kvalitě veškeré mléko nabídnuté českými farmáři.

Očekávaný výhled pro rok 2020 byl zpočátku velice optimistický, očekávala se především dynamická poptávka při mírně omezené nabídce, což je pro vývoj vždy pozitivní. Takto se také odehrával vývoj v prvním čtvrtletí letošního roku. Krize COVID-19, která od poloviny března zasáhla postupně celý svět, tedy i české mlékárenství, a následně přijímaná vládní opatření a uplatňované restriktce k řízení a zamezení pandemie, však zcela ochromily další vývoj mlékárenství zejména v době jarního lockdownu. Nakonec se ukázalo, že dopady koronavirové pandemie byly menší, než se původně předpokládalo, zejména pokud se týká obchodování a spotřeby, nicméně nejistota způsobená nastalou situací měla přesto zásadní vliv na ceny mléčných komodit, které ve 2. čtvrtletí drasticky poklesly, než se ve druhé polovině roku začaly opět pozvolna zotavovat.

Vývoj ve zpracovatelském průmyslu v České republice v roce 2020 je i přes skutečnost koronavirové krize velmi pozitivní, což dokumentují výsledky za deset měsíců roku a opravňují k mírnému optimismu. Dobrou zprávou v tomto smyslu je také skutečnost růstu dodávek mléka ke zpracování, které jsou za 10 měsíců o 4,5 % vyšší než v roce 2019. Nicméně pro rok 2020 i přes tento mírný optimismus přetrvává celá řada nejistot, kterými jsou například další vývoj pandemie COVID-19, změny na evropském trhu ovlivněné zejména dosud nejistým výsledkem Brexitu, změny na světových trzích, které mohou ovlivnit například změny americké či ruské politiky, a v neposlední řadě i vždy nejistý vývoj počasí. Pro mlékárenství bude ale platit vždy, že mléčné výrobky zůstanou jednou ze základních složek každodenní stravy.

Pro zlepšení spotřeby mléka a mléčných výrobků na domácím trhu je důležité posilovat důvěru spotřebitelů, např. prostřednictvím značek kvality, bezpečnosti potravin apod. V České republice je spotřeba sýrů a tvarohů slabě pod průměrem EU-28. Průměrná spotřeba sýrů a tvarohů v České republice podle předběžných údajů za rok 2019 dosáhla 18,5 kg/obyv./rok. Podíl dovozu přírodních sýrů na jejich spotřebě je v České republice na velmi vysoké úrovni, cca 64,0 %. Spotřeba mléka se v České republice v roce 2019 meziročně snížila z 59,7 kg na 58,8 kg/obyv./rok. Spotřeba másla naopak vzrostla z 5,1 kg na 5,4 kg/obyv./rok. Novým fenoménem dnešní doby se stává veganský způsob života, při kterém jsou konzumovány výrobky, které se stávající novými „konkurenty“ mléčné výživě a které, podobně jako trvale posilující anti-mléčné kampaně, a jejich společná někdy až agresivní marketingová podpora a komunikace, poškozují celý mlékárenský sektor.

Podpora spotřeby mléka a mléčných výrobků, např. prostřednictvím školních projektů v EU a ČR, má svou historii (např. Mléko do škol v EU od roku 1977, v ČR od roku 1999). Postupně se měnil sortiment podporovaných výrobků jak v EU, tak v ČR. V začátcích programu byl např. pro podporu EU u mléčných výrobků rozhodující obsah tuku, v posledních letech je limitován obsah cukru v podporovaných mléčných výrobcích (maximálně 7 % přidaného cukru a/nebo medu). Nově došlo ke sloučení programu Mléka do škol a Ovoce a zelenina do škol v jeden Školní projekt. Cílem projektu je zvýšení konzumace čerstvého ovoce, zeleniny, čerstvého mléka a mléčných výrobků, ale i vzdělávání žáků v oblasti stravovacích návyků a zpracování potravin prostřednictvím exkurzí, ochutnávek, vzdělávacích či soutěžních akcí propagující spotřebu ovoce, zeleniny, mléka, mléčných výrobků. Škola se do projektu zapojuje na základě svého rozhodnutí. Celkový počet aktuálně zapojených základních škol v České republice je přes 3 700 škol a 1 200 000 žáků.

Bilance zahraničního obchodu s mlékem a mléčnými výrobky je v České republice dlouhodobě kladná. Celková finanční hodnota vývozu se za rok 2019 meziročně snížila o 0,3 %, naopak celková finanční hodnota dovozu za dané období vzrostla o 2,6 %. Z pohledu objemu dovozu mléka a mléčných výrobků v tunách bylo patrné meziroční zvýšení dovozu o cca 6,9 tis. tun (tj. o 2,7 %), objem vývozu v tunách se oproti roku 2018 snížil o 32,6 tis. t (o 2,9 %).

Export mléčné suroviny (vývoz zboží s nízkou přidanou hodnotou) představoval 34,6 % z celkové finanční hodnoty vývozu a 23,5 % z celkového objemu výroby mléka v ČR. Vývoz sýrů a tvarohů tvořil 28,1 % celkové finanční hodnoty vývozu mléka a mlékárenských výrobků. Přetrvávala záporná bilance zahraničního obchodu u másla a sýrů a tvarohů, rostl dovoz syrovátky. Dovoz sýrů a tvarohů představoval 69,9 % podílu domácí výroby sýrů a tvarohů, z toho dovoz přírodních sýrů na jejich výrobě 85 %.

Zahraniční obchod s mlékem a mléčnými výrobky za období leden – září 2020 vykazoval kladnou bilanci (3,8 mld. Kč). Finanční hodnota vývozu se zvýšila (meziročně o 5,7 %), finanční hodnota dovozu rostla pomalejším tempem (meziročně vyšší o 2,5 %). Z pohledu objemu dovozu mléka a mléčných výrobků v tunách vzrostl dovoz o 11 366 tun, tj. o 5,8 %, objem vývozu v tunách se oproti předchozímu období roku 2019 zvýšil o 77 619 t (tj. o 9,6 %).

Cílem současné společné zemědělské politiky je mimo jiné zajištění přiměřené životní úrovně producentů mléka. Zemědělské příjmy jsou tradičně spojené se světovými tržními cenami za mléko a mléčné výrobky, a to prostřednictvím ceny, kterou platí mlékárny producentům mléka. V odvětví mléka se v současné době na podporu využívá několik mechanismů. Podle vazby na danou komoditu rozlišujeme podpory přímé a nepřímé. V roce 2018 představovaly přímé platby a dotace vstupů 7 792 Kč/dojnici a nepřímé podpory celkem 10 565 Kč/dojnici, tzn. celkem 18 357 Kč/dojnici, což představuje 2,11 Kč/l mléka. Konečné údaje za rok 2019 nebyly v době zveřejnění Situační a výhledové zprávy Mléko k dispozici. Podle předběžných údajů UZEI lze odhadovat nepřímé a přímé podpory celkem v roce 2019 na 18 072 Kč/dojnici, tj. cca 2,00 Kč/l mléka.

V roce 2020 jsou vypláceny zálohy na jednotnou platbu na plochu zemědělské půdy ve výši 70 %. Kromě jednotné platby na plochu zemědělské půdy (SAPS) se jedná také o platbu pro zemědělce dodávající zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí a platbu pro mladé zemědělce a dobrovolnou podporu vázanou na produkci (VCS). Sazba na SAPS v roce 2020 činí 3 644,19 Kč/ha a sazba platby pro zemědělce dodávající zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (tzv. greening) byla stanovena ve výši 2 013,64 Kč/ha. Pokračuje se i ve zvýšené podpoře mladých zemědělců, a proto je zachována vyšší sazba platby pro mladé zemědělce, která tvoří 50 % ze sazby na SAPS. Sazba platby pro mladé zemědělce tak pro rok 2020 činí 1 822,09 Kč/ha.

Prostřednictvím národních dotací by zemědělci měli v roce 2020 získat 3,8 mld. Kč. Dotace jsou směřovány především na programy, které přispívají ke zlepšování životních podmínek v chovech hospodářských zvířat a ke zvýšení konkurenceschopnosti českého agrárního sektoru. Do odvětví živočišné výroby je směřováno cca 2,7 mld. Kč, do rostlinné výroby 351 mil. Kč, do potravinářství 578 mil. Kč a na ostatní aktivity 193 mil. Kč. V rámci DP 19.A. – režim jakosti mléka – je alokováno 500 mil. Kč.

3 SVĚTOVÝ TRH S MLÉKEM A MLÉČNÝMI VÝROBKÝ

- 2019 – růst světových cen mléka a mléčných výrobků, růst světové produkce mléka.
- 2020 – dopady pandemie COVID-19 na vývoj světového mlékárenství – dopad COVID-19 byl markantní na vývoj farmářských nákupních cen, ve zpracování mléka došlo v Evropské unii v době koronavirové krize ke změně struktury výrobního portfolia, došlo k významnému propadu obchodu. Izolace zemí omezila zahraniční obchod, uzavření restaurací a veřejného stravování a kolaps cestovního ruchu. Významný dopad mělo zavedení karanténních opatření a zamezení volného pohybu osob, což v konečném důsledku způsobilo téměř osmdesátiprocentní propad prodeje v segmentu food-service a gastronomie. Bez ohledu na narušení trhu způsobené pandemií COVID-19, pokračovala v roce 2020 světová produkce mléka v mírném růstu.
- Ve vývoji světového vývozu mléčných výrobků (v ekvivalentu mléka) se v roce 2020 předpokládá pokles o 4,1 % (o 3 miliony tun) na 74 milionů tun, což znamená nejostřejší propad ve vývozu za posledních 30 let. Na rozdíl od ostatních hlavních mléčných výrobků se očekává, že obchod se sýry poroste.
- 2020–2029 – světová produkce mléka vzroste ve sledovaném období o 1,6 % (na 997 mil. tun do roku 2029). Jedná se nejrychlejší růst ze všech hlavních zemědělských komodit. Predikce růstu počtu dojnic (0,8 %) je vyšší než růstu průměrné užitkovosti (0,7 %).
- Produkce mléka v Evropské unii poroste pomaleji než světový průměr. Důvodem jsou nastavená omezení životního prostředí a omezený růst domácí poptávky.
- Tři hlavní vývozci mléčných výrobků jsou Evropská unie, Nový Zéland a Spojené státy americké. Předpokládá se, že v roce 2029 budou tyto tři země společně představovat přibližně 65 % vývozu sýrů, 68 % SPM, 76 % másla a 77 % vývozu SOM.
- Všeobecné vyhlídky produkce a užití mléka v Evropské unii jsou spíše optimistické a poukazují na obecně dobře saturované trhy.

3.1 Přehled vývoje na světovém trhu s mlékem a mléčnými výrobky v roce 2019

Po poklesu cen v roce 2018 se znovu v roce 2019 zvýšily průměrné ceny mléka. Nejvýrazněji vzrostly ceny sušeného odstředěného mléka (SOM), poté sýrů a sušeného plnotučného mléka (SPM), ceny másla se snížily. Globální produkce mléka se zvýšila pod vlivem vyšší produkce v Asii, produkce Oceánie mírně poklesla. Globální vývoz mléka a mléčných výrobků (po přepočtu na ekvivalent mléka) se rozšířil, byť mírně, s trvalým růstem v Evropě a Oceánii. U mléčných výrobků nejvíce vzrostly dodávky sýrů, SPM a másla, prodej SOM byl nižší.

Mezinárodní ceny mléčných výrobků (měřeno cenovým indexem FAO), byly v roce 2019 v průměru o 3,0 % vyšší v porovnání s předchozím rokem, kdy ceny klesly o 4,6 %. Ceny mléka a mléčných výrobků vzrostly od ledna do května 2019 o 24 %, následně došlo k poklesu během druhé poloviny roku. Nárůst cen v období leden až květen byl způsoben především omezenou dostupností vývozu z Oceánie tvářů v tvář silné globální poptávce po dovozu. Suché počasí v Oceánii, zejména v Austrálii, vedlo ke zhoršení pastevních podmínek a nedostatku vody. Neobvykle vysoké teploty v letních měsících v Evropě snížily kvalitu pastvin a dostupnost krmiv pro zvířata. Od června došlo ke zlepšení exportních možností, zejména z Nového Zélandu. Obchodní ceny v roce 2019 byly většinou poháněny silnou dovozní poptávkou.

Globální produkce mléka v roce 2019 dosáhla 852 milionů tun, což je nárůst o 1,4 % od roku 2018 hlavně v důsledku zvýšení produkce mléka v Indii, Pákistánu, Brazílii, Evropské unii, Ruské federaci a Spojených státech amerických. Nárůst produkce mléka byl částečně vyrovnán poklesy produkce v Austrálii, Turecku, Kolumbii, Argentině, Portugalsku a Ukrajině. V klíčových globálních regionech zaregistrovala největší nárůst Asie následovaná Evropou, Severní Amerikou, Jižní Amerikou, Afrikou, Střední Amerikou a Karibikem. V Asii se produkce mléka v roce 2019 zvýšila o 10 milionů tun, tj. o 2,9 % od roku 2018, na téměř 360 milionů tun, přičemž více než 90 % nárůstu představovala Indie a Pákistán. Indická produkce mléka je poháněná rostoucí poptávkou po zpracovaných potravinách. Rostoucí produkce mléka v Indii představuje relativně organizovaný sektor, který přijímá moderní metody v chovu dojníc. Pákistán je čtvrtý největší výrobce mléka na světě, v roce 2019 se produkce mléka v této zemi zvýšila asi o 3 %, většinou z důvodů rostoucího počtu dojníc. Čínská produkce mléka v roce 2019 dále rostla. Nedávné rozšíření produkce mléka bylo výsledkem zvýšené účinnosti velkých mléčných farem a zemědělských podniků a použití koncentrovaných krmiv ve výživě dojníc. Pokračovala konsolidace, včetně přemísťování farem daleko od vodních cest a městských center, vyvolaná předpisy životního prostředí.

V Evropě se produkce mléka v roce 2019 odhaduje na 226 milionů tun (+0,5 %), hlavně díky rozšířené produkci v Evropské unii a Rusku, jako kompenzaci poklesů produkce mléka na Ukrajině, v Rumunsku a Švýcarsku. V Evropské unii dodávky mléka vzrostly o 700 000 tun na 167 milionů tun, což je o 0,4 % více než v roce 2018. Zvýšení produkce mléka na dojnici byla dostatečně velká, aby čelila poklesům počtu dojníc a dopadu zhoršené kvality pastvin způsobené teplým a suchým počasím během letních měsíců. V Rusku rostoucí přínos velkých moderních mléčných farem byl dostatečný k překonání klesající produkce malých farem. Výstavba nových zpracovatelských zařízení a zavedení chovu vysoce kvalitního mléčného skotu dovezeného z EU a dalších evropských zemích, převážně s podporou EU byla hlavním důvodem úspěchu odvětví mléka a mléčných výrobků. Produkce mléka v Bělorusku expandovala druhý rok po sobě. V roce 2019 byla produkce mléka ovlivněna extrémním teplem během letních měsíců (květen až srpen). Dovození poptávka Ruska zůstala silná a poskytovala stálý odbyt. Naopak produkce mléka na Ukrajině klesla, i když míra poklesu byla nižší než v roce 2018. V Severní Americe se produkce mléka zvýšila na 108,6 milionu tun, což je nárůst o 0,4 %.

Tabulka 1 Světová produkce mléka (tis. tun)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	840 475	852 009	1,4
Indie	187 730	196 178	4,5
EU-28	166 700	167 400	0,4
USA	98 690	99 155	0,5
Pákistán	45 786	47 297	3,3
Brazílie	34 112	35 169	3,1
Čína	32 373	32 669	0,9
Rusko	30 606	31 157	1,8
Nový Zéland	21 947	21 787	-0,7
Turecko	22 121	21 530	-2,7

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

Ve Spojených státech amerických zvýšená užitkovost dojníc pomohla udržet stabilní objem produkce mléka v roce 2019. Po čtyřech letech trvalého růstu produkce mléka v Kanadě zůstala v roce 2019 na úrovni roku 2018, výrobci snížili produkci s ohledem na zvýšené zásoby másla a sýrů. V Jižní Americe se produkce mléka odhaduje na 61,8 milionů tun v roce 2019, což znamená nárůst o 0,5 %, po mírném poklesu v roce 2018, s expanzí v Brazílii a Peru, které částečně kompenzovaly poklesy v Kolumbii, Argentině, Uruguayi a Chile. V Brazílii produkce rostla v důsledku zlepšených pastevních podmínek, používání koncentrovaných krmiv, křížení a řízení reprodukce a zdraví zvířat, vše díky investicím

společnosti. Zemědělcům ke zvýšení produkce mléka přispěly dotované zemědělské úvěry. Produkce mléka v Argentině, Kolumbii, Chile a Uruguay byla silně ovlivněna suchem, extrémně vysokými teplotami, které vedly ke zhoršení a omezení dostupnosti a kvality pastvin. V posledních letech argentinská produkce mléka silně kolísala, odvětví bylo ovlivněno omezenými finančními podporami zemědělství, na kterých závisí mnoho zemědělců v odvětví mléka a mléčných výrobků. Ve Střední Americe a v Karibiku produkce mléka vzrostla na 18,2 milionu tun, což představuje nárůst o 1,4 % oproti roku 2018. Jedná se především o nárůst produkce v Mexiku, kde je produkce podpořena vysokou poptávkou. Spotřebitelé stále více upřednostňují zpracované vysoce hodnotné mléčné výrobky.

V Africe se produkce mléka v roce 2019 odhaduje na 46,8 milionu tun, což je nárůst o 0,3 % od roku 2018. Keňa vykázala po několik měsíců roku 2019 omezené dodávky mléka, protože pastviny zasáhly suché počasí, ale výnos se zvýšil zejména s nástupem dešťů od poloviny roku. Nicméně vysoké náklady na dopravu a krmení zvířat nadále omezovaly růst produkce. Alžírská produkce mléka se rozšířila a těží z odstranění daně z přidané hodnoty (DPH) u dovozů obilovin za rok pro účely výživy a krmení zvířat a řízení farem. Na jihu Afriky rostla produkce mléka pomalu z důvodů omezeného růstu domácí poptávky a rovněž z důvodů sucha.

V Oceánii je produkce mléka odhadována na 30,7 milionu tun v roce 2019, což je pokles o 2,5 % oproti roku 2018. Produkce mléka v Austrálii byla nižší až o 6,6 %, pokles produkce byl způsoben suchem. V důsledku sucha došlo ke zhoršení kvality pastevních podmínek a dostupnosti vody, vzrostly náklady na krmiva. Vlivem sucha se zvýšily porážky zejména dojného skotu. Produkce mléka na Novém Zélandu vykázala malý pokles (o 0,7 %), protože populace skotu se snížila mírně, růst pastvin byl zpomalen chladným počasím.

3.2 Světový obchod s mlékem a mléčnými výrobky

V roce 2019 se celosvětový vývoz mléka zvýšil na 76,7 milionu tun (v ekvivalentech mléka), což je nárůst o 1,0 % od roku 2018, a představuje relativně mírný růst ve srovnání s 3,2% expanzí registrovanou v roce 2018. V roce 2019 Čína, Rusko, Filipíny a Indonésie vykázaly největší nárůsty dovozu, ale byly kompenzovány s částečným poklesem dovozů Alžírsko, Spojených arabských emirátů, Iráku a Vietnamu. Nový Zéland, Evropská unie, Turecko, Egypt a Bělorusko naplnily velkou část celosvětové poptávky, zatímco Spojené Státy Americké, Mexiko, Austrálie a Argentina vyvezly méně než v roce 2019.

Asie nadále zůstává největší oblastí dovozu mléka na světě, dovoz vzrostl o 1,8 % v roce 2019 a jedná se o největší objem expanze následovaný Evropou (+11,6 %), Severní Amerikou (+12,8 %), Střední Amerikou a Karibikem (+3,5 %), Oceánií (+1,0 %). Naopak pokles dovozu registrují v Africe (-5,3 %) a Jižní Americe (-26,9 %).

Tabulka 2 Světové dovozy mléka a mléčných výrobků (tis. tun mléčného ekvivalentu)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	76 088	76 623	0,7
Čína	14 775	15 723	6,4
Mexiko	4 195	4 366	4,1
Rusko	3 453	3 982	15,3
Alžírsko	3 856	3 221	-16,5
Indonésie	2 973	3 217	8,2
Filipíny	2 578	2 834	9,9
Saudská Arábie	2 598	2 516	-3,2
Malajsie	2 425	2 426	0,0

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

Tabulka 3 Světové vývozy mléka a mléčných výrobků (tis. tun mléčného ekvivalentu)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	75 897	76 656	1,0
EU-28	20 438	22 071	8,0
Nový Zéland	18 680	20 337	8,9
USA	11 759	10 781	-8,3
Bělorusko	3 841	3 911	1,8
Austrálie	3 091	2 732	-11,6
Argentina	1 977	1 708	-13,6

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

3.2.1 Máslo

Vývoz másla v roce 2019 nadále rostl, ale cyklické výkyvy během roku přetrvávaly. Globální vývoz másla v roce 2019 vzrostl o 4,6 % na celkový objem 963 900 tun. Nárůst vývozu představovaly zejména vývozy z Evropské unie, Indie, Nového Zélandu a Argentiny, naopak určitý pokles vývozu byl ze Spojených států amerických, Ukrajiny a Běloruska. Objemy dovozů másla z Ruska, Mexika, Spojených států amerických, Japonska a Filipín se zvýšily, naopak, dovozy z Číny, Saúdské Arábie, Egypta a Austrálie byly nižší. V roce 2019 Evropská unie prudce zvýšila vývozy, a to o 35 %, což odráží nárůst výroby másla a stabilita vnitřní poptávky. Vývozy másla z Nového Zélandu – největšího světového dodavatele másla – mírně vzrostly. V případě Spojených států vývozy másla prudce klesly, a to z důvodů snížené poptávky zejména Mexika a Kanady. Objemy ukrajinských vývozů másla téměř do všech destinací v roce 2019 klesly, ale ne pod míru propadu posledních let, což pravděpodobně naznačuje, že produkce mléka může vést k zotavení.

Tabulka 4 Dovozy másla (tis. tun)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	924 320	946 137	2,4
Čína	146 670	120 004	-18,2
Rusko	90 493	118 326	30,8
USA	58 186	67 860	16,6
Mexiko	26 720	52 723	97,3
Saúdská Arábie	51 494	41 903	-18,6
Austrálie	39 930	38 685	-3,1
Irán	34 481	37 900	9,9

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

Tabulka 5 Vývozy másla (tis. tun)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	921 314	963 877	4,6
Nový Zéland	456 407	464 942	1,9
EU-28	158 357	214 462	35,4
Bělorusko	89 383	78 227	-12,5
Indie	29 594	43 632	47,4
USA	51 719	32 735	-36,7
Ukrajina	30 383	18 284	-39,8
Austrálie	16 296	17 469	7,2

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

3.2.2 Sýr

Globální vývoz sýrů v roce 2019 expandoval čtvrtý rok po sobě a dosáhl téměř 2,6 milionu tun, v roce 2019 vzrostl o 4,9 %. Zvýšená poptávka byla zaznamenána z několika velkých zemí dovážejících sýr, zejména z Ruska, Japonska, Salvadoru, Korejské republiky, Číny, Spojených států amerických a Kanady. Naproti tomu několik zemí snížilo objemy dovozů, včetně Iráku, Chile, Mexika, Kuvajtu, Austrálie a Brazílie. Po prudkém poklesu mezi roky 2013 a 2015 dovozy sýrů Ruska se v roce 2019 zvýšily na téměř 270 000 tun, tj. o 7,7 %. Nicméně, úroveň dovozů zůstala hluboko pod úrovní téměř 440 000 tun dovezených v roce 2013. Japonské dovozy sýrů, které od roku 2015 vzrostly v průměru o 5,5 %, v roce 2019 vzrostly o 5,9 % na 302 612 tun. K tomuto nárůstu přispěla stoupající spotřebitelská poptávka spolu s novou obchodní dohodou s EU, která zahrnovala bezcelní kvótu pro sýrové výrobky a zeměpisná označení.

Evropská unie, Bělorusko, Nový Zéland a Spojené státy americké pokrývaly velkou část v roce 2019 rozšířené poptávky po sýrech. Poptávka po sýrech z Austrálie a Uruguaye se snížila, a částečně kompenzovala vývozní expanzi. Evropská unie dodala více sýrů do mnoha destinací, což dále upevňuje její dominantní postavení na trhu. Byly uzavřeny nové obchodní dohody při rozšiřování exportu do Japonska, Kanady a Mexika. Po zotavení v roce 2018 Bělorusko dále rozšířilo vývozy sýrů, zvýšilo objemy vývozu sýrů do Ruska a Kazachstánu. Nový Zéland rovněž rozšířil vývoz sýrů. Spojené státy americké dokázaly rozšířit vývoz sýrů do Korejské republiky, Japonska, Chile, Kanady a Saúdské Arábie a mimo jiné kompenzovaly některé poklesy prodeje do Mexika, Austrálie a Číny. Naopak, vývoz australských sýrů klesl téměř o 7 %, protože produkce mléka v zemi byla negativně ovlivněna extrémním suchem, které vedlo k nedostatku krmiv pro zvířata a nedostatku vody.

Tabulka 6 Dovozy sýrů (tis. tun)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	2 537 232	2 597 175	2,4
Japonsko	285 701	302 612	5,9
Rusko	250 293	269 457	7,7
USA	175 839	180 581	2,7
Saúdská Arábie	172 097	175 194	1,8
Čína	156 506	162 631	3,9
Korejská republika	123 850	131 354	6,1
Mexiko	122 975	119 562	-2,8
Austrálie	98 284	96 824	-1,5

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

Tabulka 7 Vývozy sýrů (tis. tun)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	2 521 677	2 644 461	4,9
EU-28	832 480	879 792	5,7
USA	350 240	362 433	3,5
Nový Zéland	321 898	335 562	4,2
Bělorusko	211 166	243 728	15,4
Austrálie	172 012	159 970	-7,0
Saúdská Arábie	77 737	81 401	4,7
Egypt	61 243	80 778	31,9

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

3.2.3 Sušené odstředěné mléko

Po dvou letech prudkého nárůstu se v roce 2019 světový export SOM snížil o 1,4 %, což bylo způsobeno omezením poptávky Alžírsko, Bangladéše, Pákistánu, Ruska, Singapuru a Japonska. Naopak dovozy zejména Číny, Indonésie, Filipín, Vietnamu, Nigérie a Kolumbie vykázaly zvýšení. Přes globální pokles prodeje Evropská unie a Nový Zéland dodaly více SOM, ale Indie, Austrálie, Kanada, USA a Ukrajina snížily zahraniční prodej. Evropská unie při vývozu SOM byla cenově konkurenceschopná, využívala silnou poptávku a zvýšenou produkci k vyšším prodejům do Číny, Indonésie, Egypta, Malajsie a Filipín. Nový Zéland navýšil vývozy SOM, australský vývoz SOM v roce 2019 naopak vykázal snížení, ale nadále zůstal čtvrtým největším světovým vývozcem. Kanadský vývoz SOM klesl o 29 % v roce 2019.

Tabulka 8 Dovozy SOM (tis. tun)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	2 613 514	2 542 257	-2,7
Čína	309 003	373 612	20,9
Mexiko	360 360	359 023	-0,4
Indonésie	161 796	187 607	16,0
Filipíny	159 120	177 229	11,4
Alžírsko	165 848	134 022	-19,2
Malajsie	128 631	126 330	-1,8
Vietnam	89 504	106 117	18,6
Rusko	94 882	88 087	-7,2

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

Tabulka 9 Vývozy SOM (tis. tun)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	2 575 586	2 538 745	-1,4
EU-28	816 010	962 359	17,9
USA	714 984	704 441	-1,5
Nový Zéland	358 212	374 600	4,6
Austrálie	155 034	127 555	-17,7
Bělorusko	121 428	123 088	1,4
Kanada	65 856	46 674	-29,1
Turecko	24 974	39 745	59,1

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

3.2.4 Sušené plnotučné mléko

Dostatek dodávek a konkurenceschopné ceny pomohly Novému Zéland k rozšíření exportu SPM. Globální vývoz SPM v roce 2019 vzrostl na 2,6 milionu tun, což je o 2,3 % více než v roce 2018. Prudký nárůst dovozu Číny spolu s dovozem Saúdské Arábie, Ruska, Kuby a dalších, byl důvodem obchodní expanze v roce 2007 – 2019. Nárůst v dovozu těchto zemí byl částečně kompenzován snížením objemu dovozu Alžírsko, Spojených arabských emirátů a Ománu. Čínský dovoz SPM dosáhl nového rekordu 797 635 tun v roce 2019. SPM představuje největší podíl na čínském dovozu mléka a mléčných výrobků, následuje SOM a sušená syrovátka. V Číně od roku 2015 neustále roste poptávka po dovozu mléka a mléčných výrobků, v návaznosti na rostoucí spotřebitelskou poptávku. V roce 2019 došlo ke zvýšení čínské poptávky po mléku a mléčných výrobcích jako náhradě za sníženou dostupnost masa způsobenou rozšířením Afrického moru prasat (AMP). Tím dovozy SPM a SOM vzrostly o 22 %, respektive 21 %.

Dovoz sušené syrovátky se však snížil o 18 %, a to v důsledku snížené poptávky chovatelů prasat. V Rusku vzrostl dovoz SPM v důsledku rostoucí poptávky spotřebitelů, která převažuje nad výrobou. Zatímco nadále Rusko dováží SPM z Běloruska, hlavního dodavatele, rozšířilo dovozy i z jiných zdrojů včetně Uruguaye, Nového Zélandu, Argentiny a Paraguaye. Alžírské dovozy SPM byly v roce 2019 nižší v důsledku poklesu příjmů z ropy. Nový Zéland – téměř největší vývozce SPM na světě – 60 % podílu světového exportu – rozšířil globální vývozy a zaznamenal 12,5% nárůst v roce 2019. Obzvláště rozšířil vývozy SPM do Číny, na Srí Lanku, Bangladéše, Thajska, Malajsie, Indonésie a Vietnamu. Naproti tomu objemy vývozu SPM z Argentiny, Evropské unie, Austrálie, Uruguaye, Běloruska, Saúdské Arábie a Spojených států amerických vykázaly snížení. V případě Argentiny, po oživení vývozu v roce 2018, které vedlo k optimismu udržitelnosti dynamiky růstu, došlo v roce 2019 k poklesu vývozu o 29 %, hlavně z důvodů eskalace výrobních nákladů, nerovnováhy na trhu a výkyvům směnného kurzu.

Tabulka 10 Dovozy SPM (tis. tun)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	2 563 853	2 651 836	3,4
Čína	655 498	797 635	21,7
Alžírsko	311 780	263 000	-15,6
Spojené arabské emiráty	199 179	170 696	-14,3
Saúdská Arábie	110 833	130 637	17,9
Bangladéš	78 465	87 298	11,3
Srí Lanka	87 288	85 493	-2,1
Singapur	66 176	68 373	3,3
Oman	80 960	67 200	-17,0
Malajsie	59 867	61 939	3,5

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

Tabulka 11 Vývozy SPM (tis. tun)

	2018	2019	Změna (%)
Svět	2 560 348	2 619 372	2,3
Nový Zéland	1 369 041	1 540 788	12,5
EU-28	334 310	297 560	-11,0
Spojené arabské emiráty	170 476	167 030	-2,0
Uruguay	142 934	131 785	-7,8
Argentina	135 433	96 589	-28,7
Oman	59 402	60 012	1,0
Malajsie	39 780	50 124	26,0

Zdroj: FAO, Dairy Market Review

3.3 Přehled vývoje na světovém trhu s mlékem a mléčnými výrobky v roce 2020

Bez ohledu na narušení trhu způsobené pandemií COVID-19, pokračovala v roce 2020 světová produkce mléka v mírném růstu. Světový vývoz mléka a mléčných výrobků v tomto období vykazuje snížení v důsledku klesající dovozní poptávky, uzavření hranic některých zemích v době nouzového stavu, problémů s dopravou, kontejnery apod. Předpokládá se, že světová produkce mléka v roce 2020 poroste o 0,8 % na 859 milionů tun, většinou díky očekávanému rozšíření výroby v Asii a na severu Ameriky

s mírným nárůstem ve Střední Americe a Karibiku, Oceánii a Africe. Pokračující modernizace farem v Číně a mobilizace vesnických družstev v Indii udržují růst produkce mléka v Asii. V Austrálii se očekává oživení produkce mléka, zatímco na Novém Zélandu suché počasí povede pravděpodobně ke snížení produkce. Převážně v důsledku moderních mléčných farem roste ruská produkce mléka. Očekává se také obnovení produkce v Argentině, zatímco suché počasí může omezit růst mléčné produkce v jiných zemích Jižní Ameriky.

Výhledy ve světovém vývozu mléčných výrobků v roce 2020 naznačují jeho snížení o 4 % na 74 milionů tun (v ekvivalentu mléka). Pokud bude tento výhled potvrzen, bude se jednat o nejostřejší meziroční propad za posledních třicet let. Tento negativní výhled je založen na pravděpodobném poklesu dovozu hlavně z Číny, Alžírsku, Saúdské Arábie a Spojených arabských emirátů, které lze přičíst COVID-19, ale také k rozsáhlému zpomalení ekonomiky uvedených zemí, nízkým cenám ropy. Pokles celosvětové poptávky po mléčných výrobcích pravděpodobně omezí vývoz z EU a Velké Británie, Nového Zélandu, Spojených arabských emirátů a Uruguaye, z USA a Argentiny se mohou vývozy mírně zvýšit. Snížení celosvětového dovozu mléka a mléčných výrobků spolu s nahromaděním zásob v hlavních exportních zemích, vysvětluje nízkou cenu mléka tento rok. Vzhledem k ekonomickým problémům v mnoha zemích, zůstane poptávka pravděpodobně nízká i v nadcházejících měsících.

Tabulka 12 Světový trh s mlékem a mléčnými výrobky

	2018	2019 ¹⁾	2020 ²⁾	Změna (%)
	(mil. t mléčného ekvivalentu)			
Světová bilance				
Celková produkce mléka	840,5	851,8	858,9	0,8
Obchod celkem	75,9	76,7	73,6	-4,1
Ukazatelé nabídky a poptávky				
Spotřeba na osobu:				
Svět (kg/rok)	111,4	111,6	111,4	-0,3
Obchod – podíl na produkci (%)	9,0	9,0	8,6	-4,9
	2018	2019	2020 leden–květen	Změna leden–květen 2020/2019
FAO DAIRY PRICE INDEX (2002–2004=100)	193	199	198	-2,8

Zdroj: Food Outlook, FAO, June 2020

Poznámka: ¹⁾ odhad

²⁾ výhled

3.4 Ceny

Mezinárodní ceny mléka v květnu byly nižší oproti lednu 2020 o 18,8 bodu (měřeno FAO Indexem cen mléka a mléčných výrobků, 2002–2004=100). Největší pokles cen za období leden až květen 2020 byl u SOM (-24,5 %), u SPM (-21,0 %) a másla (-17,3 %), zatímco ceny sýrů rostly (+1,5 %). V klíčových zemích dovážejících mléko a mléčné výrobky, v důsledku opatření spojených s COVID-19, se prodej mléčných výrobků v prvních měsících roku snížil. Poptávka zůstala po mléčných výrobcích s delší trvanlivostí, jako je UHT mléko, máslo a sýr. V zemích vyvážejících mléko bylo mléko většinou zpracováno do sušených mlék, u kterých došlo k nárůstu jejich výroby. Očekává se, že pandemie v roce 2020 povede k poklesu celosvětové produkce mléka a dovozu mléčných výrobků, což při odpovídající snížené dostupnosti v klíčových zemích vývozu povede k tlaku na mezinárodní ceny.

3.5 I přes narušení trhu světová produkce mléka roste

Předpokládá se, že světová produkce mléka v roce 2020 poroste o 0,8 %, na 859 milionů tun, většinou v důsledku očekávaného růstu produkce mléka v Asii a Severní Americe. V Asii se očekává zvýšení produkce o 2 % na 367 milionů tun v roce 2020, a to především v Indii, Pákistánu a Číně, zatímco v Turecku se může očekávat snížení produkce mléka. V Indii – největším producentovi mléka na světě – by produkce měla růst o 2,6 % (o 5 milionů tun), ve srovnání s růstem 4,5 % v roce 2019. Očekávané zvýšení v letošním roce odráží úsilí rozsáhlé sítě vesnických družstev, která byla mobilizována pro udržení dodávek mléka, navzdory opatřením COVID-19. Vzhledem k propadům prodeje mléka a mléčných výrobků z důvodu přijatých opatření při pandemii, bylo větší množství mléka zpracováno v sušárnách. Pákistánská produkce mléka rovněž pokračuje v růstu a předpokládá, že se v roce 2020 meziročně zvýší o cca 3 %. Růst produkce je podpořen rostoucím počtem stád. V Číně, kde se odvětví od roku 2018 zotavuje, se očekává, že produkce v roce 2020 vzroste o téměř 3 %, ve srovnání s méně než 1 % v loňském roce. Pokračuje konsolidace farem a roste užitkovost. Vládní zavedení přísných norem bezpečnosti potravin také zvýšily důvěru spotřebitelů v čínské mléko, což pomůže udržet růst domácí produkce. V Japonsku výhledy produkce mléka naznačují růst podpořený podpůrnými opatřeními nabízenými zemědělcům ke stabilizaci ceny.

V Evropě se předpokládá pokles produkce mléka o 0,3 %, což odpovídá snížení o 0,6 milionu tun na 225,7 milionu tun. Většina snížení bude pravděpodobně pocházet z 27 členských zemí Evropy a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Ukrajiny a Švýcarska, zatímco současný výhled ukazuje na nárůst ruské produkce mléka. V EU a Velké Británii pro rok 2020 očekává produkce mléka v objemu 166,7 milionu tun, což je o 0,5 % méně než loňském roce. Toto odvětví bylo negativně ovlivněno omezujícími opatřeními vynucenými k omezení šíření COVID-19, což bránilo dodávkám mléka na vrcholu evropské jarní mléčné produkce. Limitovaná dostupnost pracovníků během opatření omezila zpracování mléka, zejména mléčných výrobků náročných na pracovní sílu. Přestože maloobchodní prodej během nouzových opatření vzrostl, uzavření prodejen potravin a klesající globální dovozní poptávka, zejména z Číny, snížila ceny mléka v EU. Narušení trhu může zpomalit růst produkce mléka v Rusku, a to s nejhrošími dopady na drobné zemědělce. Ve velkém měřítku se očekává pokračující expanze zemědělských podniků, které používají moderní technologie a řízení zpracování mléka a které těží ze zvýšené poptávky po mléčných výrobcích s dlouhou životností. Naproti tomu se očekává pokles produkce mléka na Ukrajině o téměř 2 % oproti loňskému roku, hlavně z důvodů oslabení dovozní poptávky. V Oceánii se očekává produkce mléka 31 milionů tun v roce 2020, což je nárůst o 0,7 % meziročně podporovaný očekávaným zotavením v Austrálii, ale zároveň ovlivněný i mírným poklesem produkce mléka na Novém Zélandu. Po čtyřech letech pádu nebo stagnace očekávaný nárůst produkce v Austrálii v roce 2020 je podporován rostoucí užitkovostí a zlepšenými podmínkami pastvin. Na Novém Zélandu, v důsledku přetrvávajících dopadů sucha, produkce mléka klesne o 0,5 % na 21,7 milionu tun. Ve Střední Americe a Karibiku by produkce mléka mohla růst o 1,4 %, očekává se zvýšení produkce v Mexiku, kde je produkce posílena pevnou poptávkou ze strany spotřebitelů i zpracovatelského průmyslu. V Africe se předpokládá, že produkce mléka zaznamenává pouze mírný nárůst o 0,3 % na celkem 47 milionů tun v roce 2020. Očekávaná expanze zejména v Keni, Alžírsku a Maroku bude do značné míry tlumena pravděpodobným poklesem produkce v jiných zemích kontinentu. V Jižní Americe se předpokládá pokles produkce mléka o 1,1 % na 61 milionů tun, s očekávaným snížením v Brazílii, Uruguay a Kolumbii, částečně kompenzované očekávaným mírným nárůstem v Argentině. V Brazílii bude pokles produkce ovlivněn nestabilním počasím, které v některých částech země způsobilo tepelný stres a snižování užitkovosti dojníc. Toto odvětví je také v Brazílii negativně ovlivněno nízkou ziskovostí chovů skotu a vysokými cenami krmiv, zejména koncentrátů. V Uruguay a Kolumbii sucha a vysoké teploty poškozují pastviny a dostupnost krmiv pro zvířata, tím je negativně ovlivňována produkce mléka. Naopak v Argentině příznivější počasí podpoří dostupnost a kvalitu krmiv. V Severní Americe se produkce mléka odhaduje na 109 milionů tun, což je o 0,4 % více než v roce 2019. Bez ohledu na ochromující účinek narušení dodavatelských řetězců mléka, by měla produkce mléka v USA mírně růst především v důsledku dalšího růstu užitkovosti dojníc. Programy, které nabízí vláda na ochranu mlékárenského průmyslu během krize, by měly pomoci odvětví mléka a mléčných výrobků udržovat rozměr produkce a zpracování mléka.

Tabulka 13 Mléko a mléčné výrobky – svět (tis. tun mléčného ekvivalentu)

Stát	Produkce			Dovoz			Vývoz		
	Ø 2016–2018	2019 odhad	2020 výhled	Ø 2016–2018	2019 odhad	2020 výhled	Ø 2016–2018	2019 odhad	2020 výhled
ASIE	334 903	359 786	367 080	43 762	46 579	44 320	7 418	8 070	7 635
Čína	32 521	32 669	33 507	12 078	15 724	14 439	42	49	50
Indie	176 445	196 178	201 221	115	88	90	381	440	361
Indonésie	1 523	1 514	1 516	2 849	3 212	3 231	48	53	53
Irán	7 373	7 610	7 597	341	264	198	785	713	671
Japonsko	7 322	7 314	7 373	2 098	2 291	2 264	10	10	10
Jižní Korea	2 058	2 022	2 018	1 178	1 328	1 346	29	34	35
Malajsie	52	52	52	2 268	2 432	2 391	656	666	664
Pákistán	44 358	47 297	48 558	579	445	419	33	34	34
Filipíny	18	15	15	2 451	2 825	2 770	115	100	99
Saudská Arábie	2 447	2 491	2 502	2 784	2 523	2 363	1 510	1 542	1 517
Singapur	-	-	-	1 545	1 531	1 475	484	455	436
Thajsko	802	655	654	1 536	1 673	1 654	270	293	277
Turecko	20 437	21 530	21 440	124	104	103	862	1 033	965
AFRIKA	48 024	46 802	46 934	9 768	9 619	9 072	1 138	1 192	1 146
Alžírsko	3 439	3 145	3 173	3 396	3 221	2 797	-	-	-
Egypt	4 990	4 492	4 510	1 304	1 257	1 225	373	479	438
Keňa	4 990	5 016	5 097	145	247	249	3	1	1
Jižní Afrika	3 648	3 761	3 772	303	395	412	373	367	367
Tunisko	1 403	1 410	1 422	90	120	120	68	73	71
STŘED. AMERIKA & KARIBIK	17 714	18 167	18 429	6 144	6 719	6 634	1 308	835	810
Kostarika	1 148	1 168	1 173	59	60	61	139	151	133
Mexiko	12 014	12 472	12 721	3 947	4 355	4 252	809	326	329
JIŽNÍ AMERIKA	61 615	61 540	60 885	3 505	2 632	2 479	3 830	3 832	3 741
Argentina	10 305	10 343	10 543	31	37	25	1 711	1 708	1 726
Brazílie	33 875	34 897	34 209	1 273	941	860	131	73	74
Kolumbie	6 568	5 646	5 580	359	453	455	23	9	7
Uruguay	2 083	2 082	2 011	30	34	31	1 427	1 484	1 380
SEVERNÍ AMERIKA	106 749	108 534	109 004	2 674	2 905	2 871	11 789	11 739	12 086
Kanada	9 142	9 476	9 483	623	803	844	945	950	943
USA	97 605	99 057	99 520	2 034	2 086	2 011	10 842	10 787	11 141
EVROPA	223 209	226 327	225 705	6 405	6 344	6 286	26 151	27 998	26 241
Bělorusko	7 269	7 394	7 433	90	51	54	3 895	3 911	3 890
EU a UK	165 133	167 600	166 700	1 200	1 040	977	19 920	22 079	20 452
Rusko	30 173	31 338	31 777	4 092	3 982	3 948	280	249	220
Ukrajina	10 401	9 911	9 723	72	166	187	750	632	585
OCEÁNIE	31 067	30 687	30 897	1 578	1 721	1 690	22 129	23 070	21 935
Austrálie	9 472	8 831	9 154	1 074	1 206	1 193	3 154	2 732	2 683
Nový Zéland	21 527	21 787	21 674	287	292	273	18 970	20 333	19 248
SVĚT	823 281	851 843	858 934	76 054	76 520	73 353	75 909	76 736	73 594
LIFDC ¹⁾	229 852	250 545	255 758	6 118	6 257	5 988	1 074	1 080	981
LDC ²⁾	34 252	33 643	33 613	3 976	3 983	3 830	223	197	197

Zdroj: FAO, Food Outlook, June 2020

Poznámka: ¹⁾ Low-Income Food-Deficit countries – země s nízkým příjmem potravin²⁾ LDC – least developed countries – nejméně rozvinuté země

3.6 Světový obchod s mléčnými výrobky směřuje k nejstrmějšímu propadu za tři desetiletí

Ve vývoji světového vývozu mléčných výrobků (v ekvivalentu mléka) se v roce 2020 předpokládá pokles o 4,1 % (o 3 miliony tun) na 74 milionů tun, což znamená nejostřejší propad ve vývozu za posledních 30 let. Snížení objemu dovozu oproti roku 2019 lze očekávat ze strany Číny, Alžírsko, Saúdské Arábie, Spojených arabských emirátů, Vietnamu a Mexika, naopak nárůst dovozů uvádí Kanada, Indonésie a Korejská republika. V Číně značná část dovezených mléčných výrobků na konci roku 2019 k přípravě na oslavy Lunárního nového roku 2020 byla z důvodů vzniku COVID-19 nevyužitá. To spolu s očekávaným nárůstem domácí produkce mléka a snížením poptávky ze strany stravovacích služeb pravděpodobně omezí dovoz mléčných výrobků o 8 %, a to na 14 milionů tun, v roce 2020.

Očekává se, že v souvislosti s COVID-19 dojde k rozsáhlému hospodářskému zpomalení. Jako v průběhu všech hospodářských krizí, ztráty nebo snížení příjmů domácností pravděpodobně negativně ovlivní poptávku po mléčných výrobcích a utlumí dovozní poptávku. V souvislosti s tím se předpokládá omezení vývozu mléčných výrobků z EU a Velké Británie, Nového Zélandu, Spojených arabských emirátů a Uruguaye, zatímco vývozy z USA a Argentiny mohou být vyšší. Krátkodobé výhledy celkového vývozu mléka a mléčných výrobků z EU a Velké Británie naznačují pokles o 7,4 %, většinou se jedná o snížené vývozy sušeného mléka do zemí Středního východu, které jsou zasaženy propadem cen ropy. Nový Zéland vykazuje nižší prodej sušeného mléka a másla, zejména na asijských trzích. Celkový vývoz novozélandského mléka a mléčných výrobků v roce 2020 by měl představovat 19 milionů tun (meziroční snížení o 5,3 %). Vývoz z USA se může poněkud zvýšit v souvislosti s očekávaným zvýšeným vývozem, zejména SOM, na Filipíny, do Indonésie, Malajsie, Peru a Kolumbie. Obnovení produkce mléka v Argentině, spojené s pevnou poptávkou po másle a sýrech, by také mohlo podpořit vývoz mléčných výrobků ze země nad úroveň loňského roku.

3.7 Obchod klíčových mléčných výrobků

Předpokládaný celkový pokles celosvětového obchodu s mlékem a mléčnými výrobky se vyznačuje významnými rozdíly v poptávce po jednotlivých mléčných výrobcích. Za současných tržních podmínek se očekává největší pokles obchodu se sušeným mlékem a máslem, zatímco obchod se sýry a většinou ostatních mléčných výrobků může růst nebo zůstat stabilní. Preference spotřebitelů, rozdíly v trvanlivosti a základní výrobní technologie různých mléčných výrobků vysvětlují odlišné obchodní vzorce. Očekává se, že do konce roku 2020 se světový vývoz se SPM po dvou letech expanzního růstu sníží téměř o 7 %. V obchodování se SOM a máslem se předpokládá pokles o 8 %, respektive o 6 %. Naopak vývozy sýrů zůstanou stabilní, očekává se pouze mírný růst o 0,5 %.

3.7.1 Plnotučné mléko

Odhad světového vývozu SPM v roce 2020 je 2,4 milionu tun, což je o 6,9 % méně než v roce 2019, a odráží pravděpodobné snížení objemu nákupů většiny dovozových zemí. Zejména prudký pokles dovozu je očekávaný ze strany Číny, Alžírsko, Spojených arabských emirátů a Saúdské Arábie, a je mírně vyvážený očekávaným nárůstem poptávky Kuby, Indonésie, Filipín a Austrálie. V Číně byly velké zásoby mléka odkloněny na výrobu SPM a značná část mléčných výrobků byla dovezena na oslavy Lunárního nového roku. V důsledku toho je predikce čínského dovozu SPM nižší o cca 12 % (703 000 tun dovozu SPM v roce 2020). Alžírsko, Spojené arabské emiráty a Saúdská Arábie, stejně jako několik dalších zemí na Středním východě a na severu Afriky omezí své nákupy SPM. Současný nedostatek globální poptávky po SPM způsobí, že klíčoví vývozci SPM sníží objemy vývozu. Objemy vývozu SPM z Nového Zélandu

se sníží o 8 % (124 000 tun) na 1,4 milionu tun, což pravděpodobně povede ke zvýšení zásob ke konci roku. V EU a Velké Británii se vývozy SPM pravděpodobně budou pohybovat kolem 276 000 tun, což je o 7 % méně než v loňském roce, očekává se zvláště velký pokles vývozu na Blízký východ.

V květnu 2020 byla exportní cena SPM z Evropy a Oceánie na průměru 2 582 USD/t, tj. o 21 % nižší než 3 268 USD/t zaznamenanou v lednu. Pokles byl výrazný zejména v Evropě, kde ceny klesly o 30 %, což odráží prudký pokles dovozní poptávky ze Středního východu, klíčového trhu pro evropské vývozy SPM.

Tabulka 14 SPM – hlavní vývozní země (tis. tun)

	Ø 2016–18	2019 ¹⁾	2020 ²⁾	Změna (%)
Svět	2 486	2 621	2 441	-6,9
Nový Zéland	1 352	1 541	1 416	-8,1
EU + Spojené království	370	298	276	-7,2
Spojené arabské emiráty	112	167	155	-7,1
Uruguay	126	132	122	-7,1

Zdroj: Food Outlook, FAO, June 2020

Poznámka: ¹⁾ odhad

²⁾ výhled

3.7.2 Sušené odstředěné mléko

Světový vývoz SOM se v roce 2020 odhaduje na 2,3 milionu tun, meziročně nižší o 8 % (203 000 tun), a to vlivem oslabující dovozní poptávky, zejména z Číny, Alžírsko, Filipín, Malajsie, Ruska, Mexika a Vietnamu. Čínský dovoz SOM by měl být v roce 2020 meziročně nižší o 24 % (89 000 tun), celkem na úrovni 284 000 tun. Snížení dovozu reflektuje vysoké zásoby SOM, které země drží od začátku roku, kdy Čína dovezla vysoké objemy, které z důvodů COVID-19 zůstaly nevyužité. Obdobná situace je i v jiných zemích. Situaci na trhu je narušena vlivem omezení COVID-19. Špatná globální poptávka má za následek pokles vývozu SOM, zejména z EU a Velké Británie, Nového Zélandu a Austrálie, zatímco USA mohou zaznamenat mírné navýšení.

Vývozy s významnou tržní silou z EU a Velké Británie mohou dosáhnout 804 000 tun, tj. o 16 % (158 000 tun) méně než v roce 2019, hlavně z důvodu výrazného snížení poptávky zemí východní Asie. Předpokládáný propad vývozu SOM z Nového Zélandu je o 6 % (22 600 tun) na celkový objem vývozu 352 000 tun. Rovněž odhady pro australský vývoz SOM naznačují pokles na 116 000 tun, meziročně o 9 % méně, po loňském 18% propadu. Naopak USA zvýší svůj vývoz SOM o více než 3 % na 727 000 tun, především na asijské trhy. Zotavuje se tak mírný pokles zaznamenaný v loňském roce. V květnu činily mezinárodní ceny SOM 2 247 USD/t, tj. o 24,5 % méně než 2 977 USD/t registrovaných v lednu 2020.

Tabulka 15 SOM – hlavní vývozní země (tis. tun)

	Ø 2016–18	2019 ¹⁾	2020 ²⁾	Změna (%)
Svět	2 386	2 539	2 336	-8,0
EU + Spojené království	725	962	804	-16,4
USA	639	704	727	3,2
Nový Zéland	401	375	352	-6,0
Bělorusko	114	123	118	-4,1

Zdroj: Food Outlook, FAO, June 2020

Poznámka: ¹⁾ odhad

²⁾ výhled

3.7.3 Máslo

Světový vývoz másla se v roce 2020 odhaduje na 908 000 tun, tzn. meziroční snížení o 6 % (56 000 tun). Očekává se, že k poklesu dojde v důsledku slabšího vývoje globální poptávky a v důsledku narušení prodeje gastro služeb, které absorbují významný objem globální produkce másla. Velkou část propadu světového dovozu představuje snížená poptávka Mexika, Iránské islámské republiky, Ruska, Saúdské Arábie, USA a Spojených arabských emirátů. Snížený objem dovozu uvedených zemí je kompenzován pouze částečně, a to rostoucí poptávkou z Číny a Japonska.

Snížená globální poptávka po másle způsobuje snížení objemů vývozu mnoha předních vývozců – EU a Velké Británie, Indie, Nového Zélandu a Běloruska. V EU a Velké Británii se předpokládá pokles vývozu na 191 000 tun, což je meziroční snížení o 11 % (25 000 tun). V případě, že nedojde k zotavení maloobchodního prodeje a poptávek potravinářského průmyslu, může snížení vývozu vést k hromadění zásob másla. Po 47% nárůstu vývozu v roce 2019 mohou letos indické vývozy másla klesnout o 23 %, na 34 000 tun. Na Novém Zélandu se očekává, že objem vývozu másla bude představovat 457 500 tun, tj. o 1,5 % (6 900 tun) méně než minulý rok. V Bělorusku se očekává 8% pokles vývozu másla na 72 000 tun a lze očekávat změnu v produkci mléka a mléčných výrobků ve prospěch jiných mléčných výrobků, jako jsou sýry, syrovátka a smetana.

Od začátku roku vykazují globální ceny másla pokles o 17,3 % na průměrnou cenu v květnu 3 340 USD/t. Hlubší propady cen byly zaznamenány v Evropě, kde ceny propadly na úroveň 2 475 USD/t, což je o 38,7 % méně než v lednu 2020.

Tabulka 16 Máslo – hlavní vývozní země (tis. tun)

	Ø 2016–18	2019 ¹⁾	2020 ²⁾	Změna (%)
Svět	914	964	908	-5,9
Nový Zéland	464	464	458	-1,5
EU + Spojené království	179	216	191	-11,4
Bělorusko	84	78	72	-8,4
Indie	17	44	34	-23,2
USA	38	33	31	-4,7

Zdroj: Food Outlook, FAO, June 2020

Poznámka: ¹⁾ odhad,

²⁾ výhled

3.7.4 Sýr

Přes nerovnováhu mezi nabídkou a poptávkou obchod se sýry roste. Na rozdíl od ostatních hlavních mléčných výrobků se očekává, že obchod se sýry poroste, i když jen mírně. Oproti posledním letům, kdy docházelo k 3,3% meziročním nárůstům objemu vývozu, by v roce 2020 měl nárůst představovat pouze 0,5 %, na celkový globální objem vývozu 2,7 milionu tun.

V roce 2020 prognózy pro Rusko, Čínu a Korejskou republiku naznačují zvýšení poptávky ze strany bohatých spotřebitelů. Na druhé straně se očekává pokles dovozu sýrů Saúdské Arábie, USA, Spojených arabských emirátů, EU a UK a Austrálie. Očekávaný nárůst světového obchodu se sýry se pravděpodobně setká s větším prodejem sýrů z Běloruska, Nového Zélandu a Austrálie, ale také Argentiny, EU a UK a USA. O 6 % pravděpodobně vzroste objem vývozu sýrů v roce 2020 z Běloruska a bude podporován očekávaným zvýšením poptávky ze strany ruských spotřebitelů. Vývozy sýrů z Nového Zélandu by mohly ke konci roku vzrůst o 2,2 % a budou podporovány trvalou poptávkou z asijských trhů, zejména z Číny, Korejské republiky a Filipín. V případě zpracování většího objemu mléka na sýry může být Austrálie rovněž schopna zvýšit svůj objem vývozu sýrů. Vývozy z EU a UK podle prognóz porostou o 0,5 % na celkových 885 000 tun v důsledku robustní poptávky asijských trhů.

Od ledna do května ceny sýrů podle FAO vykazují nárůst o 1,5 %.

Tabulka 17 Sýr – hlavní vývozní země (tis. tun)

	Ø 2016–18	2019 ¹⁾	2020 ²⁾	Změna (%)
Svět	2 478	2 647	2 659	0,5
EU + Spojené království	821	880	885	0,5
USA	327	362	364	0,4
Nový Zéland	340	336	343	2,2
Bělorusko	202	244	258	6,0
Austrálie	170	160	166	4,0

Zdroj: Food Outlook, FAO, June 2020

Poznámka: ¹⁾ odhad

²⁾ výhled

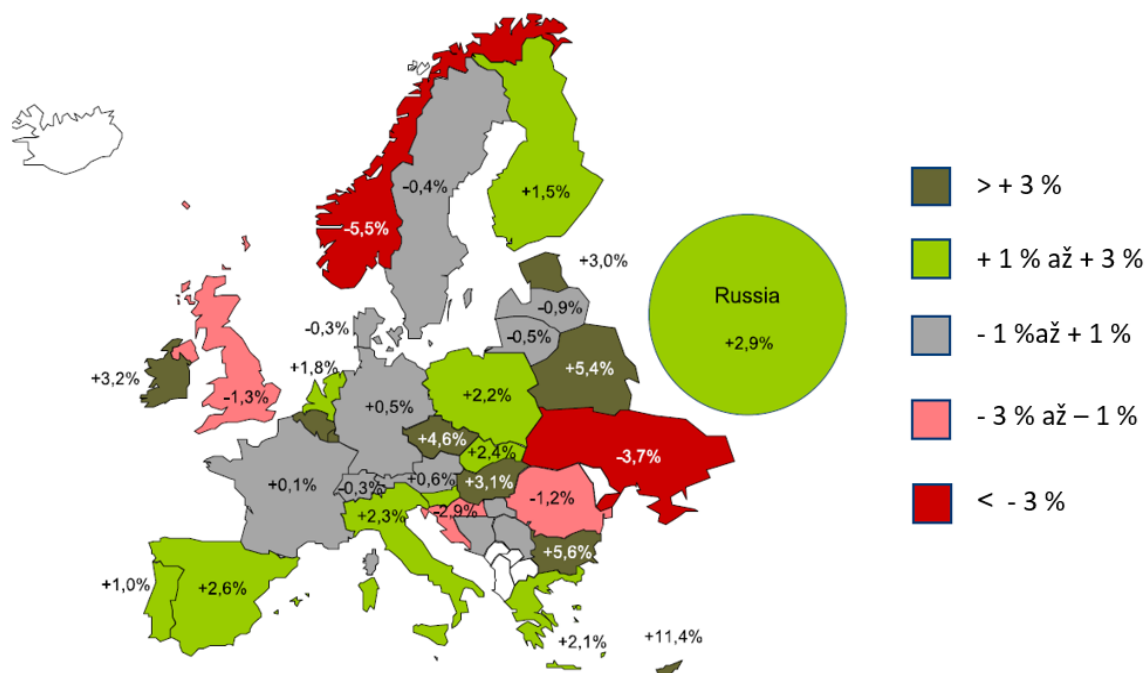
3.8 Dopady pandemie COVID-19 na vývoj světového mlékárenství v roce 2020

Rozšíření nákazy nového koronaviru z čínského Wu-Chanu postupně do celého světa a vyvolání globální pandemie nemoci COVID-19 zasáhlo a ovlivnilo významným způsobem také celosvětový vývoj mlékárenství. V podstatě žádný kontinent, žádná země, žádná oblast se koronavirové krizi nevyhnula a její působení lze označit téměř všude za vážné a agresivní. Tato opatření zasáhla sektor mlékárenství od prvovýroby, přes zpracovatelský průmysl a v konečném důsledku ovlivnila zásadně také obchod a spotřebu. Hodnocení dopadů se 16. září 2020 věnoval technický webinář Mezinárodní mlékařské federace, který uspořádal Stálý výbor pro mlékařskou politiku a ekonomiku (SCDPE) a ve kterém vystoupili významní mlékařští ekonomové z jednotlivých světových produkčních oblastí mléka.

3.8.1 Dopady pandemie COVID-19 na mlékárenství z evropské perspektivy

První epicentrum nemoci COVID-19 se v únoru vytvořilo v severní Itálii, odkud se nemoc začala téměř nekontrolovaně šířit do dalších evropských zemí, které se začaly v rámci zaváděných opatření postupně uzavírat a izolovat od okolního světa. Trvání tohoto „lockdownu“ se v jednotlivých státech pohybovalo od 5 do 8 týdnů. Domácí karantény a omezení volného pohybu osob měly vzápětí dopad na snížení prodeje mléčných výrobků, což začalo v jarních měsících následně ovlivňovat prvovýrobu mléka. Zatímco start letošního roku byl z hlediska prvovýroby mléka velmi pozitivní a ovlivněný rostoucí spotřebitelskou poptávkou, od dubna však již došlo k významnému propadu trvajícimu až do června, kdy byla již v plném proudu sezónní nákupní špička. I přes dubnový a květnový propad výroby mléka v porovnání s loňskem však zaznamenala produkce mléka v EU mírný nárůst ve výši 1,1 %. Také v Rusku stoupla výroba mléka v prvním pololetí oproti roku 2019 o 2,9 % a v Bělorusku to bylo dokonce o 5,4 %, nicméně na Ukrajině byl již zaznamenán významný pokles ve výši -3,7 %. Rozdíly v objemu výroby mléka v Evropě v 1. pololetí roku 2020 v porovnání s 1. pololetím roku 2019 je možné vysledovat z následujícího obrázku:

Vývoj výroby mléka v evropských zemích v I. pololetí 2020

Zdroj: Eurostat, ZMB, Clal

V některých západoevropských zemích se vyskytly pobídky a apely na zemědělce k omezení mléčné produkce. Bylo to například ve Spojeném království, kde společnost Müller vyzvala svých 250 farmářů ve Skotsku k dočasnému snížení dodávek o 3 %, v Rakousku zase vyhlásila sýrařská společnost Voralberg Milch plán na snížení březnových dodávek na pouhých 80 % objemu dosaženého v předchozím měsíci a korutanská mlékárna Kärtnermilch se snažila snížit svůj nákup mléka o 10 %, přičemž v dubnu zaplatila pouze 15 euro centů za kg dodaného množství mléka nad 90 % denního průměru od ledna do března 2020. Nejzajímavější opatření uskutečnili ve Francii, kdy po jeho schválení Evropskou komisí zřídila Francouzská rada pro mléko mimořádný fond solidarity ve výši 10 milionů EUR, aby odškodnila zemědělce za jejich úsilí omezit v dubnu produkci mléka.

Naproti tomu jiné organizace a podniky proti podobným opatřením na snížení mléčné produkce zase protestovaly. Proti opatřením na snížení výroby mléka se veřejně vymezil např. Německý zemědělský svaz nebo italští zpracovatelé. V České republice podobné výzvy souhlasně odmítli jak zástupci zemědělské prvovýroby, tak zpracovatelé mléka, a to i přes skutečnost vyšších dodávek mléka oproti předchozímu roku.

Objem mléka vyřazeného z důvodů COVID-19 z dodávek ke zpracování byl poměrně omezený. Přesto např. britská RABDF (Královská asociace britských prvovýrobců mléka) uvedla koncem dubna, že z důvodů koronavirových opatření muselo být v období od šestého do dvacátého dubna zlikvidováno více než 1 milion litrů mléka.

Jakkoliv tedy nedošlo k významnějšímu propadu evropské výroby mléka, byl ale dopad COVID-19 zcela markantní ve vývoji farmářských nákupních cen. Následující tabulka dokumentuje snížení cen syrového kravského mléka v porovnání s rokem 2019.

Tabulka 18 Snížení cen syrového kravského mléka v roce 2020 oproti roku 2019 (%)

Měsíc/země	Německo	Nizozemí	Francie	Spojené království	Rusko	Česká republika
duben	-2	-4	-1	-3	+6	-3,5
květen	-5	-7	-2	-4	+7	-6
červen	-6	-10	-3	-4	+4	-5

Zdroj: IDF

Ve zpracování mléka došlo v Evropské unii v době koronavirové krize ke změně struktury výrobního portfolia, které vedlo k navýšení objemu konečných výrobků pro maloobchod, a naopak k snížení objemu surovin a polotovarů pro další průmyslové zpracování a gastronomii. Celkově však bylo až na výjimky (např. kondenzované mléko) zaznamenáno zvýšení mlékárenské výroby.

Tabulka 19 Výroba mléka a mléčných výrobků

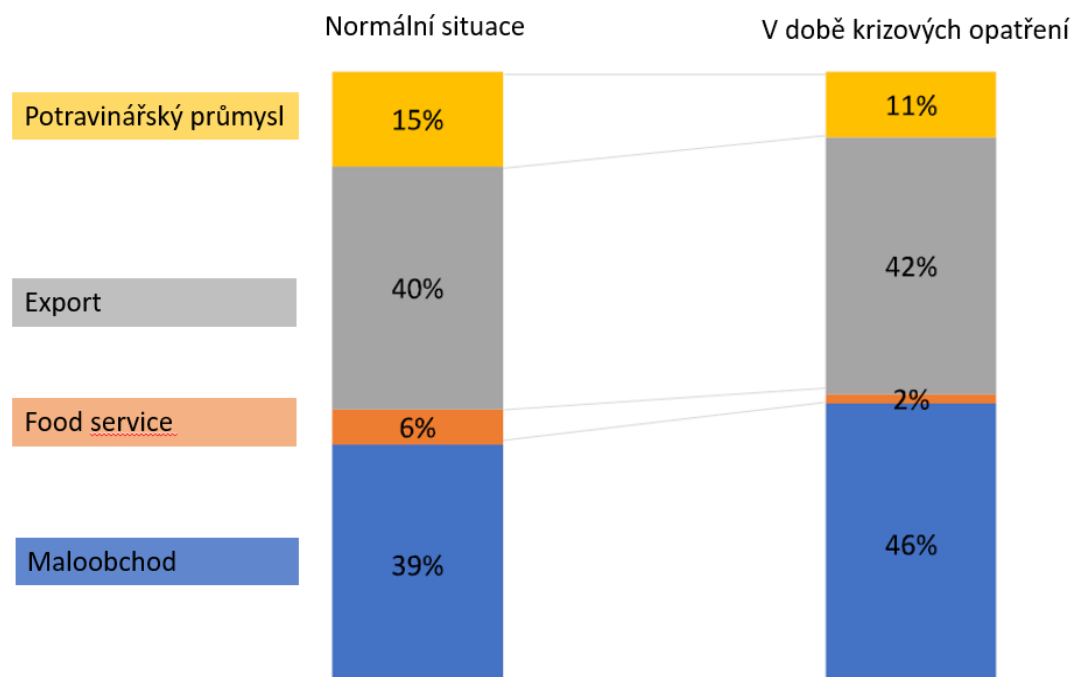
	Výroba (tis. t)		Změna (%)			
	2019	2020	2020/2019	2019/2018	2018/2017	2017/2016
	I–VI	I–VI				
Konzumní mléko	14 792	15 229	3,0	-3,3	-2,5	-0,6
Smetany	1 142	1 136	-0,5	3,5	-1,4	0,9
Čerstvé mléčné výrobky	4 608	4 681	1,6	0,2	0,1	0,3
Máslo	1 180	1 197	1,4	2,7	0,2	-0,4
Sýry	4 801	4 883	1,7	0,3	0,2	1,3
SPM	371	388	4,7	1,3	-4,9	3,8
SOM	897	895	-0,1	0,8	-1,4	-1,5
Kondenzované mléko	502	461	-8,2	4,0	-3,8	2,6

Zdroj: IDF

V některých zemích došlo k výpadku výroby některých výrobků. V Itálii to bylo například snížení výroby konzumního mléka až o 25 % a zastavení nebo omezení výroby vybraných farmářských sýrů a sýrových specialit (např. sýrů s chráněným označením původu a sýrů z kozího a ovčího mléka). K poklesu výroby těchto sýrů došlo také ve Spojeném království, ve Francii a ve Španělsku. V Irsku oznámila mlékárenská společnost Lakeland Dairies, že ve svém výrobním závodě Co Cavan, kde vyrábí zejména mražené smetanové krémy a máslo, musela z důvodů pandemie propustit na 140 zaměstnanců.

Největší dopad na mlékárenskou ekonomiku se projevil ve významném propadu obchodu. Izolace zemí omezila zahraniční obchod, uzavření restaurací a veřejného stravování a kolaps cestovního ruchu z důvodu karanténních opatření a zamezení volného pohybu osob způsobil téměř osmdesátiprocentní propad prodeje v segmentu food-service a gastronomie. Na celkovém propadu mlékárenského odbytu nemělo vliv ani náhlé zvýšení maloobchodního prodeje, který nejprve souvisel s panickým nákupním chováním spotřebitelů, kteří se předzásobovali pro případ údajného nedostatku potravin, a v pozdější fázi z důvodu, že se vlastně jednalo o jediný možný prodejní a distribuční kanál.

Struktura trhu s mlékem a mléčnými výrobky se v první polovině roku 2020 výrazně změnila, což dokumentuje níže uvedený příklad z Francie.

Změna struktury trhu s mléčnými výrobky ve Francii v souvislosti s COVID-19

Zdroj: IDF

Ke zvýšení maloobchodního prodeje mléčných výrobků v době karanténních opatření a nouzových stavů došlo ve všech zemích. Na příkladu německého trhu je patrná změna objemů prodeje jednotlivých skupin mléčných výrobků v měsících leden až červenec.

Tabulka 20 Změna objemů prodeje jednotlivých skupin mléčných výrobků v období leden až červenec (%)

Skupina/měsíce	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	I–VII.
Konzumní mléko	-3,4	0,4	21,8	4,5	5,4	2,7	0,4	4,1
Jogurty	-1,8	-2,0	8,6	10,9	8,3	0,7	0,5	3,6
Smetana	3,0	4,1	19,6	13,6	20,7	9,8	12,3	11,8
Máslo	1,2	0,4	19,8	6,7	17,5	4,9	7,7	8,1
Sýry	1,1	1,4	13,3	11,7	14,2	5,7	7,5	7,7

Zdroj: IDF

Významný dopad měla pandemie COVID-19 na vývoj zahraničního obchodu. Opět je možné uvést, že na počátku letošního roku se export mléčných výrobků z evropských zemí začal velmi pozitivně rozvíjet, což však trvalo pouze do poloviny března, kdy z důvodů izolace jednotlivých zemí, ale také kvůli problémům v mezikontinentální logistice, došlo k významnému omezení vývozu. Mezinárodní lodní přeprava se zdražila, problémy byly s návratností kontejnerů zejména z oblasti Asie, a to vše vedlo k významnému propadu a nevykrývání sjednaných kontraktů. Teprve s uvolňováním omezujících opatření v druhé polovině května a v měsíci červnu se pozvolna začal export vracet do svého normálu. Naštěstí poptávka ze zemí třetího světa zůstala zachována, takže propady prvního pololetí se projeví pouze u sušeného odstředěného mléka, zatímco u jiných obchodovatelných komodit evropský vývoz celkem rostl. Mezi jednotlivými zeměmi jsou však poměrně významné rozdíly.

Tabulka 21 Export sušeného odstředěného mléka (tis. tun)

Sušené odstředěné mléko			
Země	1-6/2019	1-6/2020	Změna (%)
EU 28	514,7	432,6	-16
Bělorusko	58,7	55,1	-6
Ukrajina	11,7	8,8	-25
Švýcarsko	7,3	6,2	-16
Turecko	24,6	3,3	-87
Rusko	0,5	1,2	123
Norsko	2,5	0,5	-80
Island	0,1	0,2	178
Srbsko	0,2	0,1	-75
Makedonie	0,1	0,0	-66
Celkem	620,4	507,9	-18

Zdroj: IDF

Tabulka 22 Export plnotučného mléka (tis. tun)

Sušené plnotučné mléko			
Země	1-6/2019	1-6/2020	Změna (%)
EU 28	144,2	166,3	15
Bělorusko	11,5	11,5	0
Ukrajina	6,4	2,2	-66
Rusko	0,2	0,3	32
Turecko	0,4	0,3	-37
Švýcarsko	0,0	0,0	0
Srbsko	0,1	0,0	-99
Norsko	0,0	0,0	-100
Island	0,0	0,0	-
Makedonie	0,0	0,0	-
Celkem	162,8	180,6	11

Zdroj: IDF

Tabulka 23 Export másla (tis. tun)

Máslo (040510)			
Země	1-6/2019	1-6/2020	Změna (%)
EU 28	75,6	127,5	69
Bělorusko	35,5	33,2	-6
Ukrajina	10,2	5,1	-50
Rusko	0,8	1,4	69
Švýcarsko	0,2	0,3	68
Turecko	0,3	0,2	-13
Island	0,1	0,1	28
Norsko	0,0	0,0	157
Srbsko	0,0	0,0	62
Makedonie	0,0	0,0	-30
Celkem	122,7	167,9	37

Zdroj: IDF

Tabulka 24 Export máselného oleje (tis. tun)

Máselný olej (040590)			
Země	1–6/2019	1–6/2020	Změna (%)
EU 28	11,8	16,9	44
Bělorusko	0,0	0,3	300
Ukrajina	0,3	0,3	-9
Rusko	0,1	0,0	-38
Švýcarsko	0,1	0,0	-57
Turecko	0,0	0,0	-22
Island	0,1	0,0	-98
Norsko	0,0	0,0	0
Srbsko	0,0	0,0	0
Makedonie	0,0	0,0	0
Celkem	12,3	17,6	43

Zdroj: IDF

Tabulka 25 Export sýrů (tis. tun)

Sýry			
Země	1–6/2019	1–6/2020	Změna (%)
EU 28	423,6	462,6	9
Bělorusko	115,5	127,1	10
Švýcarsko	32,8	33,6	2
Turecko	25,3	25,9	2
Rusko	12,3	13,2	7
Srbsko	7,4	7,4	1
Norsko	5,8	4,1	-29
Ukrajina	3,3	2,5	-23
Island	0,9	0,9	5
Makedonie	0,2	0,2	22
Celkem	626,9	167,9	8

Zdroj: IDF

Tabulka 26 Export sušené syrovátky (tis. tun)

Sušená syrovátka			
Země	1–6/2019	1–6/2020	Změna (%)
EU 28	283,0	328,1	16
Bělorusko	44,3	61,5	39
Turecko	29,0	27,2	-6
Švýcarsko	21,5	25,0	16
Ukrajina	14,3	12,5	-13
Rusko	0,5	3,3	509
Norsko	0,6	1,0	80
Srbsko	0,1	0,1	23
Makedonie	0,1	0,1	-31
Island	0,0	0,0	0
Celkem	393,4	458,8	17

Zdroj: IDF

3.8.2 Dopady pandemie COVID-19 na mlékárenství v Indii

Indie je zemí s největší produkcí mléka na světě (22 % světové výroby), kterého se zde v letech 2018 a 2019 vyrobilo přibližně 188 miliard ročně. Na kravské mléko z toho připadá 48 %, na bůvolí 49 % a 3 % objemu je mléko koz a ovcí. Je potřeba také zmínit, že zdejší výroba mléka představuje významnou sociální záležitost, protože poskytuje živobytí více než 63 milionům domácností na venkově představujícím sektor prvovýroby mléka. Pouze asi třetina vyráběného mléka je předmětem družstevně organizovaných dodávek určených k průmyslovému zpracování, zbývající dvě třetiny slouží k zásobování rodin farmářů a k prodeji mléka ze dvora.

Dopad koronaviru na zdejší mlékárenství byl v této lidnaté zemi naprosto nebývalý. Izolace země a karanténní opatření trvala od 24. 03. do 08. 07. 2020, teprve potom země přistoupila k postupnému uvolňování opatření, a to ve čtyřech fázích, kdy ta poslední probíhala ještě v září. Ekonomika byla zcela zničená, pokles hrubého domácího produktu představoval v červnu -24 %. Významně se snížily příjmy pracovníků zejména v neformálním sektoru a významně také narostla nezaměstnanost. To rovněž vedlo k masivní migraci pracovníků. Dalším problémem byl zvyšující nedostatek surovin a polotovarů pro zpracování.

Dopady na nákup mléka byly značné. Dodávky mléka od soukromých subjektů a z neorganizovaného sektoru mléčné prvovýroby se v podstatě zcela zastavily. Pouze v případě družstevních farem vlastněných zpracovateli (organizovaný sektor) pokračoval nákup mléka a do července se zvýšil přibližně o 10 %, přičemž ani nedošlo ke snížení nákupních cen placených zemědělci. Nejdůležitějšími úkoly bylo zvládnutí logistiky mléčných dodávek, a to zejména zajištění bezpečnosti a hygieny na úrovni mléčných farem, minimalizace rizik šíření COVID-19 na sběrných místech, zajištění bezpečnosti a hygieny při přepravě mléka z mléčnic až do mlékáren a také zvládnutí manipulace přebytkového mléka. Mlékárny čelily zejména výzvám nepřerušení provozu a zajištění dostatečných zásob obalů a dalších výrobních přísad a surovin. Marketing se snažil o udržení nabídky mléka pro spotřebitele a velkým problémem bylo také zajištění ochrany zdraví všech pracovníků v mlékárnách a obchodě.

Obdobně jako v Evropě došlo v březnu v prvních 3–4 dnech po vyhlášení karanténních opatření k panickým nákupům spotřebitelů při jejich snaze o vytvoření zásob. V případě čerstvého tekutého mléka nicméně došlo v měsíci dubnu k propadu obchodu, a to o -12,3 %, a v následujících měsících až do července byl tento propad asi šestiprocentní. To bylo způsobeno zejména omezením prodejní doby obchodů, uzavřením hotelů a gastronomie, přesunem pracovníků z neformálního sektoru z měst na venkov a později také snížením nákupní síly spotřebitelů.

U dalších mléčných výrobků byl dopad koronaviru na jejich prodej rozdílný. Poptávka po ghí, másle a sýru panýr na grilování významně vzrostla, naopak poklesl prodej dalších sýrů a smetany kvůli uzavření segmentu HoReCa, stejně tak poklesl prodej zmrzliny, který je v letních měsících obvykle velmi vysoký, a to až o polovinu kvůli omezení pohybu lidí, a tedy nemožnosti si tyto výrobky zakoupit. Propad ze stejného důvodu byl také u ochucených mlék a dalších mléčných výrobků prodávaných v samoobslužných regálech. Výjimkou ale byly výrobky trvanlivé, tedy např. UHT mléko, sušené mléko pro děti, sušené výrobky na přípravu kávy apod., k čemuž významně přispěla jejich dlouhá trvanlivost.

Podnikatelé měli v průběhu krize zájem řešit nějakým způsobem výpadky v maloobchodním prodeji mléčných výrobků. S využitím on-line aplikací se rozšířila distribuce zboží s donáškou až „na práh domů“, což se týkalo zejména rychloobrátkového tradičního zboží, jako jsou dahi, ghí, panýr a podmásli, a tento způsob tak kompenzoval ztráty z neuskutečněného prodeje zmrzlin, ochuceného mléka a smetan. I toto významně přispívalo k budování důvěry spotřebitelů. Teprve až s postupným otevíráním země od měsíce července se začal prodej mléčných výrobků vracet do obvyklého normálu.

Koronavirová krize v Indii přinesla s sebou významné výzvy a poučení pro další vývoj mlékárenství, které se ukázalo, jak je významným a silným hráčem v místním rozvoji. Zcela klíčová byla a musí zůstat odolnost dodavatelského řetězce. Posun v chování spotřebitelů však vyžaduje nový pohled na stávající marketingové strategie. Krize také ovlivnila další nutnou expanzi organizovaného mlékárenského sektoru.

Zajímavým zjištěním bylo uvádění zcela nových výrobků na trh s přísadami, které zvyšují přirozenou imunitu spotřebitelů, například se jednalo o kurkumu, bazalku, zázvor, hřebíček, pepř, ašvagandu apod. Zcela klíčové pro budoucnost musí také být širší využití IT-technologií, digitalizace a poskytování služeb. Indové v této době rovněž výrazně ocenili zavedené vládní programy na poskytování mléka pro spotřebitele (zejména pro dětskou populaci), které jsou zde zavedeny v rámci tzv. záchranné sítě.

3.8.3 Složitá koronavirová situace v Jižní Americe

Dopady COVID-19 byly v jednotlivých jihoamerických zemích velmi nerovnoměrné, což odráží velmi odlišné vládní reakce. V Brazílii nebyla krize státem téměř koordinována a docházelo k napětí mezi federálními a regionálními autoritami, v Argentině naopak probíhala poměrně agresivní národní blokáce a karanténní opatření se zde významně zpolitizovala, v Chile byla opatření proti COVID-19 zodpovědně řízena, i když zde vlastně nebyla vyhlášena žádná karanténní povinnost.

Stejně tak jako v jiných oblastech světa ovlivnil COVID-19 do značné míry tržní dynamiku trhu jihoamerického mlékárenství. I tady došlo k posunu spotřebitelské poptávky od stravovacích služeb směrem k posílení prodeje v maloobchodu a je potřeba zmínit, že tato krize významně znehodnotila místní měny vůči americkému dolaru.

Zemědělská a potravinářská výroba přerušena nebyla, pouze na malé výjimky zapříčiněné zejména omezeními v dopravě. Poměrně dobré počasí podpořilo produkci mléka v jižním cípu Jižní Ameriky, což přineslo prospěch zdejším regionálním vývozcům. Naopak suché a teplé počasí v Brazílii ve druhém čtvrtletí roku produkci mléka omezilo. Ceny mléka v místních měnách zůstaly poměrně pevné, ale devalvace měn různé intenzity zhoršila ceny mléka vyjádřené v amerických dolarech. Toto měnové oslabení také způsobilo problémy v nákupu dovážených surovin a materiálu, které významně podražily.

Zpracovatelé byli nuceni se rychle přizpůsobovat měnícím se preferencím zákazníků, přičemž většina z nich těmto výzvám úspěšně čelila. Jakmile došlo k omezení pohybu osob a omezením otevíracích dob obchodů, změnili zpracovatelé zcela významně sortimentní portfolio. „Vítězem“ se i zde stalo konzumní mléko, a to především v UHT balení. Snížení prodeje výrobků a surovin pro segment gastronomie ovlivnilo zejména spotřebu sýrů. Největší propad prodeje se projevil u farmářských sýrů, u kterých se prakticky v důsledku vyhlášených uzávěr a opatření zcela z bortil trh. V několika zemích omezily vlády růst cen na úrovni maloobchodu, což negativně ovlivnilo výsledné marže zpracovatelů. Oslabení měn zvýšilo konkurenceschopnost mezi dovozci a ovlivnilo také rostoucí poptávku zpracovatelů po syrovém mléce.

Očekává se, že i v druhé polovině roku budou zpracovatelé upřednostňovat produkci výrobků určených pro maloobchodní prodej a z komodit pak zejména sušené mléko.

Udržela se poměrně silná spotřebitelská poptávka, nicméně krize otevřela zcela nové výzvy. Bez ohledu na to, zda zůstali lidé dobrovolně nebo povinně doma, se jejich preference přesunuly z oblasti služeb v gastronomii směrem k maloobchodním produktům, a to i v těch oblastech, kde byla karanténní opatření jen mírná nebo pouze dobrovolná. Snížila se ale také frekvence nákupů a spotřebitelé se při nich zaměřili zejména na trvanlivé výrobky, jako jsou sušená a UHT mléka.

K panickým nákupům po propuknutí epidemie v Jižní Americe na rozdíl od jiných kontinentů v podstatě nedošlo. Zdejší dodavatelský řetězec je zvyklý na občasné výkyvy, což u spotřebitelů vyvolává potřebu průběžné tvorby nezbytných domácích zásob. V podstatě lze konstatovat, že se v zemích Jižní Ameriky spotřebitelská poptávka po mléčných výrobcích i přes celkový nepříznivý ekonomický obraz spíše zvýšila. Nákupy pravděpodobně podporovaly i podpůrné programy vlád zavedené v některých zemích, tyto se však ale nyní snižují. Bez doplňkových podpůrných programů bude další ekonomický výhled nejistý a může ovlivnit spotřebitelskou poptávku v následujících měsících. Vzhledem k tomu, že v příštích měsících bude k dispozici spíše nadbytek mléka, a tedy bude vyšší výroba sušených mlék, nechá se v Jižní Americe očekávat zvýšený zájem o jeho export.

3.8.4 Trh s mlékem v USA a zdejší pandemická ekonomika

Již v lednu bylo v USA zjištěno proniknutí viru SARS-CoV-2 z Číny na západní pobřeží Spojených států a jako důsledek zakázáno cestování z Číny, v únoru pak byl zachycen první případ COVID-19 na východě Spojených států, kdy se do New Yorku dostal virus z Evropy a kdy bylo také v Kalifornii evidováno první úmrtí z onemocnění COVID. V této době byl rovněž vydán zákaz cestování z Evropy. V březnu zavedlo 42 amerických států pravidla „safer at home“, která uzavřela mezi 19. 03. až 06. 04. 2020 obyvatele v jejich domovech a současně bylo přistoupeno k uzavření škol. Přesto zasáhla počátkem dubna USA velmi silně první vlna pandemie a tato země se stala jejím světovým epicentrem. V letních měsících se nákaza rozšířila do jižních států USA. Teprve v srpnu došlo ke znovuotevření škol, nicméně infekce se i nadále šíří a společnost přešla spíše na online režim svého fungování. COVID-19 a ekonomická recese se od září také staly primárním diskuzním tématem před podzimní prezidentskou volbou.

Tabulka 27 Výsledky ekonomiky v USA za 1. pololetí roku 2020 (%)

Ekonomika USA (2020)	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí
HDP	2,1	-8,6
Výdaje na osobní spotřebu		
• zboží celkem	3,1	-3,4
• potraviny a nápoje	10,0	11,0
Služby		
• food-service a ubytování	-5,4	-38,5
Export	-3,7	-24,5
Dovoz	-6,8	-24,5
Obchodní bilance	-12,5	-14,2

Zdroj: IDF

V případě produkce mléka nedošlo v USA k významnému narušení z pohledu problémů s pracovní silou ani dalším faktorům spojeným s výrobou, zato ale tato oblast čelí turbulentním cenám a komerčním trhům.

Tabulka 28 Výroba mléka a farmářská cena za mléko

Měsíc	Výroba mléka (%)	Farmářská cena (\$ /cwt)
Leden	1,8	19,60
Únor	1,8	18,90
Březen	2,5	18,00
Duben	1,3	14,40
Květen	-0,7	13,60
Červen	0,3	18,10
Červenec	n.a.	20,50
Zbytek roku	Obnovení růstu na 1,5–2,0	Dramatický pokles od října

Zdroj: IDF

Cena mléka v USA se začala zotavovat již ve druhé polovině roku 2019 a pro rok 2020 se očekávalo, že cenový vývoj bude výrazně nadprůměrný. To umožnilo vytvořit prostředí pro finanční zotavení farem a obnovení růstu mléčné produkce. Rok 2020 začal příznivě v těchto intencích, nicméně koncem března zemi zasáhla pandemie COVID-19. V dubnu a květnu byl propad ceny zcela zásadní a pro ty farmáře, kteří dodávali do nesmluvních mlékárenských závodů, to znamenalo úplnou ztrátu trhu.

Značným problémem byla zejména zhoršená dostupnost pracovních sil způsobených jednak výpadkem zahraničních pracovníků a přistěhovalců z důvodů oboustranných uzavření hranic, a jednak ztížená

administrativa spojená s vedením nových bezpečnostních protokolů o pracovnících a také vyšší nemocnost v některých oblastech. Nicméně výroba mléka nebyla v zásadě významněji narušena a např. cenový dumping představoval v dubnu daleko menší problém, než se v počátku očekávalo. Státní podpůrný program CFAP poskytl cenné příjmy z dotací, a to zejména proto, že zemědělci nebyli pojištěni krytím „Dairy Margin of Dairy Revenue Protection“.

Zrušení veřejných akcí a omezení pohybu veřejnosti od března do května a následně také značná neochota k návratu ze soukromí domovů zpět do restaurací, a hotelů, stejně tak i přerušení cestování, vedlo k dramatickým změnám v tom, kde se dnes jí a co a kde nakupuje.

- **Konzumní mléko:** Primárně se konzumuje v domácnostech, ale důležité je i ve školních a jiných institucích. Kategorie ale klesá od roku 2010. Letos v březnu tržby z prodeje prudce vzrostly o 7,5 %, nyní se mírně snižují, ale v letošním roce opět vrostou díky státním podporám.
- **Sýry:** 50–60 % se prodává v gastronomii, např. Mozzarella (na pizzy), tavený sýr (na hamburgery a sendviče) a další, jako jsou Feta, modré sýry, švýcarské a italské sýry byly více zasaženy uzavřením gastronomie, než tomu bylo v případě cheddaru. Pizzerie a stánky s rychlým občerstvením na tom ale byly o něco lépe než restaurace s obsluhou. Také v tomto segmentu se objevily potravinové sbírky. Přebytky mléka z jara byly zapracovávány právě do zásob sýrů.
- **Máslo:** v této komoditě se prodá 45–55 % v sektoru gastronomie. V době krize se prodej ale nesnížil, protože se velké množství začalo spotřebovávat a zpracovávat na vaření v domácnostech. Spotřeba se rapidně zvýšila zejména v březnu a pak opět v průběhu léta. Také v tomto případě se jarní přebytek mléka proměnil v máslo, které skončilo ve skladech.
- **Sušené mléko:** zvýšený export kompenzoval ztráty na domácím trhu. Zboží bylo sice „v pohybu“, bránilo se zbytečnému skladování, ale je potřeba poznamenat, že prodej nebyl příliš ziskový.

Tabulka 29 Rozdíly ve strategii řízení

Pandemické období	Post-pandemické období
• v prvořadém zájmu musí být ochrana pracovních sil • je třeba přijmout strategii typu krizového řízení pro komunikaci s pracovníky a zákazníky • koordinační schůzky managementu by měly probíhat 2–3 x v týdnu • plánovací období by mělo být 1–2 týdny • nejlepší je používat kombinaci odborných poznatků se statistickými, popř. počítačovými algoritmy	• preventivní vs. intervenční strategie pro ochranu pracovních sil • udržovat intenzivnější a smysluplnější konverzace se zaměstnanci • zvýšit automatizaci • preventivní inventarizace • diverzifikovat produktový a spotřebitelský mix • diverzifikovat výrobní operace, zvýšit počet provozů a výrobních linek • využívat více nástroje krizového managementu • zvýšit informace o trhu a jeho sledování

3.9 Střednědobé výhledy na mléčných trzích 2020–2029 včetně rizik a nejistot ovlivňujících světové mléčné trhy v příštích deseti letech.

3.9.1 Svět

Předpokládá se, že světová produkce mléka vzroste ve sledovaném období 2020–2029 o 1,6 % (na 997 mil. tun do roku 2029, rychleji než většina ostatních hlavních zemědělských komodit). Růst počtu dojnic (0,8 %) je predikován vyšší než u růstu průměrné užitkovosti (0,7 %), rychleji rostou početní stavy dojnic v zemích, které dosahují relativně nízkou užitkovost. Téměř ve všech regionech světa se očekává, že růst užitkovosti přispěje k růstu produkce více než růst počtu dojnic. Mezi hlavní faktory růstu užitkovosti patří optimalizace systémů produkce mléka, zlepšení zdravotního stavu krav, zlepšení využitelnosti krmiv a lepší genetik. Očekává se, že Indie a Pákistán, důležití producenti mléka, přispějí v příštích deseti letech více než polovinou růstu světové produkce mléka a v roce 2029 budou představovat více než 30 % světové produkce. Produkci mléka bude probíhat většinou v malých stádech několika krav nebo buvolů. Očekává se, že užitkovost bude i nadále rychle růst a bude více přispívat k růstu produkce mléka. V obou zemích bude převážná část produkce spotřebována na domácím trhu, protože jen málo čerstvých produktů a mléčných výrobků se obchoduje na mezinárodní úrovni. Propojení mezi produkcí mléka a hovězího masa není v Indii významné, protože z kulturních důvodů vstupuje na trh s hovězím masem méně telat a starých dojnic. Produkce hovězího masa v Pákistánu zůstává primárně vedlejším produktem mléčné výroby.

Produkce v Evropské unii, druhém největším producentovi mléka na světě, poroste pomaleji než světový průměr. Důvodem jsou nastavená omezení životního prostředí a omezený růst domácí poptávky. Předpokládá se, že stavy dojnic se sníží (-0,6 %), ale v příštím desetiletí se očekává růst užitkovosti dojnic o 1 %. Výhledy naznačují, že poroste produkce mléka převážně v ekologických chovech dojnic. V současné době je více než 10 % dojnic v ekologických systémech v Rakousku, Švédsku, Lotyšsku, Řecku a Dánsku. Přibližně 3 % produkce mléka v Evropské unii pochází z ekologických farem. Domácí poptávka (sýr, máslo, smetana a další produkty) poroste jen mírně, přičemž většina další produkce bude určena na vývoz. Nejvyšší průměrná užitkovost na dojnici je zaznamenána v Severní Americe, krmná dávka je sestavena na dosažení vysoké užitkovosti specializovaných stád dojnic. Očekává se, že stavy dojnic ve Spojených státech a Kanadě zůstanou do značné míry nezměněné a růst výroby bude krytý z dalšího zvyšování užitkovosti. Vzhledem k tomu, že se předpokládá, že domácí poptávka po mléčných tucích zůstane silnější, budou Spojené státy převážně vyvážet SOM.

Tabulka 30 Produkce mléka, stavy dojníc, užitkovost

	Produkce				Stavy dojnice				Užitkovost			
	Objem (tis.t)		Změna (%)		Počet (tis.ks)		Změna (%)		Užitkovost (t/ks)		Změna (%)	
	Ø 2017–2019	2029	2010–2019	2020–2029	Ø 2017–2019	2029	2010–2019	2020–2029	Ø 2017–2019	2029	2010–2019	2020–2029
Svět	839 528	996 760	2,00	1,56	707 939	782 044	1,03	0,84	1,19	1,27	0,97	0,71
Sever.Amerika	108 697	119 074	1,57	0,88	10 354	10 395	0,30	0,10	10,51	11,45	1,26	0,79
Kanada	10 389	11 629	2,71	0,96	970	962	0,02	-0,07	10,71	12,09	2,69	1,03
USA	98 309	107 445	1,45	0,88	9 375	9 433	0,33	0,11	10,49	11,39	1,12	0,76
Latin.Amerika	81 271	95 596	1,02	1,55	41 557	44 126	-1,80	0,46	1,96	2,17	2,87	1,08
Argentina	10 323	11 756	-0,68	0,99	1 719	1 699	-0,11	-0,10	6,00	6,92	-0,57	1,10
Brazílie	34 947	43 192	2,35	1,95	16 669	18 475	-4,35	0,94	2,10	2,34	7,01	1,00
Chile	2 130	2 250	-2,56	0,17	1 195	1 022	-2,13	-1,57	1,78	2,20	-0,44	1,77
Kolumbie	6 970	8 090	1,00	1,97	6 697	7 338	2,04	0,51	1,04	1,10	-1,02	1,46
Mexiko	12 252	13 139	1,43	0,74	2 526	2 646	0,83	0,44	4,85	4,97	0,60	0,30
Paraguay	506	606	0,03	1,64	225	251	0,47	0,60	2,26	2,42	-0,44	1,04
Peru	2 043	2 750	2,15	2,89	1 209	1 426	1,20	1,44	1,69	1,93	0,94	1,43
Evropa	225 732	235 709	0,88	0,37	41 128	37 929	-0,77	-0,74	5,49	6,21	1,67	1,12
EU	151 661	158 214	1,31	0,35	20 875	19 430	-0,32	-0,63	7,22	8,09	1,65	0,99
Spojené království	15 563	16 410	1,13	0,48	1 885	1 889	0,56	0,00	8,26	8,69	0,57	0,47
Rusko	30 612	32 940	-0,27	0,59	7 922	7 492	-1,35	-0,51	3,86	4,40	1,10	1,10
Ukrajina	10 338	9 712	-1,30	-0,43	2 800	2 242	-3,87	-2,01	3,69	4,33	2,68	1,61
AFRIKA	44 079	56 406	-0,76	2,46	227 644	252 922	0,90	0,99	0,19	0,22	-1,65	1,45
Egypt	4 626	5 482	-3,00	2,00	6 841	6 962	0,53	0,43	0,68	0,79	-3,51	1,56
Etiopie	3 438	4 925	-2,42	3,65	16 401	20 860	2,06	2,15	0,21	0,24	-4,39	1,47
Nigérie	521	639	0,04	2,22	2 291	2 533	1,00	0,77	0,23	0,25	-0,95	1,44
Jižní Afrika	3 308	3 929	0,90	1,48	946	957	-0,34	0,04	3,50	4,10	1,25	1,43
ASIE	348 807	458 793	3,67	2,43	380 656	430 302	1,72	0,98	0,92	1,07	1,92	1,43
Čína	35 130	38 037	-0,19	0,53	12 833	12 952	-1,76	-0,41	2,42	2,62	1,94	1,00
Indie	184 019	254 528	5,37	2,82	140 441	161 556	2,13	1,22	1,31	1,58	3,17	1,58
Indonésie	1 538	1 972	0,40	2,44	14 223	16 519	2,93	1,22	0,11	0,12	-2,46	1,20
Irán	7 612	8 090	-0,64	0,61	20 883	18 655	-1,01	-1,39	0,36	0,43	0,37	2,02
Japonsko	7 300	7 297	-0,54	-0,01	846	813	-1,35	-0,31	8,63	8,97	0,82	0,30
Kazachstán	5 530	5 949	0,95	0,63	2 766	2 546	0,30	-0,90	2,00	2,34	0,65	1,54
Korea	2 044	1 957	0,11	-0,35	258	241	0,67	-0,61	7,91	8,11	-0,56	0,26
Malajsie	46	48	-7,97	0,40	51	46	-15,65	-1,39	0,91	1,05	9,10	1,81
Pákistán	45 636	63 696	3,17	3,07	37 135	45 133	2,89	1,65	1,23	1,41	0,28	1,39
Filipíny	20	23	2,47	1,38	5	5	-0,31	-0,71	3,70	4,57	2,79	2,11
Saúdská Arábie	2 470	2 887	3,55	1,46	4 823	4 880	0,85	-0,11	0,51	0,59	2,68	1,57
Thajsko	407	380	-10,45	-0,43	202	169	1,61	-1,98	2,01	2,25	-11,87	1,58
Turecko	21 537	27 627	4,89	2,37	29 369	33 884	5,78	1,06	0,73	0,82	-0,84	1,29
Vietnam	945	1 422	14,12	3,68	338	430	11,54	2,08	2,79	3,31	2,31	1,57
OCEANIE	30 942	31 182	1,69	0,11	6 610	6 369	0,52	-0,19	4,68	4,90	1,16	0,30
Austrálie	9 326	8 606	-0,21	-0,53	1 543	1 400	-0,61	-0,53	6,05	6,15	0,41	0,01
Nový Zéland	21 549	22 499	2,61	0,36	5 012	4 916	0,90	-0,09	4,30	4,58	1,70	0,45
Rozvinuté země	401 312	429 208	1,23	0,62	78 741	77 810	0,13	-0,13	5,10	5,52	1,10	0,75
Rozvojové země	438 216	567 552	2,76	2,34	629 198	704 234	1,15	0,95	0,70	0,81	1,59	1,37
Nejméně rozvinuté země	27 329	35 266	0,02	2,61	219 943	246 897	0,93	1,07	0,12	0,14	-0,90	1,53
OECD	366 080	392 376	1,49	0,66	81 755	85 118	1,92	0,28	4,48	4,61	-0,43	0,38
BRICS ^{*)}	288 017	372 625	3,43	2,23	178 812	201 432	0,88	1,01	1,61	1,85	2,53	1,21

Zdroj: OECD-FAO Agricultural Outlook 2020–2029

Poznámka: *) BRICS – společné hospodářské seskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny, Jižní Afriky

Nový Zéland je nejvíce orientovaný na vývoz a v posledních letech zaznamenal velmi mírný nárůst produkce mléka. Produkce mléka je založena převážně pastvě a užitkovost je výrazně nižší než v Severní Americe a Evropě. Celoroční pastva a extenzivní způsob chovu však umožňují Novému Zélandu, aby byl konkurenceschopný. Hlavními omezujícími faktory jsou dostupnost půdy a růst environmentálních omezení. Vzhledem k tomu, že Nový Zéland má pouze malý domácí trh, růst produkce mléka bude zcela určen pro vývoz, který bude čelit větším nejistotám, např. obchodním opatřením po pandemii COVID-19.

Silný růst produkce mléka se očekává v Africe, zejména z důvodů většího počtu dojníc. Ty budou mít nízkou užitkovost a značný podíl produkce mléka bude i nadále pocházet od koz a ovcí. Většina krav, koz a ovcí se pase a používá se i pro jiné účely, jako je např. produkce masa. Během období 2020–2029 se předpokládá, že přibližně třetina světové populace krav se bude nacházet v Africe a bude představovat přibližně 5 % světové produkce mléka.

Méně než 30 % mléka bude dále zpracováno na výrobky, jako je máslo, sýr, SOM, SPM nebo sušená syrovátka. Existuje značná přímá poptávka po másle a sýrech k přímému užití. SOM a SPM jsou významným obchodním artiklem, většinou se vyrábějí pouze pro obchod. Obě sušená mléka se používají v potravinářském odvětví, zejména v cukrářství, k výrobě kojenecké výživy a pekařských výrobků. Předpokládá se, že produkce másla poroste o 1,6 %, SOM o 1,6 % a SPM o 1,7 %, tzn. při podobné míře růstu jako růst celkové produkce mléka. Očekává se, že pouze výroba sýrů poroste pomaleji, a to o 1,2 %. Pomalejší růst sýrů je způsoben pomalu rostoucími trhy.

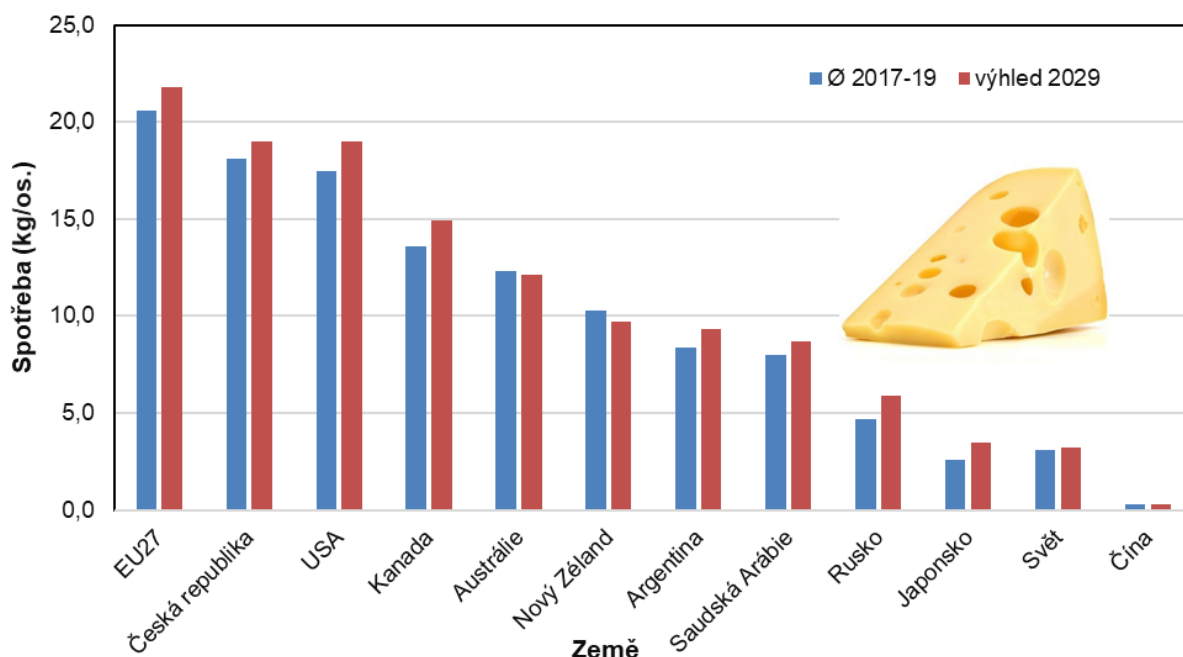
3.9.2 Spotřeba

Většina mléčné výroby je spotřebována ve formě čerstvých mléčných výrobků, včetně pasterizovaných a fermentovaných výrobků. Očekává se, že podíl čerstvých mléčných výrobků na světové spotřebě se v nadcházejícím desetiletí zvýší kvůli silnějšímu růstu poptávky zejména v Indii a Pákistánu, což je zase dáno růstem příjmů a růstem lidské populace. Světová spotřeba čerstvých mléčných výrobků na osobu by měla v nadcházejícím desetiletí vzrůst o 1,0 %, jedná se o rychlejší růst než v posledních deseti letech, což je způsobeno vyšším růstem příjmů na osobu. Úroveň spotřeby mléka se bude do značné míry lišit po celém světě. Důležitými faktory, které budou úroveň spotřeby ovlivňovat, budou výše příjmů a dopad regionálních preferencí spotřeby. Například se očekává, že příjem na osobu bude vysoký v Indii a Pákistánu, ale nízký v Číně. V Evropě a Severní Americe je celková poptávka po čerstvých mléčných výrobcích na obyvatele stabilní a klesá, ale složení poptávky se v posledních několika letech posunulo k mléčnému tuku, např. k plnotučnému konzumnímu mléku a ke smetaně. Spotřebitelé mohou být ovlivněni nedávnými studiemi, které pozitivněji osvětlují přínosy konzumace mléčného tuku pro zdraví. Tento posun může navíc odrážet rostoucí preference spotřebitelů pro méně zpracované potraviny. Největší procento z celkové spotřeby sýrů se vyskytuje v Evropě a Severní Americe, kde se očekává, že spotřeba na obyvatele bude nadále růst. Spotřeba sýrů se rovněž zvýší tam, kde to nebylo tradičně součástí národní stravy. Toto je případ jihovýchodní Asie, kde urbanizace a zvýšené příjmy ve vzdálenějších pracovních místech od domova, ovlivňují způsob stravy, výběru jídla – včetně rychlého občerstvení, jako například hamburgerů a pizzy.

V krmivech pro zvířata se používá malý podíl mléčných výrobků, využívá se zejména SOM a sušená syrovátka. Čína dováží oba produkty ke krmení a ohnisko afrického moru prasat snížilo jeho poptávku. S očekávaným zotavením v nadcházejícím desetiletí poroste poptávka po SOM a sušené syrovátce. Podíl čerstvých mléčných výrobků na světové spotřebě se v nadcházejícím desetiletí zvýší kvůli silnému růstu poptávky v Indii, Pákistánu a Africe, ovlivněný růstem příjmů a populace. Předpokládá se, že světová spotřeba čerstvých mléčných výrobků v příštím desetiletí vzroste o 1,0 %. V Evropě a Severní Americe je celková poptávka po čerstvých mléčných výrobcích na obyvatele stabilní nebo dokonce klesající, ale složení poptávky se již několik let mění směrem k mléčnému tuku. Kromě toho se očekává, že spotřeba rostlinných mléčných náhražek silně poroste na trhu ve východní Asii, Evropě a Severní Americe. Největší spotřeba sýrů, druhém nejdůležitějším mléčném výrobku po čerstvých mléčných výrobcích, je

v Evropě a Severní Americe, kde se očekává, že se spotřeba na obyvatele bude dále zvyšovat, zejména jako produkt ke zpracování do dalších potravin. Poptávka po sušeném mléku je částečně podporována jeho užitím v potravinářském průmyslu, a to i v oblastech, kde poptávka živočišných bílkovin roste rychleji než výroba. V případě másla se očekává, že výroba v příštích deseti letech rychle poroste. Nejsilnější nárůst poptávky po másle je v Asii, ale tento růst začíná na velmi nízké úrovni (např. v Číně z 0,1 kg/osobu na 0,2 kg/osobu, v Turecku z 3,5 kg/osobu na 4,8 kg/osobu).

Spotřeba sýrů (kg/os.)

Zdroj: OECD-FAO AGRICULTURAL OUTLOOK 2020–2029

3.9.3 Obchod

Přibližně 8 % světové produkce mléka se obchoduje na mezinárodní úrovni. Je to především kvůli krátké trvanlivosti mléka a vysokému obsahu vody. V posledních letech se však dovoz tekutého mléka do Číny z Evropské unie a Nového Zélandu výrazně zvýšil. Čistý dovoz čerstvých mléčných výrobků do Číny za základní období činil asi 0,7 mil tun, a očekává se, že se během sledovaného období zvýší o 3,6 %. Obchodní podíl SPM a SOM je vysoký, více než 40 % světové produkce, ale tyto produkty jsou často vyráběny pouze pro obchod. Tři hlavní vývozci mléčných výrobků jsou Evropská unie, Nový Zéland a Spojené státy americké. Předpokládá se, že v roce 2029 budou tyto tři země společně představovat přibližně 65 % vývozu sýrů, 68 % SPM, 76 % másla a 77 % vývozu SOM. Austrálie, další vývozce, ztratila podíly na trhu, ačkoli zůstává významným vývozcem sýrů a sušeného odstředěného mléka. V případě SPM je Argentina také významným vývozcem a předpokládá se, že do roku 2029 bude představovat 5 % světového vývozu. V posledních letech se Bělorusko stalo důležitým vývozcem, který orientuje svůj vývoz především na ruský trh.

Evropská unie bude i nadále hlavním světovým vývozcem sýrů, po ní následují Spojené státy a Nový Zéland. Předpokládá se, že podíl Evropské unie na světovém vývozu sýrů se do roku 2029 bude pohybovat kolem 44 %, což bude udržováno zvýšeným vývozem sýrů do Kanady prostřednictvím dohody CETA a do Japonska po ratifikaci dvoustranné obchodní dohody v roce 2019. Spojené království, Rusko, Japonsko, Evropská unie a Saúdská Arábie budou v roce 2029 pěti nejlepšími dovozci sýrů. Tyto země jsou často také vývozci sýrů a očekává se, že mezinárodní obchod nabídne spotřebitelům pestrnou nabídku jednotlivých druhů sýrů.

Nový Zéland zůstává primárním vývozcem másla a SPM na mezinárodním trhu a jeho tržní podíly se do roku 2029 budou pohybovat kolem 42 %, respektive 52 %. Dominantní destinace pro všechny mléčné výrobky jsou Blízký východ a severní Afrika (MENA), rozvojové země, jihovýchodní Asii a Čína. Očekává se, že Čína bude i nadále největším světovým dovozcem mléka a mléčných výrobků, zejména pro SPM. Většina dovozů mléka pochází z Oceánie, i když v posledních letech Evropská unie zvýšila vývoz másla a sušeného mléka do Číny. Očekává se, že dovoz Středního východu a severní Afriky bude pocházet především z Evropské unie, zatímco Spojené státy a Oceánie by měly být hlavními dodavateli sušeného mléka do jihovýchodní Asie.

Mléko se mezinárodně obchoduje hlavně ve formě zpracovaných mléčných výrobků. Čína spotřebovává malé množství mléčných výrobků na obyvatele, ale očekává se, že zůstane nejdůležitějším dovozcem zejména sušeného plnotučného mléka. Japonsko, Rusko, Mexiko, Střední východ a severní Afrika budou i nadále důležitými čistými dovozci mléčných výrobků. Ve srovnání se zbytkem světa je spotřeba mléčných výrobků na obyvatele v Asii, zejména v jihovýchodní Asii, nízká. Očekává se však, že hospodářský a populační růst a posun směrem k vysoce hodnotným potravinám a živočišným výrobkům budou i nadále v mnoha asijských zemích zvyšovat dovozní poptávku po mléčných výrobcích. Mezinárodní obchodní dohody (např. CPTPP, CETA a preferenční obchodní dohoda mezi Japonskem a Evropskou unií) mají zvláštní ujednání pro mléčné výrobky (např. celní kvóty), které vytvářejí příležitosti pro další růst obchodu.

Obchodní toky mléka a mléčných výrobků by mohly být podstatně změněny změnami prostředí obchodní politiky. Například mezi Evropskou unií a Spojeným královstvím se obchoduje s velkým množstvím sýrů a jiných mléčných výrobků a tento obchod by mohl být ovlivněn novým obchodním vztahem, který je třeba ještě dohodnout. Očekává se, že dohoda mezi USA, Mexikem a Kanadou (USMCA) ovlivní obchodní toky mléka v Severní Americe. Země s velkou spotřebou mléka, Indie a Pákistán, se dosud neintegrovaly do mezinárodního trhu, ale větší zapojení těchto dvou zemí do obchodu by mohlo mít významný dopad na světové trhy.

Výhledy v odvětví mléka a mléčných výrobků by se mohly změnit z důvodů připravovaných změn nadcházející zemědělské politiky zaměřené na ekologii a životní prostředí. Objevují se diskuse o tom, jak by úpravy produkce mléka mohly přispět ke snížení emisí. Uvažuje se o mnoha technických úpravách, které mají různé důsledky pro balance komodit. V regionech s vysokou hustotou zvířat mohou dusík a fosfáty způsobit problémy v životním prostředí. Předpisy, které jsou plánované nebo prováděné za účelem jejich řešení, by mohly mít významný dopad na chov dojníc a produkci mléka, zejména v Nizozemsku, Dánsku a Německu. Na druhé straně by tyto tlaky mohly vést k inovativním řešením zvyšujícím dlouhodobou konkurenceschopnost.

Pandemie COVID-19 bude mít také vliv na mezinárodní trhy s mlékem a mléčnými výrobky, ačkoli rozsah zůstává nejistý. Opatření omezující spotřebu mimo domov (veřejné stravování, restaurace, školní jídelny, kantýny ...), výrazně snižují užití mléčných výrobků, zejména sýrů. Mléko a mléčné výrobky z hlediska omezené trvanlivosti vyžadují fungující potravinový řetězec na domácím i mezinárodním trhu a jakékoli narušení by mohlo mít značný dopad do uvedených prognóz.

3.9.4 Ceny

Sledování mezinárodních referenčních cen mléka a mléčných výrobků se vztahuje na zpracované produkty (zejména máslo a SOM) hlavních vývozců – Oceánie a Evropy. Od roku 2015 se cena másla výrazně zvýšila oproti cenám SOM, a to zejména díky silnější poptávce po mléčném tuku na mezinárodním trhu ve srovnání s jinými sušenými mléčnými výrobky. Očekává se, že rozdíl mezi cenami másla a SOM se oproti posledním pěti letům sníží.

Po úplném odstranění intervenčních zásob v Evropské unii se ceny SOM v roce 2019 zotavily. V důsledku toho se očekává, že ceny SOM zůstanou v reálných hodnotách stabilní po celou dobu projekčního období. Roční ceny másla historicky vrcholily v roce 2017 a od té doby klesají. Očekává se, že ceny másla

budou i nadále v reálném vyjádření mírně klesat v souladu s většinou ostatních zemědělských komodit v průběhu projekčního období. Světové ceny SPM a sýrů budou ovlivněny vývojem cen másla a SOM. Silná volatilita mezinárodních cen mléka je způsobena malým obchodním podílem (přibližně 8 % světové produkce mléka), dominancí několika vývozců a dovozců a omezujícím prostředím obchodní politiky. Většina domácích trhů je s těmito cenami spojena pouze volně, protože spotřebě dominují čerstvé mléčné výrobky a na ostatní výrobky se zpracovává pouze malý podíl mléka.

3.9.5 Hlavní problémy a nejistoty

Pandemie COVID-19 ovlivnila každodenní život na celém světě. Předpokládá se, že potravinové řetězce jsou méně ovlivněny opatřeními, která byla zavedena za účelem omezení jejího šíření, ačkoli u produktů podléhajících zkázě, jako jsou mléko a mléčné výrobky, by mohlo dojít k významnému narušení dodavatelských řetězců. Některé mléčné výrobky, jako je sýr, se navíc často konzumují mimo domov (např. u hamburgerů a pizzy) a mohou zaznamenat výrazné snížení úrovně spotřeby. Účinky v nadcházejícím desetiletí jsou nejisté, protože závisí na tom, jak dlouho budou omezení zachována, jak rychle se světová ekonomika zotaví a zda dojde ke strukturálním změnám v globálních interakcích.

Světová produkce mléka by mohla být omezena v důsledku nepředvídaných povětrnostních jevů, zejména pokud jde o produkci mléka založené na pastvě, což je celosvětově nejrozšířenější způsob chovu dojníc. Změna klimatu zvyšuje šance na sucha, povodně a hrozby nemocí, z nichž všechny mohou mlékárenský sektor ovlivnit několika způsoby (např. kolísáním cen, užitkovostí dojníc, úpravou stavů dojníc).

Právní předpisy v oblasti životního prostředí by rovněž mohly mít výrazný dopad na budoucí vývoj mléčného sektoru. Emise skleníkových plynů z chovu dojníc představují v některých zemích (např. na Novém Zélandu, v Irsku) vysoký podíl na celkových emisích a jakékoli změny v souvisejících politikách by mohly mít vliv na produkci mléka. Rostoucí trend směrem k udržitelným postupům, jako je přístup k vodě a nakládání s hnojem, jsou dalšími oblastmi, kde by změny politiky mohly mít dopad. Přísnější právní předpisy v oblasti životního prostředí by však mohly vést také k inovativním řešením, která zlepšují dlouhodobou konkurenceschopnost odvětví.

Nemoci zvířat a jejich šíření by mohly mít dopad na produkci mléka. Mastitida je nejčastější infekční nemoc u dojníc po celém světě a napříč všemi typy farem bez rozlišení jejich velikosti. Onemocnění snižuje ekonomiku produkce mléka, má zásadní dopad na užitkovost a kvalitu mléka. Budoucí vývoj identifikace a léčby tohoto onemocnění by mohl vést k významnému zvýšení produkce mléka prostřednictvím menších ztrát. Za účelem kontroly mnoha nemocí, včetně mastitidy, se běžně používají preparáty založené na antimikrobiálních látkách. To v posledních letech budí obavy z nadměrného používání antimikrobiálních látek a rozvoje antimikrobiální rezistence, což může mít za následek snížení účinnosti stávající léčby a požadavek na vývoj nových způsobů léčby. Vývoj tohoto procesu zůstává nejistý pro příští desetiletí.

V posledních letech se role rostlinných mléčných náhražek (např. sójových, mandlových, rýžových a ovesných nápojů) v odvětví konzumního mléka zvýšila v mnoha regionech, např. v Severní Americe, Evropě a východní Asii. Příčiny zahrnují nesnášenlivost laktózy a diskuse o dopadu mléčných výrobků na zdraví a životní prostředí. Míra růstu rostlinných mléčných náhražek je silná, a to i přesto, že existují konfliktní názory ohledně jejich dopadu na životní prostředí a relativní přínos pro zdraví. V důsledku toho existuje nejistota ohledně dlouhodobého dopadu, který budou mít na poptávku po mléčných výrobcích.

Nejistoty zůstávají také ve změně domácí politiky. V Kanadě jsou exportní výhledy SOM nejisté z důvodů změn v domácím mlékárenském průmyslu v důsledku rozhodnutí Světové obchodní organizace v Nairobi, která vylučuje využívání vývozních subvencí v zemědělství po roce 2020. V Evropské unii zůstává intervenční nákup SOM a másla za pevné ceny možný, a to má v posledních letech značný dopad na trh.

Změny nebo vytváření obchodních dohod mohou ovlivnit poptávku po mléčných výrobcích a změnit obchodní toky. Například mezi Evropskou unií a Spojenými státy se obchoduje velké množství sýrů a jiných mléčných výrobků. Spojené království a jeho pokračování bude záviset na určených obchodních vztazích po Brexitu, zatímco se očekává, že USMCA ovlivní obchodní toky mléka v Severní Americe. Embargo Ruska mělo skončit u několika mléčných výrobků, poté by se dovoz Ruska mohl mírně zvýšit, i když pravděpodobně nedosáhne objemu jako před embargem.

Obchodní toky mléka a mléčných výrobků by mohly být podstatně změněny změnami v obchodním prostředí. K dnešnímu dni Indie a Pákistán, země konzumující mléčné výrobky ve velké míře, mohou domácí výrobu rychle navýšit, aby reagovaly na rostoucí vnitřní poptávku.

3.10 Evropská unie

Světová organizace pro výživu a zemědělství (FAO) vydala v červnu 2020 výhledovou zprávu o vývoji potravinářských trhů v letech 2020–2029. Všeobecné vyhlídky jsou spíše optimistické a poukazují na obecně dobře saturované trhy. Výhledy FAO 2020 jsou založeny na stávajícím politickém rámci a na očekávaných makroekonomických trendech. Za těchto předpokladů zůstává zemědělství i přes odliv pracovních sil klíčovou součástí struktury venkovských komunit EU a primárního využívání půdy. Očekává se, že celková zemědělská půda v EU bude i nadále klesat, i když pomalejším tempem než v minulém desetiletí, na 174,4 milionu ha do roku 2030. Pokroky ve výběru osiva, správě a technologii zlepši schopnost zemědělců integrovat požadavky environmentální politiky do produkčních systémů.

Většina produkce EU bude stále spotřebovávána na domácím trhu. Spotřebitelé v EU i v zahraničí budou náročnější na výběr potravin, které konzumují, budou se více rozhodovat pro místní, ekologické nebo jiné certifikované produkty. S rostoucí celosvětovou poptávkou a posuny v globálních obchodních tocích bude mít EU příležitost získat větší tržní podíly na některých vývozních trzích (např. v mléčných výrobcích) a přitom čelit zvýšené konkurenci na jiných (např. s obilovinami).

Vývoj potravinářského trhu EU je dán společenskými požadavky, ať už se týkají zdraví, životního prostředí, změny klimatu nebo dobrých životních podmínek zvířat. Současně se v důsledku rušného životního stylu zvyšuje prodej hotových a zpracovaných potravin, občerstvení a výrobků rychlého občerstvení. To vytváří obrovské příležitosti. Očekává se, že rostoucí poptávka po ekologických potravinách z krátkodobého hlediska zvýší nabídku EU. Ve střednědobém horizontu by však výzvy k přechodu na ekologické zemědělství a další posuny trhu k jiným alternativám šetrným k životnímu prostředí mohly zpomalit růst ekologické produkce.

Mění se trendy světové spotřeby a změny úrovně výroby budou mít vliv na světové obchodní toky. Nízká spotřeba mléka a mléčných výrobků na obyvatele v Asii a Africe vytváří velkou příležitost pro další růst vývozu do těchto regionů.

Poptávka po krmivech (po plodinách na orné půdě, krmivech a pastvinách) je stále více motivována požadavky spotřebitelů na zemědělské postupy. Rozlišování krmiv od místně produkovaných, geneticky modifikovaných a ekologicky pěstovaných plodin zvýší domácí produkci krmiv, a to i přes smíšené trendy v živočišné produkci. Celkové využití krmiv by mohlo ve střednědobém horizontu dosáhnout 260 milionů tun, což by bylo dáno zvýšeným začleněním luštěnin a sóji.

Do výhledů produkce mléka FAO se oproti předchozím letům promítají požadavky na udržitelnost s cílem snížit emise skleníkových plynů, fosfátů a dusičnanů. Do roku 2030 se odhaduje mírný nárůst produkce mléka na cca 179 milionů tun. Toto odvětví pravděpodobně přizpůsobí zemědělské postupy se zaměřením zejména na řízení stád a výživu dojníc. V důsledku toho zvýšení užitkovosti umožní snížení počtu chovaných dojníc (o 1,4 milionu kusů), což přispěje ke snížení emisí. Očekává se také, že požadavky spotřebitelů povedou k dalším změnám na trhu, pokud jde o výrobní systémy a sortiment nabízených mléčných výrobků. Nové výrobky, zejména pro výživu dospělých (např. pro sportovce, seniory), přinesou odvětví další přidanou hodnotu.

Na světové úrovni zvýší populační růst celosvětovou dovozní poptávku po mléčných výrobcích a předpokládá se, že EU zůstane předním světovým dodavatelem. Velký podíl růstu produkce mléka v EU bude využit při zpracování sýrů, které je poháněno globální poptávkou, ale také zvyšováním domácího průmyslového využití. Další pokles spotřeby konzumního mléka v EU se projeví poklesem výroby čerstvých mléčných výrobků. Poptávka po másle v EU by se mohla i nadále zvyšovat, i přes nedávné zvyšování cen. Výroba sušeného mléka, zejména sušeného odstředěného mléka a syrovátky, by měla dále růst díky trvalé poptávce.

Očekává se, že produkce mléka v EU do roku 2030 bude nadále růst na 179 milionů tun, ale pomalejším tempem (+0,6 %) než v letech 2008–2019 (v průměru o 1 % ročně). Produkce mléka v Nizozemsku v současné době klesá kvůli povinnosti snížit emise fosfátů. Debata je také velmi aktivní v oblasti dusičnanů v několika členských státech EU. Vzhledem k tomu, že přežvýkavci (skot, ovce a kozy) jsou zodpovědní za přibližně 5 % celkových emisí skleníkových plynů v EU, bude povinnost snižovat emise dále podmiňovat vývoj produkce mléka. Existuje již několik postupů, zejména se zaměřením na řízení stáda a výživu krav. Některé přední mlékárny v EU oznámily své dlouhodobé cíle, aby se staly neutrálními z hlediska uhlíku nejen redukcí metanu, ale také zlepšením sekvence uhlíku (vázaní, ukládání). Toho by bylo možné dosáhnout zvýšením podílu dočasných pastvin, jakož i udržováním krycích plodin po co nejdelší období. Zemědělci by navíc mohli mít prospěch z účinnějšího využití hnoje, jeho přeměny na obnovitelnou energii nebo jeho vrácení zpět do cyklu výživy.

Očekává se, že do roku 2030 poroste průměrná užitkovost dojnic ze 7 300 kg/ks v roce 2019 na 8 340 kg/ks. Předpokládaný roční růst užitkovosti (+1,2 %) je však pomalejší než v letech 2008–2019 (+1,9 % ročně), a to z důvodu rostoucí rozmanitosti výrobních systémů. Díky zvýšené užitkovosti by se počet dojnic mohl snížit o 1,4 milionu na 21,2 milionu kusů (6 % pod úroveň roku 2019). Současně by zvýšení užitkovosti mohlo vést ke snížení emisí skleníkových plynů na kg mléka.

Kromě požadavků na udržitelnost povede zvyšující se sociální náročnost k další diferenciaci produktů vyráběných v různých výrobních systémech. Předpokládá se například, že produkce ekologického mléka v EU se v roce 2030 zvýší na 7% podíl produkce mléka v EU (ve srovnání s 3% v roce 2017). Kromě toho se očekává, že zvýší podíly mléka bez GMO, mléka z pastvin a sena, mléka z chovů dobrých životních podmínek zvířat a další certifikované systémy produkce mléka. Rostoucí poptávka po kvalitě a pravosti pravděpodobně povede také k rostoucímu počtu spotřebitelů, kteří budou preferovat potraviny na farmářských trzích, koupí přímo na farmě nebo prostřednictvím jiných programů podporovaných certifikované systémy. To může zvrátit současný klesající trend přímého prodeje do roku 2030.

Očekává se, že navzdory zpomalení bude roční růst produkce mléka v EU (v průměru do roku 2030 o 1 milion tun ročně) větší než u hlavních konkurentů EU: +0,5 milionu tun ročně v USA a mírně pod +0,1 milionu tun ročně na Novém Zélandu, který je omezen environmentálními limity a limity zdrojů. EU do roku 2030 přispěje 8 % k celosvětovému růstu produkce mléka. Předpokládané celosvětové zvýšení má být téměř 14 milionů tun ročně, což je více než v letech 2008–2019. Rozvojové země by měly přispívat nejvíce, zejména Indie (nad 40 %), Asie (25 %, kromě Číny a Japonska) a Afrika (8 %), přičemž by měly zvýšit svou soběstačnost.

Rozvojové země zůstávají v deficitu. Zatímco se očekává, že produkce mléka v rozvojových zemích významně poroste, nebude stále uspokojovat rostoucí poptávku a mnoho regionů zůstane v deficitu mléka (spotřeba vyšší než domácí produkce). Růst populace, zvýšená frekvence nákupů a vývoj chladicích systémů budou hrát důležitou roli při zvyšování poptávky v Africe. V Asii povede růst příjmů a měnící se spotřeba k rostoucí poptávce po zpracovaných mléčných výrobcích, jako jsou čerstvé mléčné výrobky nebo sýry, zatímco v současné době je vyšší poptávka po sušeném mléku. Celkově se očekává, že celosvětový růst poptávky do roku 2030 zpomalí na méně než 0,9 milionu tun ročně (ve srovnání s 2,1 milionu tun v posledním období). K dalšímu růstu přispěje nejvíce trvalá poptávka po sušených mléčných výrobcích (75 %), což je dáno poptávkou po zpracování na čerstvé mléčné výrobky v konečných destinacích, a dále trvalá poptávka po sýrech (18 %).

EU podle predikcí bude představovat 27 % světového obchodu s mlékem v roce 2030 před Novým Zélandem (25 %) a USA (16 %). Pokles poptávky po dovozu sníží roční objem vývozu mléka z EU na více než

polovinu ve srovnání s roky 2008–2019 (přibližně 250 000 tun ekvivalentu mléka). EU však posílí své postavení v obchodě se sýry, který nejvíce přispěje k celkovému růstu vývozu mléčných výrobků v EU (44 %), poté následuje sušená syrovátka (26 %), máslo (19 %) a čerstvé mléčné výrobky (14 %).

V reakci na nárůst světové i domácích poptávky absorbuje výroba sýrů v EU 24 % celkového navýšení produkce mléka v EU. Více než polovina nárůstu produkce sýrů bude směřována na domácí trh, zejména pro průmyslové užití, kvůli popularitě convenience výrobků a novým trendům spotřeby, jako je snack na cestách. Kromě toho je sýr důležitou součástí stále populárnější vegetariánské stravy. Spotřeba sýrů v EU na osobu se výhledově zvýší o téměř 1 kg na 20,2 kg do roku 2030. Na vývozních trzích se očekává, že EU do roku 2030 posílí svůj podíl na trhu o 6 % (na 34 %). Asijské země zůstanou největšími dovozními trhy. Do roku 2030 se Japonsko stane největším světovým dovozcem sýrů. Dovozy Číny pravděpodobně porostou nejrychleji (v průměru téměř o 7 % ročně).

Spolu se snížením spotřeby tekutého mléka v EU o 7 kg na osobu (na méně než 50 kg) se očekává snížení spotřeby čerstvých mléčných výrobků (FDP). Tento pokles je částečně kompenzován rostoucí spotřebou jogurtů (+0,1 kg na osobu) a smetany (+0,4 kg na osobu). Očekává se, že do roku 2030 dosáhne spotřeba čerstvých mléčných výrobků 82 kg na osobu. Celosvětově však spotřeba čerstvých mléčných výrobků roste v důsledku změny stravovacích návyků i přizpůsobení potřebám spotřebitelů. V důsledku toho se očekává, že EU do roku 2030 zvýší vývoz přibližně o 3 % ročně.

S vysokými cenami másla v letech 2018–2019 upravili někteří zpracovatelé receptury a nahradili máslo levnějšími rostlinnými tuky. Přesto je máslo klíčovou ingrediencí a spotřebitelé ho stále více upřednostňují jako přírodní produkt. Proto se do roku 2030 očekává mírný nárůst domácí spotřeby o 0,3 kg na obyvatele. Protože Nový Zéland, hlavní země vyvážející máslo, bude mít omezené kapacity pro rozšíření výroby, očekává se, že EU získá další tržní podíly na světovém trhu (+6 % do roku 2030, na celkových 22 %). Podíl vývozu másla z EU na produkci másla v EU by však měl zůstat pod 10 %. Očekávané zvýšení produkce másla o 0,8 % ročně bude dáno hlavně poptávkou EU.

Očekává se, že se cenový rozdíl mezi SOM a máslem vrátí zpět do normálu, přičemž cena másla v EU se do roku 2030 bude pohybovat kolem 3 600 EUR/t, zatímco se cena SOM odhaduje na cca 2 600 EUR/t. Poměr bílkovin k tuku se proto má mírně zvýšit. V návaznosti na tento vývoj by ekvivalent mléka v EU a ceny syrového mléka v EU měly zůstat nad světovou cenou mléka, stimulovat růst produkce a odrážet rostoucí význam a vyšší podíl produktů s přidanou hodnotou.

Navzdory rostoucí ceně SMP by EU měla zůstat konkurenceschopná. S očekávaným zvýšením výroby v období výhledu (+1,7 % ročně) by vývoz do roku 2030 mohl opět dosáhnout rekordní úrovně 2019, kdy byla uvolněna většina intervenčních zásob uskladněných v letech 2015–2016. EU zůstane po USA druhým největším vývozcem. Do roku 2030 vzroste dovozní poptávka o více než 3 miliony tun, zejména v Asii (56 %). To představuje pouze jednu třetinu růstu v letech 2008–2019.

Výhledy naznačují zpomalení růstu globálního obchodu se SPM a sušenou syrovátkou, protože mnoho zemí rozšiřuje vlastní výrobní kapacity (42 % a 53 % absolutního růstu v letech 2008–2019). V této souvislosti se předpokládá, že EU sníží vývoz SPM o 1 % ročně, přičemž vývoz syrovátky bude každoročně stále zvyšovat o 1,4 %. Domácí trh má zůstat hlavním odbytištěm pro SPM a sušenou syrovátku. Hlavními faktory jsou rostoucí poptávka po zpracování (např. SPM na výrobu čokolády). Sušená syrovátka se navíc používá při výrobě výživových doplňků pro dospělé (sportovci, starší občané, nemocnice). Celkem se na zpracování sušeného mléka a syrovátky použije přibližně 4 miliony tun ekvivalentu mléka.

Roste poptávka po jiných mléčných výrobcích. Během výhledového období se očekává, že se zvýší zpracování mléčného tuku a bílkovin na jiné mléčné a nemléčné výrobky (např. laktózu, kojeneckou výživu, mléčné ingredience a dotučněný mléčný protein – fat-filled powders = FFP). Tyto výrobky jsou na vzestupu a jsou rostoucí konkurencí pro sušené plnotučné mléko. Dotučněný mléčný protein (SOM + nejčastěji kokosový nebo palmový olej) se používá jako cenově dostupná náhrada plnotučného mléka, která se mezi hlavními výrobci potravin a nápojů v mlékárenském průmyslu přesunula ze segmentu specializovaných produktů na hlavní produkt. Tento výrobek v posledních letech zaznamenal silné tempo růstu poptávky a očekává se, že bude pokračovat jeho další růst. Tyto výrobky jsou zpracovávány

na domácím trhu a prodávány v EU nebo jsou vyváženy do zahraničí. Očekává se, že do roku 2030 bude při jejich výrobě použito dalších 3,5 milionu tun ekvivalentu mléka (+30 % růstu produkce mléka).

Rostoucí poptávka po diferenciaci produktů má zásadní dopad na výrobní systémy. V odvětví mléka a mléčných výrobků kromě ekologicky vyráběného mléka, dojníc na pastvě a dalších, dochází ke zvýšení poptávky po mléku ze systému dojníc, které byly krmeny krmivem non GMO. V některých členských zemích EU (Rakousko a Švédsko) se 100 % mléka vyrábí bez geneticky modifikovaného krmiva. V Německu (největší země produkující mléko v EU) je přibližně polovina syrového mléka bez užití GMO. Ekologická produkce mléka, která také neobsahuje GMO, představuje v některých členských státech EU vysoký podíl na trhu. Například v Dánsku představuje 32 % spotřebovaného konzumního mléka mléko z ekologické produkce.

Aby se uspokojila poptávka po bílkovinovém krmivu, v dnešní době se chovatelé dojníc v EU do značné míry spoléhají na dovážené geneticky modifikované bílkovinné krmivo, zejména na sóju. GMO-free tedy znamená změny v krmných strategiích, zejména nahrazení dovážené geneticky modifikované sóji jinými zdroji bílkovin. Podle studií EU o krmných proteinech za rok 2018/2019 se 77 % celkové spotřeby krmiv v EU produkuje na domácím trhu. Krmiva z olejnatých semen, která přispívají přibližně ke čtvrtině celkové spotřeby krmiv v EU, se však většinou dovážejí a v EU se vyrábí pouze 26 %. Přechod na krmivo bez obsahu GMO v odvětví mléka a mléčných výrobků by měl výrazný dopad na využití půdy, zatímco účinky na trhy s mlékem a hovězím masem by mohly být poměrně slabé. Simulace přechodu na krmivo bez GMO u všech hospodářských zvířat v EU by vedla k větší potřebě alternativního krmiva a obtížnosti nahradit sóju v krmivech prasat a drůbeže.

4 PRODUKCE A UŽITÍ MLÉKA V ČR

- **ROK 2019** – Meziroční zvýšení průměrných stavů dojnic o 0,4 % na 362 729 ks, snížení užitkovosti dojnic o 0,6 % na 8 471,4 l/ks/rok, meziroční snížení celkové produkce mléka v ČR o 0,2 % na 3,1 mld. litrů mléka.
- **I. pololetí 2020** – Meziroční snížení stavů dojnic o 0,8 %, zvýšení průměrné denní užitkovosti o 5,4 %, zvýšení produkce mléka o 4,1 %.

Tabulka 31 Vývoj průměrných stavů dojených krav v roce 2018 a 2019 podle krajů v ks (propočet z krmných dnů)

Území, Kraj	Rok		Index (%)
	2018	2019	
Praha + Středočeský	44 264	43 134	97,4
Jihočeský	45 465	46 303	101,8
Plzeňský	39 139	40 080	102,4
Karlovarský	7 254	6 834	94,2
Ústecký	7 321	7 044	96,2
Liberecký	9 562	9 422	98,5
Královéhradecký	27 565	27 702	100,5
Pardubický	34 709	34 125	98,3
Vysočina	65 037	65 388	100,5
Jihomoravský	20 150	20 883	103,6
Olomoucký	23 765	24 115	101,5
Zlínský	17 694	17 338	98,0
Moravskoslezský	19 148	20 363	106,3
Česká republika	361 073	362 729	100,5

Zdroj: ČSÚ, Výsledky chovu skotu

Ačkoli produkce mléka stagnovala, průměrné stavy dojených krav za rok 2019 se mírně zvýšily o 1 656 ks, tj. o 0,5 %. Meziroční zvýšení průměrných stavů dojených krav vykázalo 7 krajů. Procentický nárůst stavů se pohyboval v rozmezí od 0,5 % (kraj Vysočina) do 6,3 % (kraj Moravskoslezský). Podle počtu kusů se nejvíce meziročně zvýšily průměrné stavy dojených krav v kraji Moravskoslezském, a to o 1 215 kusů, Plzeňském o 941 ks a v kraji Jihočeském o 838 ks. V 6 krajích se průměrné stavy dojených krav v roce 2020 meziročně snížily, největší snížení dojnic zaznamenal kraj Pardubický, a to o 584 ks.

Tabulka 32 Vývoj průměrné dojivosti (l/ks)

Rok	Dojivost	
	denní	roční
1989	10,91	3 982
1997	11,96	4 366
1998	13,25	4 837
1999	13,76	5 022
2000	14,36	5 255
2001	15,31	5 589
2002	15,67	5 718
2003	15,77	5 756

Rok	Dojivost	
	denní	roční
2004	16,41	6 006
2005	17,30	6 254
2006	17,45	6 370
2007	17,94	6 548
2008	18,51	6 776
2009	18,82	6 870
2010	18,91	6 904
2011	19,53	7 128
2012	20,31	7 433
2013	20,39	7 443
2014	21,11	7 705
2015	21,92	8 001
2016	22,03	8 061
2017	22,53	8 223
2018	23,36	8 526
2019	23,21	8 471

Zdroj: ČSÚ - Výsledky chovu skotu

Užitkovost dojníc od devadesátých let vzrostla více než dvojnásobně. Růst užitkovosti je důsledkem vysoce odborné šlechtitelské, plemenářské, krmivářské a chovatelské práce. V roce 2019 se v chovu dojníc projevil dopad extrémního sucha a tím spojené slabé krmivové základny.

Tabulka 33 Vývoj průměrné denní a roční dojivosti podle krajů v l/ks za rok 2018 a 2019

Území, Kraj	Průměrná denní dojivost		Index 2019/18 (%)	Průměrná roční dojivost		Index 2019/18 (%)
	2018	2019		2018	2019	
Praha + Středočeský	24,76	24,60	99,4	9 037,8	8 979,3	99,4
Jihočeský	21,12	20,76	98,3	7 708,4	7 579,2	98,3
Plzeňský	23,35	23,18	99,3	8 522,3	8 460,3	99,3
Karlovarský	19,33	18,54	96,0	7 053,9	6 768,6	96,0
Ústecký	21,91	21,37	97,5	7 997,0	7 798,5	97,5
Liberecký	21,31	20,95	98,3	7 778,9	7 645,2	98,3
Královéhradecký	23,34	23,54	100,8	8 520,6	8 592,5	100,8
Pardubický	23,23	23,37	100,6	8 480,4	8 531,8	100,6
Vysočina	24,06	23,92	99,4	8 780,1	8 729,0	99,4
Jihomoravský	23,95	23,78	99,3	8 740,8	8 681,4	99,3
Olomoucký	23,11	23,12	100,1	8 433,9	8 440,6	100,1
Zlínský	24,76	24,38	98,5	9 036,2	8 900,2	98,5
Moravskoslezský	24,83	24,65	99,3	9 062,3	8 995,6	99,3
Česká republika	23,36	23,21	99,4	8 525,7	8 471,4	99,4

Zdroj: ČSÚ - Výsledky chovu skotu

K růstu denní dojivosti v roce 2020 došlo pouze ve 3 krajích České republiky. Nejvyšší denní dojivosti trvale dosahuje kraj Moravskoslezský. V roce 2019 bylo dosaženo v kraji Moravskoslezském užitkovosti 9 062,3 l/ks/rok. Na základě výsledků kontroly užitkovosti dojníc, prováděné Českomoravskou společností chovatelů, a.s., převažuje ve skladbě stáda dojených krav v kontrolním roce 2018/2019 chov holštýnského plemene. Z celkového počtu 291 146 krav s ukončenou normovanou laktací, které byly zařazeny do kontroly užitkovosti, představuje počet krav holštýnského plemene (včetně kříženek z převodného

křížení s podílem krve H 51 % a více) 169 640 ks, tj. 58,3 %. Podíl krav českého strakatého plemene představuje 34,4 % a podíl ostatních plemen (montbéliarde, ayrshire, jersey, braunvieh, normanské aj.) 7,3 %. Dosahovaná užitkovost holštýnského plemen v kontrole užitkovosti v roce 2018/2019 dosáhla 10 076 kg mléka (tuk 3,86 %, bílkovina 3,39 %), užitkovost českého strakatého plemene 7 658 kg (tuk 4,02 %, bílkovina 3,57 %).

Tabulka 34 Vývoj výroby mléka podle krajů za rok 2018 a 2019

Území, Kraj	Výroba mléka (tis. l)		Index 2019/18 (%)	Podíl kraje v roce 2019 (%)
	2018	2019		
Praha + Středočeský	400 051	387 315	96,8	12,6
Jihočeský	350 465	350 939	100,1	11,4
Plzeňský	333 554	339 090	101,7	11,0
Karlovarský	51 168	46 254	90,4	1,5
Ústecký	58 549	54 929	93,8	1,8
Liberecký	74 379	72 033	96,8	2,3
Královéhradecký	234 871	238 032	101,3	7,8
Pardubický	294 347	291 144	98,9	9,5
Vysočina	571 036	570 776	100,0	18,6
Jihomoravský	176 123	181 292	102,9	5,9
Olomoucký	200 429	203 541	101,6	6,6
Zlínský	159 890	154 309	96,5	5,0
Moravskoslezský	173 526	183 173	105,6	6,0
Česká republika	3 078 390	3 072 828	99,8	100,0

Zdroj: ČSÚ - Výsledky chovu skotu

Vlivem snížené průměrné mléčné užitkovosti v roce 2019 o 0,6 % klesla celková produkce mléka o 0,2 % na 3,1 mld. l. K meziročnímu růstu produkce mléka v roce 2019 došlo v 6 krajích. Na celkové produkci mléka se v roce 2019 nejvíce podílel kraj Vysočina (18,6 % z celkové produkce mléka v České republice).

Tabulka 35 Výsledky chovu skotu – I. pololetí 2020

Území, kraj	Stavy dojených krav k 30.6. (ks)			Průměrná denní dojivost (l/ks/den)			Výroba mléka podle krajů (tis. l)		
	I. pol. 2019	I. pol. 2020	Index	I. pol. 2019	I. pol. 2020	Index	I. pol. 2019	I. pol. 2020	Index
Praha + Středočeský	44 224	42 775	96,7	24,97	26,24	105,1	196 090	204 744	104,4
Jihočeský	45 496	45 154	99,2	20,84	21,98	105,5	175 705	180 237	102,6
Plzeňský	39 136	39 146	100,0	23,17	24,69	106,6	168 805	176 649	104,6
Karlovarský	6 882	6 548	95,1	18,78	19,83	105,6	23 583	23 907	101,4
Ústecký	7 237	7 145	98,7	21,64	22,68	104,8	28 375	29 477	103,9
Liberecký	9 573	9 120	95,3	21,09	22,17	105,1	36 731	36 799	100,2
Královéhradecký	27 607	27 560	99,8	23,85	25,05	105,0	119 912	125 641	104,8
Pardubický	34 605	33 599	97,1	23,57	24,75	105,0	146 396	150 073	102,5
Vysočina	65 367	64 887	99,3	24,02	25,33	105,5	284 453	299 100	105,1
Jihomoravský	20 198	21 021	104,1	24,21	25,24	104,3	91 860	96 428	105,0
Olomoucký	23 865	24 204	101,4	23,70	24,60	103,8	103 480	107 888	104,3
Zlínský	17 775	17 430	98,1	24,79	26,12	105,4	77 753	82 284	105,8
Moravskoslezský	19 104	19 721	103,2	24,99	26,80	107,2	92 317	95 883	103,9
Česká republika	361 069	358 310	99,2	23,43	24,70	105,4	1 545 459	1 609 110	104,1

Zdroj: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, údaje jsou zaokrouhleny

Podle soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2020 došlo k meziročnímu snížení stavů skotu o 13 989 ks (tj. o 0,3 %), z toho celkové stavy krav byly nižší o 4 621 ks (tj. o 0,8 %). Z toho propad dojených krav představoval 4 410 ks (tj. meziroční snížení o 1,2 %). Rovněž početní stavy krav bez tržní produkce mléka poprvé za sledovanou dobu vykázaly mírné snížení o 211 ks (tj. o 0,1 %). Snížování stavů dojených krav má dlouhodobý charakter a souvisí především s ekonomikou produkce mléka, zajišťováním odbytu mléka v souvislosti s rostoucí užitkovostí dojených krav a v nemalé míře souvisí i s velkou náročností chovu na lidskou práci.

Tabulka 36 Vývoj stavů skotu (ks)

Rok	Skot celkem	Z toho: krávy	Z toho:	
			Dojené krávy	Ostatní ^{*)}
1989	3 480 582	1 247 567		
1990	3 506 222	1 236 218		
1991	3 359 976	1 195 429		
1992	2 949 574	1 036 276		
1993	2 511 737	932 454		
1994	2 161 438	829 729		
1995	2 029 827	768 236	768 236	-
1996	1 988 810	750 593	712 166	38 427
1997	1 865 902	702 301	656 636	45 665
1998	1 700 789	646 838	598 243	48 595
1999	1 657 337	642 026	583 301	58 725
2000	1 573 530	614 787	547 493	67 294
2001	1 582 285	611 395	529 138	82 257
2002	1 520 136	596 295	495 962	100 333
2003	1 473 828	590 322	466 173	124 149
2004	1 428 329	572 887	436 806	136 081
2005	1 397 308	573 724	432 578	141 146
2006	1 373 645	563 723	424 017	139 706
2007	1 391 393	564 686	410 349	154 337
2008	1 401 607	568 695	405 532	163 163
2009	1 363 213	559 803	399 518	160 285
2010	1 349 286	551 245	383 523	167 722
2011	1 343 686	551 536	373 832	177 704
2012	1 353 685	551 225	373 136	178 089
2013	1 352 822	551 924	367 327	184 597
2014	1 373 560	563 963	372 632	191 331
2015	1 407 132	580 102	376 144	203 958
2016	1 415 658	583 747	372 510	211 237
2017	1 421 242	585 897	369 802	216 095
2018	1 415 770	587 322	365 448	221 874
2019	1 418 106	590 518	364 263	226 255
2020	1 404 117	585 897	359 853	226 044

Zdroj: ČSÚ – Soupis hospodářských zvířat

Poznámka: ^{*)} ostatní krávy včetně krav bez tržní produkce mléka, početní stavy dojených krav a ostatních jsou sledovány zvlášť od roku 1996

Tabulka 37 Počet krav celkem k 1. dubnu 2019 a 2020 podle krajů (ks)

Území, kraj	2019	2020	Rozdíl (±)	Index (%)
Praha + Středočeský	60 252	59 912	-340	99,4
Jihočeský	91 770	90 923	-847	99,1
Plzeňský	70 911	69 105	-1 806	97,5
Karlovarský	20 919	20 187	-732	96,5
Ústecký	17 932	17 568	-364	98,0
Liberecký	20 718	20 583	-135	99,3
Královéhradecký	41 387	41 512	125	100,3
Pardubický	45 984	45 165	-819	98,2
Vysočina	87 913	87 653	-260	99,7
Jihomoravský	26 315	26 335	20	100,1
Olomoucký	39 702	39 396	-306	99,2
Zlínský	27 901	28 385	484	101,7
Moravskoslezský	38 814	39 173	359	100,9
Česká republika	590 518	585 897	-4 621	99,2

Zdroj: ČSÚ - Soupis hospodářských zvířat

Největší propad chovu krav celkem (dojené krávy a krávy bez tržní produkce mléka) je vykazován v Plzeňském kraji, který je co do počtu chovaných krav na třetím místě v České republice. Největší početní stavy krav vykazují trvale Jihočeský kraj a kraj Vysočina.

5 BILANCE PRODUKCE A UŽITÍ MLÉKA

- **ROK 2019 –** Nárůst průměrného ročního stavu dojených krav, zvýšený objem výroby mléka, nižší užitkovost, dopady sucha. Růst podílu dovozu na celkové domácí spotřebě. Snížení objemu vývozu mléčných výrobků s vyšší přidanou hodnotou. Roste vývoz mléčné suroviny – cca 25 % produkce mléka.
- **Výhled 2020 –** Roste objem produkce mléka, roste užitkovost dojených krav. Na světovém trhu s mlékem přetrvávají faktory, které mohou mít nepříznivý dopad na další vývoj trhu s mlékem – zvýšená celosvětová produkce mléka, nejistoty ohledně COVID-19 a jeho dopadů, možné globální ekonomické zpomalení.

Tabulka 38 Vývoj bilance produkce a užití mléka (mil. l)

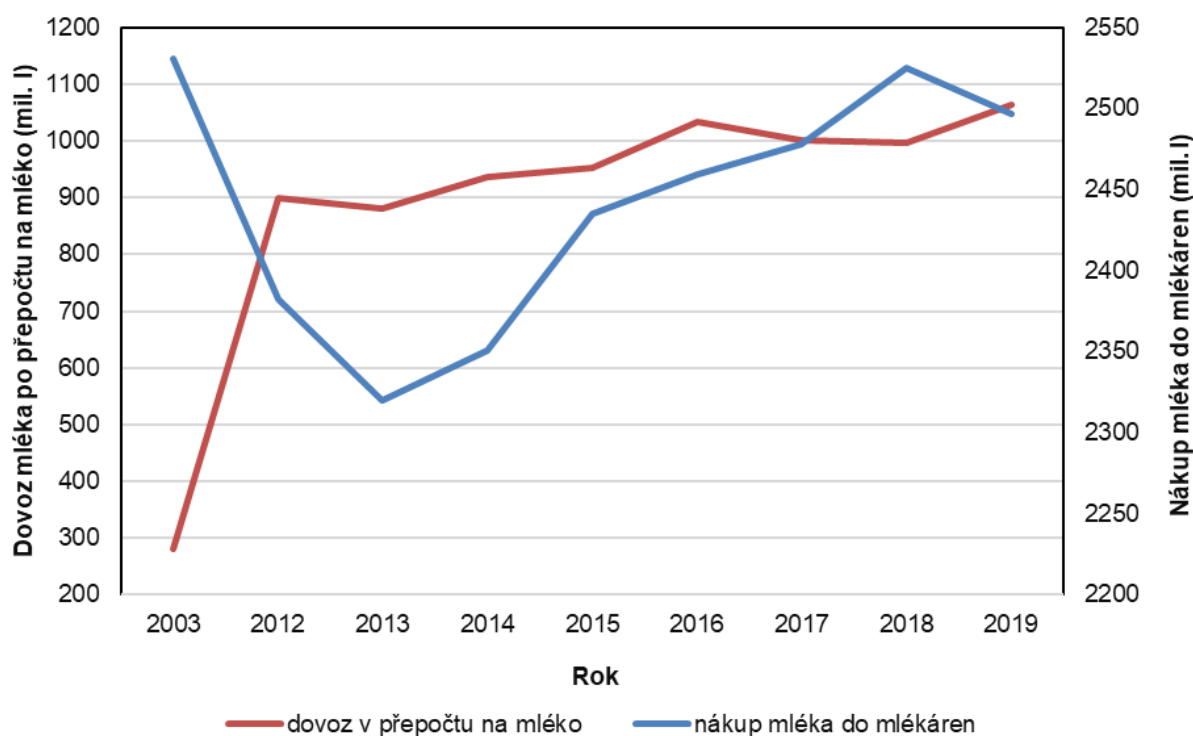
Ukazatel/rok	2003	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ^{*)}
Prům. stav dojnic (tis. ks)	459,6	368,7	372,7	370,7	368,2	370,2	364,6	361,1	362,7
Prům. roční dojivost (l/ks)	5 756,20	7 432,6	7 443,4	7 704,8	8 001,3	8 061,3	8 222,5	8 525,7	8 471,4
Výroba mléka (mil. l)	2 645,70	2 740,7	2 774,5	2 856,3	2 946,3	2 984,2	2 998,3	3 078,4	3 072,8
Tržní produkce. (mil. l)	2 530,9	2 628,6	2 665,5	2 753,2	2 843,6	2 885,2	2 897,50	2 978,4	2 974,6
Tržnost (%)	95,7	95,9	96,1	96,4	96,5	96,7	96,6	96,8	96,8
Bilance									
Počáteční zásoby ¹⁾ (mil. l)	132,6	68,7	61,6	62,9	100,4	90,9	73,6	83,7	74,3
Nákup do mlékáren (mil. l)	2 530,90	2 381,8	2 319,5	2 350,7	2 434,7	2 458,6	2 478,1	2 525,3	2 497,1
Dovoz ¹⁾ (mil. l)	281,4	898,5	879,5	935,5	953,3	1 033,3	1 000,50	996,4	1 064,9
Celková nabídka (mil. l)	2 944,90	3 349,0	3 260,6	3 349,1	3 488,4	3 582,8	3 552,2	3 605,4	3 636,3
Domácí tržní spotřeba (mil. l)	2 080,50	2 201,0	2 156,0	2 179,0	2 238,1	2 266,1	2 256,8	2 233,9	2 279,8
Vývoz ¹⁾ (mil. l)	772,3	1 086,4	1 041,7	1 069,7	1 159,4	1 208,3	1 211,7	1 297,2	1 284,2
Konečné zásoby ¹⁾ (mil. l)	92,1	61,6	62,9	100,4	90,9	73,6	83,7	74,3	72,3
Intervenční nákup SOM, máslo ¹⁾ (mil. l)						34,8			
Podíl dovozu na spotřebě (%)	13,5	40,8	40,8	42,9	42,6	45,6	44,3	44,6	46,7
Podíl vývozu na nákupu (%)	30,5	45,6	44,9	45,5	47,6	49,1	48,9	51,4	51,4
Míra soběstačnosti (výroba/spotřeba) (%)	127,2	124,5	128,7	131,1	131,6	131,7	132,9	137,8	134,8

Zdroj: ČSÚ, celní statistika, rezortní statistika MZe (6–12), SZIF (tržní produkce), propočty MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ přepočten na ekvivalent mléka,

²⁾ odhad - údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky a spotřeby. Ve vývozu jsou zahrnuty výrobky a syrové mléko vyvážené mlékárnami z nákupu mléka, ³⁾ předběžný údaj

Vývoj nákupu mléka do mlékáren a dovozu mléčných výrobků v přepočtu na mléko

Zdroj: ČSÚ, celní statistika

5.1 Změny produkce a užití mléka v roce 2019 oproti roku 2018

- Průměrný roční stav dojených krav v roce 2019 představoval 362 729 ks, tj. o 1 556 ks více (o 0,5 %) než v roce 2018.
- Průměrná cena za mléčnou surovinu se meziročně zvýšila z 8,57 Kč/l v roce 2018 na 8,86 Kč/l v roce 2019 (tj. zvýšení ceny o 3,4 %).
- Užitkovosti dojnic byla v důsledku slabé krmivové základny způsobené dopady velkého sucha meziročně nižší o 0,6 % a dosáhla 8 525,7 l na dojnici.
- Zvýšení výroby mléka bylo meziročně o 0,2 % vyšší, tzn. o necelých 5,6 mil. l mléka navíc.
- Nákup mléka do mlékáren ve výši 2 497,1 mil. l v roce 2019 zaznamenal meziroční snížení objemu mléka o 1,1 %, část nakoupeného mléka ve výši 270 mil. l (tj. 8,8 % z nákupu) byla z mlékáren vyvezena k dalšímu zpracování do zahraničí.
- Dovoz mléka a mléčných výrobků v roce 2019, v přepočtu na ekvivalent mléka, zaznamenal meziroční zvýšení o 6,9 %, podíl dovozu na celkové domácí spotřebě se zvýšil na 46,7 %. Dovozy ze tří zemí – z Německa (35,4 %), Polska (28,7 %) a Slovenska (12,7 %) představují celkem 76,8 % veškerého dovozu mléka a mléčných výrobků (z finančního vyjádření). Objemy dovozu sýrů (včetně tvarohů) se v meziročním porovnání 2019/2018 zvýšily, a to o 7 392 tun na celkových 103 888 tun (zvýšil se objem dovozu čerstvých sýrů a tvarohů, včetně čerstvé Mozzarely, dále dovoz tavených sýrů a dovoz Čedaru, Camembertu a Goudy). Toto dovážené množství představuje 69,9 % objemu domácí výroby sýrů a tvarohů za dané období. Největší objemy sýrů a tvarohů se do ČR v roce 2019 dovezly z Německa.
- V roce 2019 došlo k meziročnímu snížení vývozu mléka a mléčných výrobků (v přepočtu na ekvivalent mléka) o 13 mil. l, tj. o 1,0 %. Export mléčné suroviny (vývoz zboží s nízkou přidanou

hodnotou) představuje 34,6 % celkové finanční hodnoty vývozu a 23,5 % z celkového objemu výroby mléka v ČR. Znamená to, že téměř 1/4 syrového mléka se vyváží do zahraničí.

- Celková domácí tržní spotřeba mléka a mléčných výrobků se v roce 2019 v meziročním porovnání zvýšila o 2,1 %. Zvýšil se též podíl zahraniční produkce na tuzemské spotřebě.

Tabulka 39 Podíly vývozu a dovozu na domácí výrobě a spotřebě (%)

Výrobek/rok	Podíl vývozu na výrobě		Podíl dovozu na spotřebě		Podíl dovozu na výrobě	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Konzumní mléka, smetany ¹⁾	20,1	18,6	4,1	4,1	3,0	3,1
Jogurty, keфіry apod.	34,3	32,0	26,1	22,2	23,2	19,3
Máslo	8,4	9,3	43,6	44,4	70,1	72,3
Tvarohy, přírodní sýry	38,8	35,3	51,7	53,7	65,6	71,2
Tavené sýry	27,9	25,7	42,6	44,7	53,4	59,6

Zdroj: rezortní statistika Mlék (6–12), celní statistika – údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné

Poznámka.: ¹⁾ dovoz, vývoz jen mléko ve spotřebitelském balení

5.2 Očekávaný vývoj produkce a užití mléka v roce 2020

- V důsledku stále rostoucí poptávky po mléčné surovině došlo podle statistického šetření „Výsledky chovu skotu za I. pololetí 2020“ k meziročnímu zvýšení objemu výroby mléka o 4,1 % (na 1 609,1 mil. l) v důsledku vyšší užitkovosti dojených krav (o 5,4 %). Lze předpokládat, že vývoj v druhé polovině roku bude za současných podmínek kopírovat rostoucí produkci mléka z první poloviny roku 2020.
- Spolu s rostoucím objemem výroby mléka roste i nákup mléka do tuzemských mlékáren. Za 8 měsíců roku 2020 se meziročně zvýšil nákup o 4,7 %, tj. o 80,1 mil. l, na celkových 1 774,5 mil. l.
- V období covidových opatření a „lockdownu“ poklesla výrazně poptávka po mléčných výrobcích na straně veřejného stravování. Domácí karantény a omezení volného pohybu osob na celém území státu, izolace zemí a kolaps cestovního ruchu způsobily propad prodeje v segmentu food-service a gastronomie. Změnilo se chování spotřebitelů, kteří se předzásobovali pro případ údajného nedostatku potravin, a v pozdější fázi z důvodu, že se vlastně jednalo o jediný možný prodejní a distribuční kanál. Výrazně vzrostl zájem o UHT mléka.
- Na světovém trhu s mlékem přetrvávají faktory, které mohou mít nepříznivý dopad na další vývoj na trhu s mlékem – zvýšená celosvětová produkce mléka, nejistoty ohledně COVID-19 a jeho dopadů, možné globální ekonomické zpomalení.

6 ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL

- **V roce 2019 mlékárny nakoupily o 1,1 % méně mléka než v roce 2018.**
- **Čeští výrobci potravin se neustále snaží reagovat na požadavky a potřeby spotřebitelů a nabízejí širokou paletu nutričně vyvážených, bezpečných a chutných potravin. Mezi nimi také potraviny se sníženým obsahem energie nebo některých živin tak, aby měl spotřebitel dostatek možností sestavit si pestrý a vyvážený jídelníček.**
- **Pozitivní je zvyšující podíl mléka plnotučného (45 %), i když polotučné mléko je i nadále nejrozšířenějším sortimentním druhem.**
- **Sortiment jogurtových výrobků byl rozšířen zejména o bezlaktózové výrobky a o zvyšující se množství výrobků s vysokým podílem proteinů (mléčné koncentrované výrobky – skyry, „řecké“ jogurty).**
- **Kategorie sýrů představuje nejdynamičtější výrobovou skupinu, což souvisí s vysokou přidanou hodnotou, nutričními benefity a stoupající oblibou u spotřebitelů. Dynamický trend byl v České republice opětovně nastartován před třemi lety a výroba sýrů (a tvarohů) od té doby pozvolna roste, což je dáno zvyšující domácí spotřebou, ale také rostoucím vývozem.**
- **Vývoj výroby másla zažívá opět jistou renesanci, a to zejména díky postupnému snižování cenové hladiny, na kterou se cena másla a mléčného tuku dostala v „máslé krizi“ v letech 2017–2018.**

Situace ve zpracovatelském průmyslu v roce 2019 byla ovlivňována celou řadou faktorů souvisejících s celosvětovým vývojem v mlékárenství. Jedním z rozhodujících vlivů byl vývoj v dodávkách mléka ke zpracování, které byly po celý kalendářní rok nižší než v roce předchozím. Kumulovaný roční nákup mléka ke zpracování v českých mlékárnách byl nakonec o -1,1 % nižší než v předchozím roce. Tento výsledek byl v tomto případě odlišný od vývoje EU-28, kde byl naopak zaznamenán roční nárůst dodávek o 0,7 %. Důvodů méně příznivého vývoje dodávek v ČR může být několik: nižší kvalita krmiv z předchozího roku (povětrnostní důvody – teplé a suché počasí), mírný propad mléčné užitkovosti (-0,6 %), snížení početného stavu krav, a tudíž nižší celková produkce syrového mléka.

Dalším faktorem vývoje domácího zpracovatelského průmyslu může být i skutečnost významného vývozu syrového mléka ke zpracování do zahraničí (23,5 % české produkce), zejména do Německa, což ve svém důsledku vyvolává retroaktivní dovoz hotových mléčných výrobků zpět do České republiky. Podíl dovozu mléčných výrobků na domácí spotřebě představoval v roce 2019 46,7 %, což ve svém důsledku ovlivňuje domácí spotřebu.

Novým fenoménem dnešní doby se stává veganský způsob života, při kterém jsou konzumovány výrobky, které se stávají novými „konkurenty“ mléčné výživě a které, podobně jako trvale posilující anti-mléčné kampaně, a jejich společná někdy až agresivní marketingová podpora a komunikace, poškozují celý mlékárenský sektor.

V rámci konsolidace průmyslového mlékárenství v České republice dochází k další koncentraci a specializaci do větších výrobních celků. Mlékárny pokračují v důmyslné modernizaci, automatizaci a v několika případech již také robotizaci výroby. V roce 2019 došlo ke konečnému uzavření mlékárenského provozu v Sedlčanech vlastněné skupinou Savencia Fromage & Dairy a přesunu zdejší výroby do modernizovaného závodu v Přibyslavi-Hesově, v roce 2020 dokončila rozsáhlou investici společnost Madeta v Plané nad Lužnicí, kde byla vybudována největší zpracovatelská kapacita pro výrobu sýrů ve střední Evropě. K významným modernizacím dochází ale také u dalších mlékárenských operátorů, tedy v Mlékárně Klatovy, v Mlékárně Kunín, ve společnostech Moravia Lacto, Bohemilk, Mlékárna Olešnice či Brazzale Moravia, ale i u dalších menších zpracovatelů. Mlékárenský průmysl v České republice je konsolidovaný a zpracovatelské kapacity jsou plně schopné zpracovat v nejvyšší kvalitě veškeré mléko nabídnuté českými farmáři.

Tabulka 40 Vývoj v mlékárenském průmyslu za období leden–prosinec

Ukazatel	Jednotka	2003	2018	2019	Změna 2019/2018	
					v objemu (Kč)	Index (%)
Nákup syrového mléka	tis. l	2 530 871,0	2 525 256,0	2 497 055,0	-28 201,0	98,9
Obsah tuku	%	3,973	3,86	3,92	0,06	101,6
Obsah bílkovin	%	3,39	3,44	3,48	0,04	101,2
CZV za mléko celkem	Kč/l	7,79	8,57	8,86	0,29	103,4
Vývoz syrového mléka zpracovateli	tis. l	x	266 806,0	270 000,0	3 194,0	101,2
Dovoz syrového mléka	tis. l	x	2 204,0	1 000,0	-1 204,0	45,4
Mléka ke zpracování v ČR	tis. l	2 530 871,0	2 260 654,0	2 228 055,0	-32 599,0	98,6
Mlékárenská výroba						
Konzumní mléka celkem	tis. l	478 463,7	617 682,1	596 981,1	-20 701,00	96,6
- čerstvé pasterované	tis. l	137 150,2	130 386,8	123 149,4	-7 237,40	94,4
- trvanlivé	tis. l	336 697,8	483 079,0	471 211,2	-11 867,80	97,5
- školní ^{*)}	tis. l	4 384,1	4 216,8	2 620,5	-1 596,30	62,1
Konzumní smetany	tis. l	38 088,4	56 372,8	58 797,4	2 424,60	104,3
Jogurty	tis. l	86 671,6	129 654,8	130 426,4	771,60	100,6
Kysané výrobky ostatní celkem^{*)}	tis. l	42 157,7	50 249,7	55 913,2	5 663,50	111,3
Máslo celkem CN 0405	tis. l	63 133,8	33 117,9	34 683,6	1 565,70	104,7
- z toho máslo ve spotřebitelském balení		7 416,3	16 686,1	18 847,4	2 161,30	113,0
- z toho tradiční pomazánkové ^{*)}		7 416,3	7 030,5	7 166,1	135,60	101,9
Tvarohy	t	32 705,6	38 028,3	37 892,7	-135,60	99,6
Sýry celkem	t	114 310,3	111 757,4	110 733,9	-1 023,50	99,1
- přírodní	t	94 392,6	96 869,7	96 418,6	-451,10	99,5
- tavené	t	19 917,7	14 887,7	14 315,3	-572,40	96,2
Smetanové krémy	t	10 182,9	12 226,0	12 260,3	34,30	100,3
Tvarohové dezerty^{*)}	t	4 297,7	8 632,0	7 479,1	-1 152,90	86,6
Mléčné pudinky, dezerty^{*)}	t	61 354,7	11 839,0	14 000,0	2 161,00	118,3
Sušená mléka celkem bez KDV	t	37 440,8	33 405,6	29 114,1	-4 291,50	87,2
- sušené odtučněné mléko	t	23 913,9	20 336,3	17 700,7	-2 635,60	87,0
- sušené plnotučné mléko vč. výrobků s přísadami	t	32 705,6	13 069,3	11 413,4	-1 655,90	87,3
Kondenzovaná mléka^{*)}	t	21 035,7	8 790,0	8 640,0	-150,00	98,3
Syrovátka sušená	t	19 210,4	33 388,8	33 821,5	432,70	101,3
Syrovátka zahuštěná	t	64 505,5	38 348,4	41 961,6	3 613,20	109,4

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Poznámka: ^{*)} odhad

Tabulka 41 Vývoj nákupu mléka do mlékáren na území ČR dle měsíců (v tis. l)

Měsíc/rok	2003	2009	2017	2018	2019	Změna 2019/2018	
						Objem (Kč)	Index (%)
Leden	210 482	192 363	239 738	251 258	212 019	-39 239	84,4
Únor	196 361	177 935	220 972	229 850	195 124	-34 726	84,9
Březen	223 043	198 538	251 077	255 802	220 366	-35 436	86,1
Duben	217 884	195 750	246 499	253 280	215 910	-37 370	85,2
Květen	227 516	205 413	254 262	263 768	222 679	-41 089	84,4
Červen	216 830	198 835	247 418	250 116	209 989	-40 127	84,0
Červenec	222 945	199 329	251 141	257 302	211 168	-46 134	82,1
Srpen	214 020	196 294	245 576	245 619	207 084	-38 535	84,3
Září	203 822	183 640	234 397	236 467	196 010	-40 457	82,9
Říjen	201 350	183 032	235 600	239 245	200 476	-38 769	83,8
Listopad	192 385	175 604	230 875	229 884	196 490	-33 394	85,5
Prosinec	204 233	184 937	243 454	240 688	209 741	-30 947	87,1
Celkem	2 530 871	2 291 670	2 901 009	2 953 279	2 497 056	-456 223	84,6

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 42 Vývoj vývozu mléka (v tunách) (položka CN 0401 20 99)

Měsíc/rok	2017		2018		2019		Index (%) - množství
	Množství (t)	Kč/kg	Množství (t)	Kč/kg	Množství (t)	Kč/kg	
Leden	56 553	8,66	60 526	9,35	55 406	9,32	91,5
Únor	47 904	8,85	54 465	8,96	49 116	9,18	90,2
Březen	56 666	8,72	62 979	8,54	60 992	9,09	96,8
Duben	57 392	8,7	65 813	8,34	54 854	8,99	83,3
Květen	61 718	8,67	71 639	8,28	60 776	8,89	84,8
Červen	59 562	8,73	63 910	8,52	61 185	8,62	95,7
Červenec	61 316	9,01	67 501	8,52	68 612	8,66	101,6
Srpen	60 303	9,07	63 160	8,56	70 885	8,59	112,2
Září	56 333	9,5	55 346	9,00	64 826	8,76	117,1
Říjen	54 808	9,66	57 004	9,36	58 112	8,84	101,9
Listopad	41 861	9,81	57 918	9,69	55 390	8,89	95,6
Prosinec	53 662	9,74	59 208	9,32	62 797	8,84	106,1
Rok	668 078	x	739 469	x	722 951	x	97,8
Měsíční průměr	55 673	9,09	61 622	8,87	60 246	8,89	97,8

Zdroj: ČSÚ

6.1 Konzumní mléka a smetany

Výroba konzumních mlék zažívá již několik let jistou recesi, což koresponduje s obdobným vývojem ve většině rozvinutých zemí. Příčinou je jednak příklon spotřebitelů k jiným čerstvým mléčným výrobkům, například fermentovaným nápojům a jogurtům, ale do jisté míry také zvyšující se konkurence rostlinných nápojů. Ta je velice silná zejména v zemích západní Evropy, ale postupně se rozšiřuje i do českého prostředí. Výroba konzumních mlék celkem byla v roce 2019 o 3,4 procentního bodu nižší, než v roce 2018.

Rozdělení mlék podle způsobu tepelného ošetření, a tedy i následné trvanlivosti zůstává více méně stejné, kdy dominantní je mléko trvanlivé s podílem řádově 79 %. Pozitivní zprávou je postupně se zvyšující podíl mléka plnotučného (45 %), i když polotučné mléko je i nadále nejrozšířenějším sortimentním druhem. V roce 2019 došlo také k poměrně významnému propadu výroby školního mléka (téměř o -38 %), což souvisí zřejmě s novými pravidly podpory prodeje mléka a mléčných výrobků do škol, podle kterých jsou bezplatně poskytovány pouze neochucené mléčné výrobky. Děti se ve výběru často přikláníjí i k jiným mléčným komoditám než je konzumní mléko.

Tabulka 43 Skladba konzumního mléka dle způsobu ošetření

Konzumní mléko	Výroba (tis. l)			Podíl (%)		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Celkem	632 623,1	617 682,1	596 981,1	100	100	100
z toho: čerstvé	123 948,0	130 386,8	123 149,4	19,59	21,11	20,63
trvanlivé	505 615,6	483 079,0	471 211,2	79,92	78,21	78,93

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 44 Výroba konzumního mléka dle obsahu tuku

Konzumní mléko	Výroba (tis. l)		
	2017	2018	2019
Odtučněné/nízkotučné ^{*)}	80,6	96,8	484,3
Polotučné	73 949,7	69 762,6	67 295,2
Plnotučné	49 918,1	60 527,9	55 370,1
Celkem	123 948,4	130 386,8	123 149,4

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Poznámka: ^{*)} odhad

Vývoj ve výrobě konzumních smetan byl v roce 2019 velmi pozitivní, což dokresluje nárůst výroby o 4,3 %. Tento nárůst byl zaznamenán u všech sortimentních druhů.

6.2 Jogurty, ostatní tekuté kysané mléčné výrobky

V této výrobové kategorii pokračoval pozitivní vývoj z předchozích let. Výroba jogurtů vzrostla o dalších 0,6 %, k čemuž přispěla zvyšující se obliba těchto výrobků u spotřebitelů, ale také snížení dovozu o -4,6 %. Sortiment jogurtových výrobků byl rozšířen zejména o bezlaktózoové výrobky a o zvyšující se množství výrobků s vysokým podílem proteinů (mléčné koncentrované výrobky – skyry, „řecké“ jogurty). Podstatně vyšší růstovou dynamiku lze pozorovat u ostatních fermentovaných výrobků a především pak u zakysaných mléčných nápojů. V této výrobové skupině byl růst produkce dokonce o 8,9 %. Tento trend je vyvoláván vysokou oblibou čerstvých, osvěžujících a chutných mléčných nápojů a zlepšujícím se zdravým životním stylem.

V celé kategorii má pozitivní vliv na tento vývoj také zařazování nových ochucení včetně sezónních např. exotických příchutí. Pozitivní zprávou je také skutečnost celé řady uskutečňovaných reformulací, které se v této výrobové skupině odehrávají. **Čeští výrobci potravin se neustále snaží reagovat na požadavky a potřeby spotřebitelů a nabízejí širokou paletu nutričně vyvážených, bezpečných a chutných potravin. Mezi nimi také potraviny se sníženým obsahem energie nebo některých živin tak, aby měl spotřebitel dostatek možností sestavit si pestrý a vyvážený jídelníček.** Členové Potravinářské komory ČR přistoupili k přehodnocení receptur a reformulují celou řadu výrobků. Výsledkem je nabídka produktů se sníženým obsahem cukru, soli

nebo vylepšená struktura obsažených tuků. V případě fermentovaných výrobků se jedná se zejména o snižování přidaného cukru v ochucujících složkách či o výrobu bezlaktózových variant. Fermentované výrobky se nově dostávají i do prodejního kanálu food-service, a tím vznikají také nové a zajímavé produkty, ve kterých jsou zakysané výrobky zapracovávány do dalších potravin. Příkladem může být výroba mražených krémů na bázi jogurtů či skyru.

Tabulka 45 Orientační bilance jogurtů a ostatních tekutých kysaných mléčných výrobků (CN 0403) (v tunách)

Ukazatel	2003	2012	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)
Výroba	128 829,3	179 638,5	129 654,8	130 426,4	771,6	100,6
Dovoz	29 208,7	44 034,2	41 778,2	36 013,6	-5 764,6	86,2
Celková nabídka	158 038,0	223 672,7	171 433,0	166 440,0	-4 993,0	97,1
Vývoz	6 706,7	61 475,6	61 769,6	59 669,9	-2 099,7	96,6
Domácí spotřeba	151 331,3	162 197,1	109 663,4	106 770,1	-2 893,3	97,4
Podíl dovozu na výrobě (%)	22,7	24,5	32,2	27,6		
Podíl dovozu na spotřebě (%)	19,3	27,1	38,1	33,7		
Podíl vývozu na výrobě (%)	5,2	34,2	47,6	45,7		

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

6.2.1 Jogurty

Tabulka 46 Bilance jogurtů (CN 0403 10) (v tunách)

Ukazatel	2017	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)
Výroba (tis.l)	135 886,3	129 654,8	130 426,4	771,6	100,6
Dovoz (t)	18 782,0	21 046,0	17 597,0	-3 449,0	83,6
Celková nabídka	154 668,3	150 700,8	148 023,4	-2 677,4	98,2
Vývoz	40 382,0	39 733,0	38 659,0	-1 074,0	97,3
Domácí spotřeba	114 286,3	110 967,8	109 364,4	-1 603,4	98,6
Podíl dovozu na výrobě v %	13,8	16,2	13,5		
Podíl dovozu na spotřebě v %	16,4	19,0	16,1		
Podíl vývozu na výrobě v %	29,7	30,6	29,6		

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 47 Výroba jogurtů dle druhových skupin v letech 2018 a 2019

Jogurty		Výroba (tis. l)		Rozdíl (±)	Index (%)
		2018	2019		
Výroba celkem		129 654,8	130 426,4	771,6	100,6
z toho	ochucené	74 038,7	71 385,0	-2 653,7	96,4
	nízkotučné	0,0	485,0	485,0	x

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 48 Skladba dovozu a vývozu jogurtů v letech 2018 a 2019

Jogurty		Vývoz (t)			Dovoz (t)		
		2018	2019	Rozdíl (±)	2018	2019	Rozdíl (±)
Jogurty celkem		39 733,0	38 659,0	-1 074,0	21 046,0	17 597,0	-3 449,0
z toho	neochucené	13 243,0	12 591,0	-652,0	7 111,0	6 404,0	-707,0
	v prášku	819,0	1 405,0	586,0	994,0	1 073,0	79,0
	ochucené	25 671,0	24 663,0	-1 008,0	12 941,0	10 120,0	-2 821,0

Zdroj: ČSÚ

6.2.2 Ostatní tekuté kysané mléčné výrobky

Tabulka 49 Balance ostatních tekutých kysaných mléčných výrobků (CN 0403 90) (v tunách)

Ukazatel	2003	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)
Výroba ^{*)} (tis.l)	42 157,7	50 249,7	55 913,2	5 663,5	119,2
Dovoz (t)	8 875,9	20 732,0	18 416,0	-2 316,0	233,6
Celková nabídka	51 033,6	70 981,7	74 329,2	3 347,5	139,1
Vývoz	879,8	22 036,0	21 011,0	-1 025,0	2 504,7
Domácí spotřeba	50 153,8	48 945,7	53 318,2	4 372,5	97,6
Podíl dovozu na výrobě v %	21,1	41,3	32,9		
Podíl dovozu na spotřebě v %	17,7	42,4	34,5		
Podíl vývozu na výrobě v %	2,1	43,9	37,6		

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Poznámka: ^{*)} odhad

Tabulka 50 Skladba dovozu a vývozu ostatních tekutých kysaných mléčných výrobků v letech 2018 a 2019

Kysané výrobky		Vývoz (t)			Dovoz (t)		
		2018	2019	Rozdíl (±)	2018	2019	Rozdíl (±)
Celkem		22 036,0	21 011,0	-1 025,0	20 732,0	18 416,0	-2 316,0
z toho:	v prášku	2 337,0	2 031,0	-306,0	2 063,0	1 832,0	-231,0
	neochucené	12 904,0	13 476,0	572,0	4 738,0	2 261,0	-2 477,0
	ochucené	6 795,0	5 504,0	-1 291,0	15 994,0	14 323,0	-1 671,0

Zdroj: ČSÚ

6.3 Tvarohové speciality, mléčné pudinky

Tabulka 51 Vývoj výroby tvarohových specialit, pudinků (v tunách)

Sortiment	2018	2019	Index (%)
Smetanové krémy ^{*)}	12 226,0	12 260,3	100,3
Tvarohové dezerty ^{*)}	8 632,0	7 479,1	86,6
Mléčné pudinky, dezerty ^{*)}	11 839,0	14 000,0	118,3
Celkem	32 697,0	33 739,4	103,2

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Poznámka: ^{*)} odhad

6.4 Sýry a tvarohy

Kategorie sýrů představuje dnes celosvětově nejdynamičtější výrobovou skupinu, což souvisí s vysokou přidanou hodnotou, nutričními benefity a stoupající oblibou u spotřebitelů. Také u nás v České republice byl již před třemi lety opětovně nastartován tento vývojový trend a výroba sýrů (a tvarohů) pozvolna roste, což je dáno zvyšující domácí spotřebou, ale také rostoucím vývozem. V roce 2019 se sice tento vývoj poněkud zpomalil (u přírodních sýrů pokles o -0,5 %, u tavených sýrů o -3,8 %, u tvarohů o -0,4 %), což zapříčinilo zejména nižší množství mléčné suroviny a také suché a teplé počasí, které má dopad na snížení poptávky. V roce 2020 se však tento vývoj otočil opět pozitivním směrem. Nejvýznamnější výrobovou skupinou zůstávají dlouhodobě polotvrdé sýry (přibližně 52 %), následované skupinou

čerstvých a měkkých sýrů (včetně plísňových) s podílem přibližně 33 % a po nich skupinou tvrdých a extratvrdých sýrů, podílejících se na celkové výrobě 14,5 %.

V případě sýrů a tvarohů je potřeba zmínit trvale vysoký dovoz, který je v případě této výrobní kategorie podstatně vyšší než v jiných evropských zemích. Obohacování sortimentu na českém trhu sýry z dovozu je určitě na místě, nicméně podíl dovozu na domácí spotřebě je ve výši 53,7 % u přírodních sýrů a tvarohů a 44,7 % u tavených sýrů. To má samozřejmě dopad i na českou výrobu. Tuzemští výrobci sýrů by se měli více zaměřit na marketingovou komunikaci obhajující vysokou kvalitu českých sýrových výrobků a měli by lépe a více motivovat domácí zákazníky k jejich koupi. Na druhé straně je pozitivní zprávou, že kvalita českých sýrů je pozitivně vnímána i v zahraničí a že český vývoz sýrů má nadále rostoucí tendenci (meziroční růst 17,5 %).

6.4.1 Tvarohy

Pokud se týká konzumních tvarohů, které představují vlastně skupinu tzv. kyselých sýrů, lze jejich vývoj až na malé „zakolísání“ v roce 2019, hodnotit jako lehce pozitivní s mírnou progresí. Je to dáno mimořádnou oblibou u spotřebitelů, vnímáním tvarohu jako výživné potraviny obsahující vysoké množství mléčných proteinů, což je opět pozitivně hodnoceno zejména v posledních dvou letech.

Tabulka 52 Vývoj výroby tvarohů (v tunách)

Sortiment		2018	2019	Index (%)
Tvarohy celkem		38 028,3	37 892,7	99,6
z toho	tvaroh měkký	33 767,6	33 837,4	100,2
	tvaroh tvrdý	908,2	736,1	
	tvaroh ostatní včetně průmyslového	3 352,5	3 169,4	94,5

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

6.4.2 Sýry

Tabulka 53 Sortimentní skladba výroby sýrů (v tunách)

Druh sýrů		Výroba					Rozdíl (±)	Index (%)
		2011	2012	2013	2018	2019		
Čerstvé a měkké sýry		24 533,7	27 582,2	29 800,4	34 698,3	31 982,0	-2 716,3	92,2
Polotvrdé sýry		42 542,9	41 978,1	42 242,5	47 885,4	50 482,5	2 597,1	105,4
Tvrdé a extra tvrdé		12 393,7	11 171,8	12 712,9	14 286,0	13 950,0	-336,0	97,6
Sýry přírodní celkem		79 470,3	80 732,1	84 755,8	96 869,7	96 414,5	-455,2	99,5
z toho:	čerstvé nezrající	12 344,1	12 813,9	11 982,4	16 496,3	14 546,6	-1 949,7	88,2
	měkké zrající pod mazem a ostatní	3 216,0	3 650,6	3 253,7	3 557,3	3 190,0	-367,3	89,7
	bílé v solném nálevu	6 654,1	7 261,1	6 115,9	5 854,8	5 686,8	-168,0	97,1
	plísňové	12 780,5	13 230,4	12 227,0	12 729,7	11 282,9	-1 446,8	88,6
Tavené sýry bez analogů		14 095,5	15 010,6	17 038,2	14 887,7	14 315,3	-572,4	96,2

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 54 Orientační bilance přírodních sýrů a tvarohů (v tunách)

Ukazatel	2003	2017	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)
Počáteční zásoba	3 767,30	3 602,7	4 573,0	3 999,2	-573,8	87,5
Výroba	127 098,20	133 297,0	134 898,0	134 311,3	-586,7	99,6
Dovoz	15 709,40	86 403,0	88 547,0	95 763,0	7 216,0	108,1
Nabídka celkem	146 574,90	223 302,7	228 018,0	234 073,5	6 055,5	102,7
Vývoz	18 051,50	49 898,0	52 364,0	51 965,0	-399,0	99,2
Domácí spotřeba	125 967,10	170 679,1	171 654,8	178 390,6	6 735,8	103,9
Celková poptávka	144 018,60	220 577,1	224 018,8	230 355,6	6 336,8	102,8
Konečná zásoba	2 556,30	2 725,6	3 999,2	3 717,9	-281,3	93,0
Podíl dovozu na výrobě	12,36	64,8	65,6	71,3		
Podíl dovozu na spotřebě	12,47	50,6	51,6	53,7		
Podíl vývozu na výrobě	14,2	37,4	38,8	38,7		

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 55 Vývoj vývozu a dovozu přírodních sýrů a tvarohů v letech 2018 a 2019

		Vývoz (t)			Dovoz (t)		
		2018	2019	Rozdíl (±)	2018	2019	Rozdíl (±)
Celkem		52 364	51 965	-399	88 547	95 763	7 216
z toho	čerstvé, tvaroh	16 860	15 371	-1 489	25 219	30 098	4 879
	strouhané	742	588	-154	1 524	1 641	117
	s modrou plísní	929	385	-544	1 294	1 454	160
	ostatní (CN 0406 90)	33 833	35 620	1 787	60 509	62 569	2 060

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 56 Vývoz vybraných podpoložek přírodních sýrů ostatních SN 0406 90 – vybrané položky

Položka	Název	Vývoz (t)		Rozdíl (±)	
		2018	2019	t	index (%)
0406 90 01	Sýry k dalšímu zpracování	7 882,7	8 221,5	338,8	104,3
0406 90 13	Ementál	1 786,1	1 366,6	-419,5	76,5
0406 90 23	Eidam	3 332,9	3 383,8	50,9	101,5
0406 90 32	Feta	897,6	969,8	72,2	108,0
0406 90 69	Sýry ostatní, tuk ≤ 40%, obsah vody ≤ 47%	261,3	144,4	-116,9	55,3
0406 90 73	Provolone, obsah tuku ≤ 40 %	406,3	2 482,1	2 075,8	610,9
0406 90 78	Gouda	1 223,9	489,8	-734,1	40,0
0406 90 82	Camembert	1 620,3	1 189,6	-430,7	73,4
0406 90 93	Sýry ostatní, tuk ≤ 40%, obsah vody > 72%	206,3	227,5	21,2	110,3
0406 90 99	Sýry ostatní, tuk > 40%, j.n.	10 535,1	11 264,6	729,5	106,9

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 57 Dovoz vybraných podpoložek přírodních sýrů ostatních CN 0406 90 – vybrané položky

Položka	Název	Dovoz (t)		Rozdíl	
		2018	2019	t	index (%)
0406 90 01	sýry k dalšímu zpracování	1 101,6	1 079,9	-21,7	98,0
0406 90 13	Ementál	1 976,5	1 923,0	-53,5	97,3
0406 90 21	Cheddar	2 343,2	2 685,9	342,7	114,6
0406 90 23	Eidam	18 918,3	18 645,1	-273,2	98,6
0406 90 61	Grana Padano apod.	900,6	1 049,5	148,9	116,5
0406 90 69	Sýry ostatní, tuk ≤ 40%, obsah vody ≤ 47%	1 980,7	1 460,2	-520,5	73,7
0406 90 78	Gouda	11 768,8	13 473,6	1 704,8	114,5
0406 90 82	Camembert	6 984,0	7 319,1	335,1	104,8
0406 90 84	Brie	749,4	999,1	249,7	133,3
0406 90 99	Sýry ostatní, tuk > 40%, j.n.	3 803,7	6 897,5	3 093,8	181,3

Zdroj: ČSÚ

6.4.2.1 Tavené sýry

Zájem spotřebitelů o tavené sýry postupně klesá již několik let. Důvodem je jednak jejich nahrazování čerstvými sýry, ale také jejich „očerňování“ v různých médiích jako méně hodnotných potravin z pohledu zdravé a vyvážené stravy. Tato tvrzení nejsou na místě, nicméně se podílejí na utváření veřejného mínění a ovlivňování nákupního rozhodování spotřebitelů. Přestože došlo v roce 2019 k propadu jejich výroby, lze přesto z pohledu střednědobého pokládat situaci výroby tavených sýrů a tavených sýrových pomazánek v České republice za více méně stabilní.

Tabulka 58 Orientační bilance tavených sýrů

Ukazatel	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)
Výroba (t)	14 887,7	14 315,3	-572,4	96,2
Dovoz (t)	7 949,2	8 538,3	589,1	107,4
Celkem nabídka (t)	22 836,9	22 853,6	16,7	100,1
Vývoz (t)	4 152,2	3 735,5	-416,7	90,0
Celková spotřeba (t)	18 684,7	19 118,1	433,4	102,3
Podíl dovozu na spotřebě v %	42,5	44,7	2,1	
Podíl dovozu na výrobě v %	53,4	59,6	6,3	
Podíl vývozu na výrobě v %	27,9	26,1	-1,8	

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

6.5 Máslo a mléčné pomazánky

Vývoj výroby másla zažívá opět jistou renesanci, a to zejména díky postupnému snižování cenové hladiny, na kterou se cena másla a mléčného tuku dostala v „máselné krizi“ v letech 2017–2018. Spotřebitelé opět nakupují a spotřebovávají máslo v množství, které je typické pro střeoevropský region z pohledu zdejších stravovacích zvyklostí. Výroba másla celkem se v roce 2019 zvýšila o 4,7 %, v případě spotřebitelského balení dokonce o 13 %. Pozitivní byla také výroba a tím i spotřeba tradičního pomazánkového, které zaznamenalo nárůst o více než 1,9 %. V komoditě „máslo“ zůstává stále poměrně vysoký podíl dovozu, který tudíž ovlivňuje objem domácí výroby a zejména pak výroby másla ve spotřebitelském balení.

Tabulka 59 Výroba vybraných druhů másla (v tunách)

Druh másla	Výroba		Rozdíl (±)	Index (%)
	2018	2019	2019–2018	2019/18
ve spotřebitelském balení	16 686,1	18 847,4	2 161,3	113,0
ostatní (v blocích, stolní)	20 168,7	22 610,6	2 441,9	112,1
tradiční pomazánkové	7 030,5	7 166,1	135,6	101,9

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 60 Orientační bilance másla celkem CN 0405 (v tunách)

	2003	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)
Počáteční zásoba	1 801,3	1 726,2	2 128,2	402,0	123,3
Výroba	65 200,2	33 117,9	34 683,6	1 565,7	104,7
Dovoz	5 008,3	23 204,0	25 070,5	1 866,5	108,0
Vývoz	23 033,2	2 784,6	3 273,0	488,4	117,5
Intervenční nákup	-	-	-	-	-
Konečná zásoba	1 762,1	2 128,2	1 912,0	-216,2	89,8
Celková spotřeba	47 214,5	53 135,3	56 697,3	3 562,0	106,7
Podíl dovozu na výrobě (%)	7,7	70,1	72,3	2,2	103,2
Podíl dovozu na spotřebě (%)	10,6	43,7	44,2	0,5	101,3
Podíl vývozu na výrobě (%)	36,5	8,4	9,4	1,0	112,2

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 61 Vývoj dovozu a vývozu másla a mléčných tuků – CN 0405 – v letech 2018 a 2019

	Vývoz (t)				Dovoz (t)			
	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)
Máslo	2 512,5	3 238,9	726,4	128,9	20 670,0	22 339,1	1 669,1	108,1
pomazánky	233,5	9,3	-224,2	4,0	1 727,1	1 912,4	185,3	110,7
ostatní máslo a tuky	38,6	24,8	-13,8	64,2	807,0	819,0	12,0	101,5
Celkem	2 784,6	3 273,0	488,4	117,5	23 204,0	25 070,5	1 866,5	108,0

Zdroj: ČSÚ

6.6 Sušená a kondenzovaná mléka

Tabulka 62 Vývoj výroby sušených a kondenzovaných mlék v letech 2018 a 2019

Sortiment	Výroba (t)		Rozdíl	Index
	2018	2019	(±)	(%)
SOM	20 336,3	17 700,7	-2 635,6	87,0
SPM	13 069,3	11 413,4	-1 655,9	87,3
Kondenzované mléko ^{*)}	8 790,0	8 640,0	-150,0	98,3

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Poznámka: ^{*)} odhad

Tabulka 63 Vývoj dovozu a vývozu sušených a kondenzovaných mlék v letech 2018 a 2019

Sortiment	Vývoz (t)				Dovoz (t)			
	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)
SOM	20 266,1	17 177,4	-3 088,7	84,8	1 403,6	4 818,4	3 414,8	343,3
SPM	10 663,4	8 765,6	-1 897,8	82,2	1 402,6	1 540,4	137,8	109,8
Kondenzované mléko	3 509,5	3 335,3	-174,2	95,0	4 690,1	3 860,1	-830,0	82,3

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 64 Orientační bilance kondenzovaného mléka (v tunách)

	2003	2018	2019	Rozdíl (±)	Index (%)
Počáteční zásoba	1 801,3	1 726,2	2 128,2	402,0	123,3
Výroba ^{*)}	65 200,2	33 117,9	34 683,6	1 565,7	104,7
Dovoz	5 008,3	23 204,0	25 070,5	1 866,5	108,0
Vývoz	23 033,2	2 784,6	3 273,0	488,4	117,5
Intervenční nákup	-	-	-	-	-
Konečná zásoba	1 762,1	2 128,2	1 912,0	-216,2	89,8
Celková spotřeba	47 214,5	53 135,3	56 697,3	3 562,0	106,7
Podíl dovozu na výrobě (%)	7,7	70,1	72,3	2,2	103,2
Podíl dovozu na spotřebě (%)	10,6	43,7	44,2	0,5	101,3
Podíl vývozu na výrobě (%)	36,5	8,4	9,4	1,0	112,2

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Poznámka: ^{*)} odhad**Tabulka 65 Podíly vývozu a dovozu na domácí spotřebě a výrobě (v %)**

Výrobek/rok	Podíl vývozu na výrobě		Podíl dovozu na spotřebě		Podíl dovozu na výrobě	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Konzumní mléka a smetany	20,1	18,8	3,7	3,7	3,0	3,1
Jogurty, kefíry apod.	47,6	45,7	38,1	33,7	32,2	27,6
Máslo	8,4	9,4	43,7	44,2	70,1	72,3
Tvarohy, přírodní sýry	38,8	38,7	51,6	53,7	65,6	71,3
Tavené sýry	27,9	26,1	53,4	59,6	42,5	44,7

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

7 SPOTŘEBA MLÉKA A MLÉKÁRENSKÝCH VÝROBKŮ

- Spotřeba mléka a mléčných výrobků vzrostla o 1,3 %.
- Dovoz másla se podílí na domácí spotřebě 43,7 %, v případě podílu dovozu na domácí spotřebě tvarohů a přírodních sýrů to je 51,6 % a v případě tavených sýrů to je 44,7 %.
- Průměrně dosahovaná výše mléčného ekvivalentu v EU-28 se pohybuje na úrovni 270–275 kg na osobu a rok, tedy stále ještě o přibližně 25 kg více než v České republice.
- Pokud se týká vývoje do roku 2030, lze predikovat ve vývoji spotřeby mléčných výrobků v České republice celkem dosažení hladiny okolo 260–265 kg na hlavu v hodnotě mléčného ekvivalentu.

Tabulka 66 Spotřeba mléka a mléčných výrobků (kg/rok)

Druh/kg/rok		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ^{*)}
Mléko a mléčné výrobky v hodnotě mléka celkem (bez másla)		244	227,7	234,3	234,1	236,5	242,3	247,5	246,5	245,8	249,0
z toho	kravské mléko	243,9	227,6	234,2	234	236,4	242,2	247,4	246,4	245,7	248,9
	kozí mléko	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Konzumní mléko kravské		57,6	57,6	58,9	62,2	60,1	60,5	60,4	61,3	59,7	58,8
Máslo		4,9	5	5,2	5,1	5,1	5,5	5,4	5	5,1	5,4
Sýry celkem		13,2	13	13,4	12,7	12,8	13,1	13,3	13,2	13,4	13,8
z toho	- tavené	2,1	2,1	2,2	2,2	2,1	2	2	1,9	1,8	1,8
	- přírodní	11	10,9	11,2	10,5	10,7	11,1	11,3	11,3	11,6	12,0
Tvarohy		3,4	3,4	3,4	3,6	3,8	3,8	4,4	4,7	4,5	4,7
Sýry a tvarohy		16,6	15,4	16,8	16,3	16,6	16,9	17,7	17,9	17,9	18,5
Ostatní mléčné výrobky		32,5	32,5	33,2	31,5	31,3	32,8	33,8	34,4	34,9	35,2
Mléčné konzervy		1,8	1,4	1,4	1,6	2,1	1,8	2	1,7	1,5	1,4

Zdroj: ČSÚ – Spotřeba potravin

Poznámka: ^{*)} předběžný údaj

I přes skutečnost méně pozitivního vývoje ve výrobě některých výrobových skupin zaznamenal vývoj domácí spotřeby mléka a mléčných výrobků pozitivní posun. Spotřeba mléka a mléčných výrobků (bez másla) celkem vyjádřená v hodnotě mléčného ekvivalentu vzrostla ze 245,7 kg na osobu a rok na 249 kg na osobu a rok, tedy o 1,3 procentních bodů. Tento vývoj je ve skrze pozitivní a svědčí o opětovném stoupajícím zájmu o mléčné výrobky, mimo jiné také v souvislosti s tolik propagovaným zdravým životním stylem. Méně pozitivní je skutečnost, že toto zvýšení domácí spotřeby nebylo ovlivněno vyšší domácí produkcí, ale naopak zvýšeným dovozem ze zahraničí. Je potřeba opětovně zmínit, že v případě másla se jeho dovoz podílí na domácí spotřebě 43,7 %, v případě tvarohů a přírodních sýrů to je 51,6 % a v případě tavených sýrů to je 44,7 %. Vysoký je i podíl dovozu na domácí spotřebě u jogurtů a ostatních zakysaných mléčných výrobků, který je 33,7 %. Pouze v případě konzumních mlék je tento podíl nízký (3,7 %).

V porovnání dosažené spotřeby s celoevropským vývojem má Česká republika ještě své rezervy. Průměrně dosahovaná výše mléčného ekvivalentu v EU-28 se pohybuje na úrovni 270–275 kg na osobu a rok, tedy stále ještě o přibližně 25 kg více než v České republice. Tato skutečnost je dána zejména vyšší spotřebou sýrů v západoevropských zemích, která přispívá největší měrou na hodnotu dosaženého mléčného ekvivalentu.

Tabulka 67 Spotřeba podle jednotlivých skupin mléčných výrobků a zemí

Skupina	Spotřeba na osobu (v kg/2019)		Trend
	Česká republika	EU-28	
Konzumní mléko	58,8	56,8	obecně pozvolný pokles
Zakysané výrobky	15,2	19,7	stabilita, v ČR mírný růst
Sýry a tvaroh	18,5	19,1	trvalý pozvolný růst
Máslo	5,4	3,9	dlouhodobá stabilita v EU i v ČR
Mléčné výrobky bez másla celkem (v hodnotě ME)	249,0	asi 270,0	stabilita, v ČR mírně stoupající tendence

Zdroj: ČSÚ, IDF

Podle výhledu zpracovaného OECD-FAO se očekává pro dalších deset let další nárůst spotřeby mléka a mléčných výrobků, nicméně rychlejší růst bude probíhat v rozvojovém světě, zatímco v rozvinutých zemích bude vývoj o poznání mírnější. V případě mléka a mléčných výrobků se v rozvinutých zemích pro příštích deset let očekává růst o 0,8 % ročně (v České republice by to mohlo být podobné). U másla se v tomto případě očekává růst o 0,5 % ročně, v ČR je možné předpokládat spíše dlouhodobou stabilitu na úrovni 5,3–5,5 kg na osobu a rok, v případě čerstvých mléčných výrobků pak výhled uvádí nárůst 0,3 %. S tím se dá souhlasit i pro český vývoj, protože mírně klesající spotřeba konzumního mléka bude nejspíše kompenzována růstem spotřeby v segmentu zakysaných mléčných výrobků. V případě sýrů uvádí OECD-FAO výhled pro rozvojové země meziroční růst o 1,2 %, což by měla přibližně platit i pro naši republiku.

Pokud se týká vývoje spotřeby mléčných výrobků v České republice celkem, lze predikovat vývoj do roku 2030 k dosažení hladiny okolo 260–265 kg na hlavu v hodnotě mléčného ekvivalentu.

8 CENOVÝ VÝVOJ

- **Zahraniční trh významně ovlivňuje cenový vývoj mléka a mléčných výrobků v ČR.**
- **Průměrná cena zemědělských výrobců (CZV) za mléko zaznamenala v roce 2019 pokles a to až do srpna, kdy začala cena růst. Stejný trend je zaznamenán v roce 2020. Průměrná cena (CZV) za mléko v říjen 2020 byla 8,49 Kč/l, meziročním porovnání je o 3,4 % nižší (září 2019 – 8,79 Kč/l).**
- **Ceny průmyslových výrobců (CPV) v meziročním porovnání 2020/2019 v říjnu u některých vybraných mléčných výrobků více či méně vzrostly (jogurt bílý, Eidam, tavené sýry, SOM), u zbylých mléčných výrobků došlo k poklesu ceny.**

8.1 Cena zemědělských výrobců (CZV)

Podle výstupů resortního šetření dosáhla CZV v prvním pololetí roku 2020 v průměru 8,74 Kč/l, což je v období posledních pěti let nadprůměrná úroveň. Ve třetím čtvrtletí sice průměrná CZV mléka oproti předchozímu čtvrtletí mírně klesla (o 0,07 Kč/l), ale přesto se stále držela nad průměrnou úrovní posledních pěti let. V posledních měsících roku dochází opět ke zvýšení ceny. V říjnu zaplatily mlékárny producentům mléka a organizacím producentů mléka podle výkazu Mlék (MZe 6–12) průměrnou cenu ve výši 8,48 Kč/l, tj. o 0,21 Kč/l více než v předchozím měsíci a při meziročním srovnání se cena snížila o 0,31 Kč/l. Cenové rozpětí mezi nejnižší (7,99 Kč/l) a nejvyšší (9,05 Kč/l) průměrnou měsíční nákupní cenou mléka činí 1,06 Kč. Průměrná cena (vážený průměr) od počátku roku je 8,51 Kč/l.

Průměrná CZV prvních kupujících za první pololetí roku 2020 dosáhla 8,66 Kč/l, což je nadprůměrná cena za posledních pět let. V průběhu prvních sedmi měsíců roku docházelo k postupnému snižování této ceny, a to z 8,96 Kč/l v lednu až na 8,25 Kč/l v červenci. Od srpna začala průměrná CZV prvních kupujících růst, a to z 8,26 Kč/l až 8,56 Kč/l, které bylo dosaženo v říjnu. Cenové rozpětí mezi nejnižší (8,25 Kč/l) a nejvyšší (8,96 Kč/l) průměrnou měsíční je 0,71 Kč/l. Nárůst CZV prvních kupujících za poslední měsíc je o 0,20 Kč/l, při meziročním srovnání CZV prvních kupujících v říjnu byl v roce 2020 nižší o 0,22 Kč/l než v říjnu v roce 2019. Průměrná cena od počátku roku je 8,54 Kč/l.

Tabulka 68 Ceny zemědělských výrobců za mléko (Kč/l) – mlékárny

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø za rok
2013	7,93	8,05	8,12	8,2	8,24	8,29	8,36	8,5	8,72	8,99	9,28	9,49	8,51
2014	9,66	9,72	9,75	9,72	9,61	9,51	9,46	9,29	9,07	8,95	8,86	8,84	9,37
2015	8,52	8,39	8,31	8,15	7,76	7,46	7,2	7,03	7,07	7,24	7,33	7,41	7,66
2016	7,32	7,08	6,81	6,54	6,25	6,12	6,1	6,2	6,42	6,76	7,13	7,5	6,69
2017	7,74	7,99	8,12	8,23	8,31	8,37	8,45	8,6	8,86	9,1	9,27	9,32	8,53
2018	9,02	8,79	8,57	8,35	8,21	8,15	8,18	8,22	8,41	8,7	8,93	9,09	8,55
2019	9,07	9,03	8,96	8,89	8,84	8,68	8,62	8,61	8,66	8,79	8,91	8,99	8,84
2020	8,96	8,89	8,81	8,58	8,31	8,23	8,19	8,16	8,27	8,48			8,49

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe) 6–12

Poznámka: ukazatel průměr roku je počítán jako aritmetických průměr

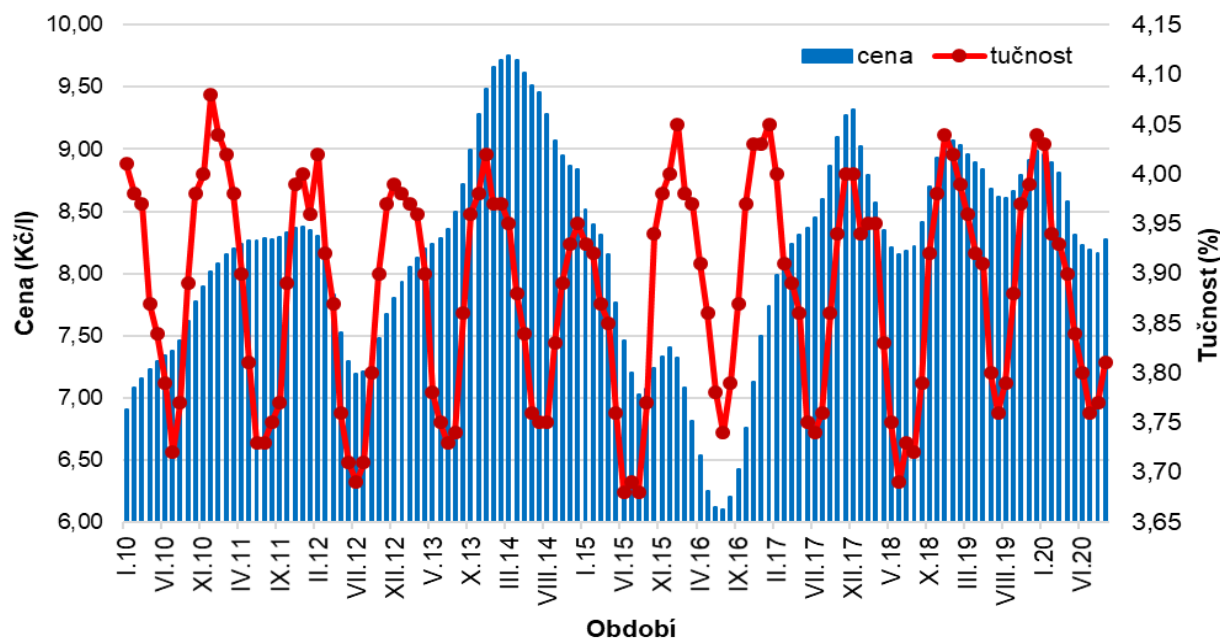
Tabulka 69 Ceny zemědělských výrobců za mléko (Kč/l) – první kupující

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø za rok
2016	7,4	7,18	6,89	6,65	6,35	6,16	6,13	6,2	6,44	6,8	7,19	7,57	6,75
2017	7,87	8,08	8,2	8,32	8,36	8,42	8,51	8,64	8,93	9,17	9,35	9,41	8,61
2018	9,11	8,86	8,6	8,39	8,25	8,22	8,24	8,29	8,49	8,8	9,03	9,16	8,62
2019	9,13	9,08	9,02	8,93	8,86	8,68	8,61	8,58	8,65	8,78	8,9	8,97	8,85
2020	8,96	8,87	8,84	8,62	8,36	8,29	8,25	8,26	8,36	8,56			8,54

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe) 6–12

Poznámka: ukazatel průměr roku je počítán jako aritmetických průměr

Jak je vidět v níže uvedeném grafu, cena mléka je vzhledem k minulým situacím na trhu vysoká. Co se týká tučnosti mléka, ta je nižší než v loňském roce v měsíci září. Nyní postupně dochází ke zvyšování tučnosti mléka a k nárůstu ceny mléka.

Vývoj ceny (Kč/l) a tučnosti (%) mléka

Zdroj: Rezortní statistika MZe

V průběhu roku 2020 vykazuje křivka vývoje CZV obdobný vývoj jako v průběhu roku 2019, ovšem v nižších hodnotách, jak je možné vidět v níže uvedeném grafu. Opačná situace je u nákupu mléka do mlékáren (tis. l), kde se nakoupilo více mléka v roce 2020, a to celkem o 92 654 tis. l více než v loňském roce. Za prvních devět měsíců roku 2020 se do mlékáren nakoupilo 1 983 003 tis. l mléka za průměrnou cenu 8,49 Kč/l.

V roce 2019 klesla celková rentabilita výroby mléka o 3,3 % na celkových 22,74 %. Při meziročním srovnání byly v roce 2019 jednotkové náklady vyšší o 0,42 Kč/l a realizační cena mléka byla v tomto roce vyšší o 0,20 Kč/l. Nákladová rentabilita v roce 2019 byla na úrovni -1,12 %, tedy oproti roku 2018 klesla o 2,5 %. Podpory jednotkové nepřímé – krmiva jsou v posledních dvou letech na stejné úrovni (1,22 Kč/l) a tato úroveň je nejvyšší od roku 2015, v roce 2017 byla tato podpora na úrovni 0,65 Kč/l.

Tabulka 70 Ekonomika výroby mléka

	MJ	2015	2016	2017	2018	2019	Meziroční index
Náklady jednotkové	Kč/l	8,17	8,17	8,3	8,52	8,94	104,9
Realizační cena mléka	Kč/l	7,83	6,73	8,67	8,64	8,84	102,3
Podpory jednotkové přímé	Kč/l	0,48	1,02	0,96	0,88	0,92	104,1
Podpory jednotkové nepřímé - krmiva	Kč/l	0,7	0,78	0,65	1,22	1,22	100,0
Podpory jednotkové celkem	Kč/l	1,18	1,8	1,6	2,1	2,13	101,7
Nákladová rentabilita	%	-4,22	-17,59	4,08	1,41	-1,12	-2,5
Souhrnná rentabilita celkem	%	10,2	4,4	23,7	26,01	22,74	-3,3

Zdroj: ÚZEI

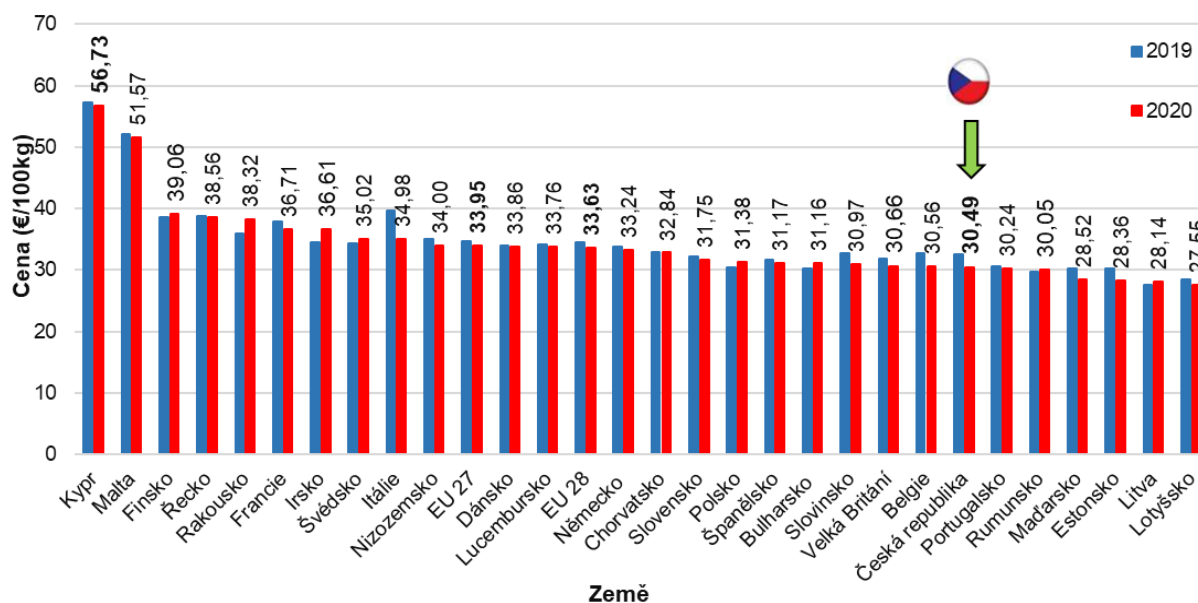
Tabulka 71 Vývoj ceny mléka v EU, Francii, Itálii a Polsku

Země	Ukazatel	Rok	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
EU	Cena o reálném obsahu tuku a bílkovin (€)	2019	35,04	34,97	34,60	34,32	33,94	33,70	33,54	33,69	34,43	34,98	35,47	35,55
		2020	35,05	34,98	34,15	33,09	32,47	32,23	32,52					
	Obsah tuku (%)	2019	4,17	4,16	4,13	4,07	4,02	3,97	3,94	3,99	4,10	4,21	4,26	4,23
		2020	4,18	4,15	4,15	4,08	4,01	3,98	3,96					
	Obsah bílkovin (%)	2019	3,44	3,43	3,41	3,41	3,40	3,35	3,33	3,36	3,34	3,50	3,53	3,48
		2020	3,45	3,43	3,44	3,41	3,38	3,36	3,36					
Francie	Cena o reálném obsahu tuku a bílkovin (€)	2019	36,12	36,06	35,03	35,49	35,47	35,74	35,92	36,75	37,83	37,94	37,77	37,57
		2020	37,12	36,74	36,14	35,14	34,73	34,81	35,38					
	Obsah tuku (%)	2019	4,14	4,12	4,08	4,00	3,95	3,93	3,89	3,96	4,07	4,18	4,23	4,21
		2020	4,16	4,11	4,12	4,01	3,95	3,95	3,92					
	Obsah bílkovin (%)	2019	3,27	3,26	3,25	3,27	3,27	3,21	3,14	3,19	3,28	3,33	3,37	3,34
		2020	3,30	3,28	3,30	3,28	3,24	3,21	3,19					
Itálie	Cena o reálném obsahu tuku a bílkovin (€)	2019	39,51	39,65	39,32	39,07	39,09	39,09	39,16	39,58	39,69	39,69	39,23	38,70
		2020	37,49	37,51	36,61	35,61	36,06	34,64	34,64					
	Obsah tuku (%)	2019	3,86	3,85	3,83	3,77	3,82	3,74	3,69	3,72	3,81	3,86	3,92	3,90
		2020	3,84	3,81	3,79	3,72	3,73	3,67	3,64					
	Obsah bílkovin (%)	2019	3,44	3,43	3,41	3,40	3,39	3,37	3,39	3,41	3,43	3,47	3,50	3,48
		2020	3,47	3,46	3,43	3,42	3,40	3,42	3,41					
Polsko	Cena o reálném obsahu tuku a bílkovin (€)	2019	32,48	32,23	32,39	31,77	31,49	31,02	30,78	30,12	30,14	31,42	32,85	33,33
		2020	32,76	32,54	31,17	29,55	29,40	29,62	29,84					
	Obsah tuku (%)	2019	4,13	4,10	4,09	4,08	4,00	3,90	3,87	3,89	3,98	4,10	4,17	4,13
		2020	4,13	4,10	3,99	4,10	4,03	3,95	3,91					
	Obsah bílkovin (%)	2019	3,39	3,37	3,36	3,34	3,31	3,23	3,25	3,26	3,31	3,35	3,37	3,35
		2020	3,33	3,32	3,46	3,30	3,29	3,22	3,21					

Zdroj: CLAL News

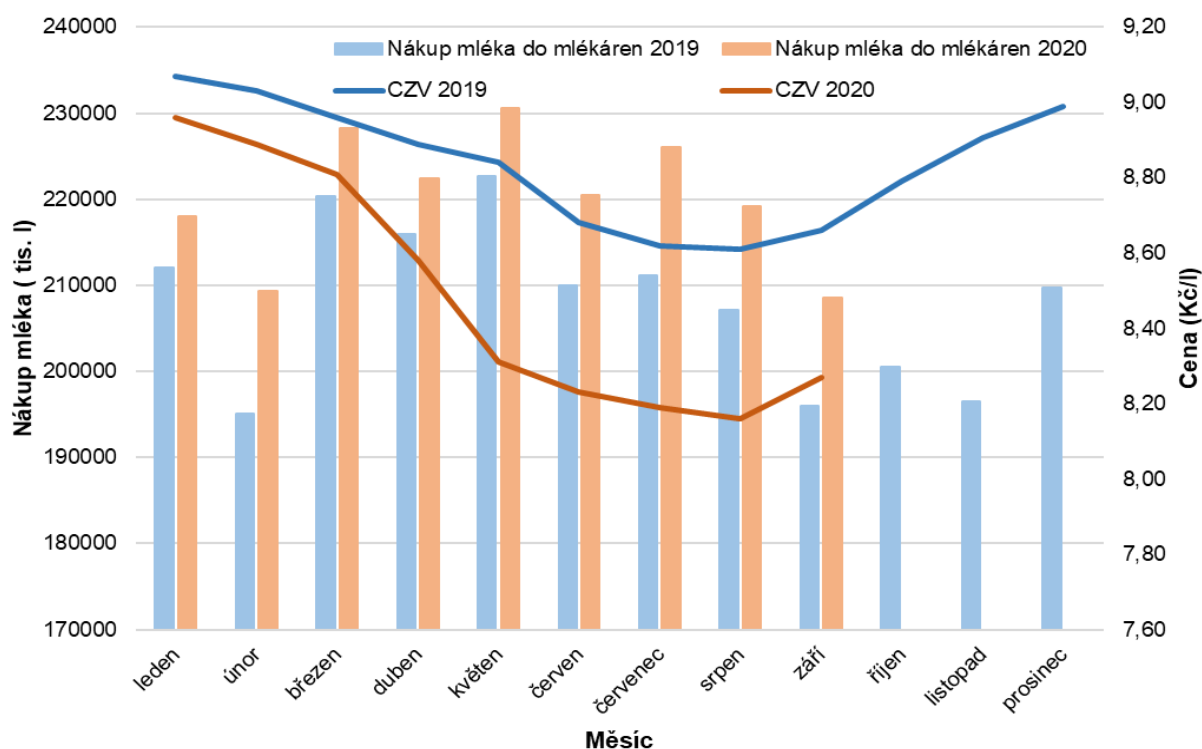
Průměrná cena za syrové kravské mléko v EU v měsíci září je na úrovni 33,63 €/kg. Tato cena je vyšší o 3,14 €/100 Kg než v České republice (30,49 €/100 kg). Nejvyšší cenu za syrové kravské mléko má Kypr (56,73 €/100 kg), naopak nejnižší cena je v Lotyšsku (27,55 €/100 kg). Svou cenou se ČR pohybuje ve druhé polovině tabulky a v průběhu roku dochází k jejímu propadu na zadní příčky pořadí (cena klesá). Nasvědčuje tomu i to, že v ČR došlo k meziročnímu poklesu ceny v září o 6,3 % (-2,07 €/100kg). Průměrná cena za syrové kravské mléko za celou EU se při meziročním porovnání cen za září snížila o 2,3 % (-0,8 €/100kg).

Vývoj cen (€/100kg) za syrové kravské mléko v EU-28 v září 2020

Zdroj: Milk Market Observatory ke dni 5.11.2020

Vývoj nákupu mléka do mlékáren (tis. l) a ceny zemědělských výrobců (CZV) za mléko (Kč/l) v letech 2019 a 2020

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

8.2 Cena průmyslových výrobců (CPV)

Ceny průmyslových výrobců u jednotlivých mlékárenských výrobků vykazovaly v roce 2020 různé trendy vývoje.

Při meziročním porovnání cen v období leden až září 2020 a 2019 došlo k nejvyššímu poklesu cen u másla ve spotřebitelském balení, u kterého došlo k poklesu o 8,12 % na průměrnou cenu 112,60 Kč/kg. Druhý nejvyšší pokles byl zaznamenán u jogurtu bílého, a to o 4,11 % na průměrnou cenu 25,62 Kč/kg. Naopak nejvyšší růst cen v tomto období nastal u SOM, jehož cena vzrostla o 15,64 % na průměrnou cenu 59,68 Kč/kg. U polotučného mléka trvanlivého byl zaznamenán druhý nejvyšší růst cen z vybraných výrobků, jeho průměrná cena vzrostla o 3,10 % na celkových 10,38 Kč/l.

Při meziročním porovnání cen v měsíci září let 2020 a 2019 byl nejvyšší pokles průměrné ceny u SOM, jehož cena je 55,67 Kč/kg (-10,25 %). Druhý největší pokles ceny, a to o 2,50 %, byl zaznamenán u polotučného mléka čerstvého, jehož průměrná cena v září 2020 byla 11,61 Kč/l. Naopak u sýru eidamského typu s obsahem tuku v sušině 20 %+ a 39 %+, jehož průměrná cena v září byla 81,56 Kč/kg, byl zaznamenán nejvyšší nárůst průměrné ceny v září, a to o 5,04 %. U průměrné zářijové ceny jogurtu bílého, která činila 25,67 Kč/kg, byl zaznamenán nárůst o 4,67 %.

Tabulka 72 Mléko polotučné trvanlivé (Kč/l)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	10,97	10,90	11,00	11,24	11,11	10,99	11,05	11,46	11,53	12,06	12,19	12,49	11,42
2014	12,74	12,83	12,68	12,59	11,39	11,34	11,58	11,31	11,13	11,07	10,64	10,32	11,63
2015	10,22	9,74	9,87	9,98	9,29	8,93	8,86	8,91	8,82	8,67	9,74	9,82	9,40
2016	9,55	9,35	8,92	8,66	7,66	7,38	7,10	7,57	7,92	8,53	10,06	10,49	8,60
2017	10,42	10,29	10,05	10,16	10,51	10,11	10,43	10,53	10,51	10,64	10,65	10,46	10,39
2018	10,38	10,12	9,64	9,24	8,82	8,71	8,78	8,81	9,41	9,64	10,29	10,47	9,53
2019	10,36	10,53	10,42	10,15	9,99	9,80	9,64	9,68	10,02	10,50	10,80	10,84	10,23
2020	10,71	10,69	10,67	10,75	10,15	10,05	10,28	10,01	10,10				10,38

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 73 Mléko polotučné čerstvé (Kč/l)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	12,56	12,45	12,20	12,16	12,26	12,59	12,72	12,78	12,84	13,40	12,87	12,94	12,65
2014	13,26	13,35	13,60	13,68	13,84	13,91	13,84	13,79	13,87	13,42	14,04	13,73	13,69
2015	13,59	13,45	13,49	13,28	13,15	13,05	12,63	12,50	12,45	12,34	12,19	11,96	12,84
2016	11,97	12,00	11,48	11,35	11,11	10,63	10,44	10,48	10,43	10,51	10,63	10,75	10,98
2017	11,12	11,16	11,34	11,34	11,22	11,31	11,29	11,44	11,51	11,70	11,60	11,72	11,40
2018	11,80	11,77	11,67	11,69	11,65	11,57	11,58	11,59	11,52	11,57	11,54	11,50	11,62
2019	11,75	11,85	11,96	11,98	11,95	11,50	12,03	11,86	11,91	11,89	11,92	11,86	11,87
2020	11,88	11,77	11,86	11,89	11,76	11,79	11,61	11,63	11,61				11,76

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 74 Máslo ve spotřebitelském balení (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2014	117,37	115,25	112,77	112,90	109,99	107,45	108,02	108,06	104,15	104,50	103,46	101,85	108,81
2015	100,44	102,49	106,16	104,37	99,79	99,23	98,35	98,32	98,98	98,49	104,13	102,11	101,07
2016	101,27	95,82	95,89	90,60	82,65	83,65	87,51	94,79	98,44	105,06	115,84	119,88	97,62
2017	117,05	118,86	117,43	118,29	119,50	124,69	134,78	145,51	163,69	174,55	159,08	149,92	136,95
2018	132,40	125,20	127,63	128,45	139,72	154,92	155,87	154,94	160,51	157,91	150,46	146,62	144,55
2019	132,20	130,62	125,94	122,11	122,18	117,29	116,92	117,24	118,42	128,75	127,55	127,84	123,92
2020	119,78	114,2	116,87	116,52	98,78	101,94	111,95	114,81	118,54				112,60

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 75 Jogurt bílý do 4,5 % tuku (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	32,18	30,81	30,57	30,90	30,00	29,32	28,79	28,89	29,68	29,58	31,52	30,23	30,20
2014	32,38	26,73	26,38	26,73	26,95	26,61	26,90	26,55	27,29	28,66	27,77	27,65	27,55
2015	27,04	27,18	27,45	27,38	27,69	27,63	27,48	27,40	27,27	27,17	27,36	27,34	27,37
2016	25,63	25,75	25,12	25,00	24,75	24,44	23,76	23,66	23,82	23,12	22,78	23,12	24,25
2017	22,91	22,97	23,02	23,52	22,87	23,14	22,96	23,10	22,70	23,73	23,64	23,78	23,20
2018	25,02	24,38	25,03	25,07	25,67	25,61	26,00	23,41	23,52	23,82	24,20	23,27	24,58
2019	24,99	24,17	24,37	24,36	25,22	24,57	24,41	24,51	24,52	24,58	24,57	25,28	24,63
2020	24,52	24,33	26,2	26,12	25,36	26,62	26,18	25,61	25,67				25,62

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 76 Jogurt ochucený (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	45,59	45,07	45,49	46,15	46,16	45,99	46,06	47,07	44,01	46,76	49,03	47,98	46,28
2014	45,40	32,01	32,27	32,02	32,37	32,64	32,18	32,99	32,63	34,33	33,86	32,58	33,77
2015	33,98	34,35	34,28	33,83	34,87	36,36	35,80	35,98	36,97	36,63	36,53	34,49	35,34
2016	34,32	33,62	32,18	32,16	33,50	31,61	31,75	31,93	31,67	31,71	31,11	35,17	32,56
2017	32,31	32,01	32,07	32,40	31,32	32,05	32,18	32,93	32,33	32,57	34,12	32,82	32,43
2018	35,29	36,57	33,86	33,90	34,86	35,17	35,31	35,10	34,27	34,97	35,11	34,78	34,93
2019	35,01	35,20	35,54	34,98	35,47	35,38	35,36	35,37	35,44	35,02	35,17	34,74	35,22
2020	34,99	34,7	35,1	34,96	34,97	35,16	34,65	34,10	34,84				34,83

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 77 Sýr eidamského typu s obsahem tuku v sušině ≤ 40 % (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	98,08	97,71	102,01	101,20	100,79	98,89	101,59	99,57	98,98				99,87
2014	109,44	108,44	112,79	114,26	110,15	108,50	109,68	107,18	106,89	105,18	102,58	104,46	108,30
2015	96,61	98,89	97,61	93,07	97,04	92,26	94,61	89,30	90,78	88,80	90,64	92,13	93,48
2016	86,01	85,11	85,71	85,36	85,82	80,97	85,73	85,55	86,85	88,65	92,00	93,10	86,74
2017	96,65	93,36	97,24	94,27	95,76	96,60	95,47	98,31	100,89	103,30	100,21	99,15	97,60
2018	97,67	95,21	96,62	94,41	95,48	94,29	95,72	94,57	96,70	96,95	98,38	99,15	96,26
2019	97,18	96,66	98,10	97,40	100,11	94,64	98,92	96,80	96,84	98,51	99,05	101,77	98,00
2020	98,08	97,71	102,01	101,20	100,79	98,89	101,59	99,57	98,98				99,87

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 78 Sýr eidamského typu s obsahem tuku v sušině 20 %+ a 39 %+ (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2014	108,24	108,69	110,00	108,87	102,07	100,00	96,28	101,80	95,90	93,11	95,45	88,98	100,78
2015	85,85	82,84	85,34	83,97	83,46	82,18	79,78	73,34	75,65	74,08	72,12	73,37	79,33
2016	72,67	69,37	64,03	60,40	58,49	59,23	67,42	72,42	76,58	85,34	92,21	93,15	72,61
2017	89,10	86,34	84,91	82,73	83,42	88,54	91,07	92,45	93,48	92,19	86,74	80,74	87,64
2018	76,80	73,88	73,34	72,66	76,14	75,74	76,67	76,65	80,04	84,35	86,53	83,23	78,00
2019	84,53	83,03	84,40	81,73	74,90	76,93	75,76	75,88	77,64	80,15	80,53	80,70	79,68
2020	85,54	82,14	84,6	82,03	77,56	76,30	79,53	80,32	81,56				81,06

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 79 Tvaroh měkký (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2014	45,20	38,30	44,38	45,87	44,92	46,84	46,00	45,46	45,73	45,89	45,38	46,96	45,08
2015	45,85	45,23	45,06	45,73	44,96	46,19	45,85	45,10	43,18	43,46	42,56	42,09	44,60
2016	41,65	41,11	40,39	39,81	38,62	38,00	37,95	37,54	36,50	35,70	36,44	35,19	38,24
2017	36,63	36,24	34,03	36,73	37,10	39,21	38,81	40,87	39,94	39,96	39,98	39,73	38,27
2018	40,39	40,11	40,74	40,61	40,90	41,73	41,50	41,91	41,18	40,07	41,05	40,80	40,92
2019	41,22	40,62	41,62	41,16	41,86	42,67	43,26	42,62	42,63	41,98	41,96	41,38	41,92
2020	41,78	41,28	42	42,16	42,1	42,33	42,04	42,04	41,75				41,94

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 80 Sušené odtučněné mléko – balení ≥ 25 kg (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2014	86,44	87,82	89,51	85,99	82,19	81,34	81,78	77,95	67,15	62,33	59,98	56,56	76,59
2015	58,05	56,52	56,18	55,29	54,40	53,71	52,11	49,81	49,53	51,00	48,29	48,31	52,77
2016	47,27	47,99	46,91	45,24	46,09	43,82	46,92	47,47	48,94	51,58	59,11	55,27	48,88
2017	56,58	53,42	*	52,50	50,40	49,53	50,39	50,41	50,51	47,59	46,49	42,89	50,07
2018	40,89	38,98	36,87	37,64	37,33	37,85	40,73	40,09	40,20	41,26	43,76	43,35	39,91
2019	44,78	46,92	50,18	50,52	50,02	51,26	54,59	54,15	62,03	57,66	58,19	61,78	53,51
2020	63,4	66,15	68,74	63,15	54,21	55,43	55,28	55,07	55,67				59,68

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

Tabulka 81 Sušené plnotučné mléko – balení ≥ 25 kg (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2014	*	*	103,46	101,23	97,40	94,55	92,04	88,34	86,49	72,72	74,53	70,78	88,15
2015	67,14	68,56	67,61	71,08	71,50	72,64	*	¹⁾	63,47	64,01	63,90	64,99	67,49
2016	63,85	*	*	*	*	*	*	60,38	62,26	68,02	69,80	70,92	65,87
2017	78,12	*	80,07	78,32	*	76,96	77,73	78,44	*	75,90	79,62	77,87	78,11
2018	*	*	70,00	*	69,73	71,25	*	*	70,70	74,79	76,86	75,48	72,69
2019	*	*	*	75,82	78,16	77,74	76,09	*	*	*	75,95	*	76,75
2020	*	77,51	78,6	79,00	78,63	76,85	*	78,12	*				78,12

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe 6–12)

8.3 Spotřebitelské ceny (SC)

U většiny vybraných mléčných výrobků spotřebitelská cena v meziročním porovnání (2020/2019) období leden až srpen klesla. U Eidamské cihly byl zaznamenán růst ceny, a to o 5,7 %, kdy průměrná spotřebitelská cena v období leden až srpen 2020 činí 149,96 Kč/kg. Růst spotřebitelské ceny byl zaznamenán i u polotučného mléka (0,2 %), jehož průměrná spotřebitelská cena je 14,85 Kč/l, a u bílého jogurtu netučného, jehož průměrná spotřebitelská cena vzrostla o 0,2 % na úroveň 9,22 Kč/ks. Nejvyšší pokles spotřebitelské ceny byl zaznamenán u másla, a to o 14,6 % na průměrnou úroveň 158,47 Kč/kg.

V meziročním porovnání průměrných spotřebitelských cen v letech 2019 a 2020 v období měsíce srpna byl zaznamenán nejvyšší nárůst ceny u Eidamské cihly a to celkem o 2,9 % na celkovou průměrnou spotřebitelskou cenu 146,18 Kč/kg. Naopak nejvyššího poklesu cen došlo u másla, u kterého průměrná spotřebitelská cena za měsíc srpen klesla o 16,8 % na celkových 151,49 Kč/kg. Podobného poklesu cen došlo i u tradičního pomazánkového, a to o 12,8 % na úroveň 142,25 Kč/kg, a u zakysaných mléčných výrobků, u kterých průměrná spotřebitelská cena klesla o 12,3 % na úroveň 50,66 Kč/l.

Tabulka 82 Mléko polotučné trvanlivé (Kč/l)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	17,34	16,92	17,50	17,54	17,01	18,03	18,24	18,21	19,15	19,12	19,09	19,77	18,16
2014	20,00	20,33	20,56	19,78	20,11	19,36	20,30	19,61	19,74	20,01	19,44	19,02	19,86
2015	19,31	19,21	18,37	17,98	17,65	16,66	16,78	17,14	16,55	15,70	15,19	15,69	17,19
2016	15,63	14,63	16,14	15,88	14,99	14,34	14,42	14,44	15,51	15,22	16,19	15,80	15,27
2017	15,97	16,09	15,38	15,78	15,65	15,78	16,08	16,50	16,27	16,65	16,67	17,13	16,16
2018	16,95	15,82	15,14	16,25	15,63	15,52	15,68	15,68	16,66	16,07	16,77	15,82	16,00
2019	15,24	15,17	14,98	14,44	14,54	14,58	14,90	14,73	14,98	15,30	15,13	15,53	14,96
2020	15,64	14,73	14,89	14,65	14,88	14,77	14,74	14,47					14,85

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

Tabulka 83 Mléko polotučné pasterované (Kč/l)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	19,3	19,18	19,28	18,99	18,68	19,08	19,21	19,03	19,14	19,49	19,49	20,49	19,28
2014	19,86	19,96	21,07	21,18	21,07	21,05	21,14	20,83	20,21	21,07	20,90	20,59	20,74
2015	20,33	21,04	20,80	20,52	20,27	19,86	18,62	18,98	19,07	19,51	18,55	17,80	19,61
2016	19,21	18,74	17,53	18,59	17,81	17,44	16,86	17,63	17,27	17,89	18,32	18,61	17,99
2017	18,73	19,35	19,04	19,80	18,71	19,58	19,45	20,01	19,72	19,92	20,47	20,32	19,59
2018	20,30	20,55	19,44	19,68	19,66	19,17	20,19	20,08	20,25	19,57	19,45	19,67	19,83
2019	19,27	20,12	20,22	20,06	20,75	19,95	20,24	20,38	20,06	20,34	20,55	20,79	20,23
2020	19,39	19,69	20,07	19,9	20,03	19,32	19,26	19,41					19,63

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

Tabulka 84 Máslo čerstvé (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	119,99	121,96	117,14	120,67	119,18	122,25	121,68	125,15	122,10	126,03	128,15	131,95	123,02
2014	132,79	136,30	131,38	132,65	135,80	130,44	131,70	135,38	135,31	133,02	132,61	128,19	132,96
2015	130,97	131,82	131,46	130,80	128,97	131,08	131,33	131,32	123,23	124,48	124,68	118,47	128,22
2016	120,95	123,09	125,27	121,39	123,26	122,32	122,77	122,18	121,89	120,16	120,77	121,44	122,12
2017	125,32	120,96	128,19	129,69	128,04	126,44	135,83	134,11	134,77	147,56	147,80	149,13	133,99
2018	148,20	150,43	152,45	154,92	156,85	152,85	137,41	156,68	151,08	154,53	155,06	155,37	152,15
2019	156,26	161,45	163,29	165,72	165,91	162,86	150,97	163,05	157,86	161,04	165,03	166,95	161,70
2020	152,93	153,31	157,66	146,28	147,90	146,11	143,69	142,25					148,77

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

Tabulka 85 Tradiční pomazánkové (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	119,99	121,96	117,14	120,67	119,18	122,25	121,68	125,15	122,10	126,03	128,15	131,95	123,02
2014	132,79	136,30	131,38	132,65	135,80	130,44	131,70	135,38	135,31	133,02	132,61	128,19	132,96
2015	130,97	131,82	131,46	130,80	128,97	131,08	131,33	131,32	123,23	124,48	124,68	118,47	128,22
2016	120,95	123,09	125,27	121,39	123,26	122,32	122,77	122,18	121,89	120,16	120,77	121,44	122,12
2017	125,32	120,96	128,19	129,69	128,04	126,44	135,83	134,11	134,77	147,56	147,80	149,13	133,99
2018	148,20	150,43	152,45	154,92	156,85	152,85	137,41	156,68	151,08	154,53	155,06	155,37	152,15
2019	156,26	161,45	163,29	165,72	165,91	162,86	150,97	163,05	157,86	161,04	165,03	166,95	161,70
2020	152,93	153,31	157,66	146,28	147,90	146,11	143,69	142,25					148,77

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

Tabulka 86 Eidamská cihla (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	129,96	127,09	132,71	132,34	132,54	133,01	135,41	148,27	150,95	150,51	160,45	164,34	141,47
2014	164,36	165,41	161,18	162,36	157,92	146,07	145,38	142,93	147,76	145,45	139,65	131,20	150,81
2015	128,68	129,25	133,33	127,13	128,81	126,58	116,10	113,28	110,87	109,92	104,54	107,51	119,67
2016	107,39	106,78	100,44	104,32	100,68	92,42	100,01	107,45	112,09	120,40	138,02	139,89	110,82
2017	137,62	137,26	138,90	130,88	128,87	133,52	141,63	146,93	152,59	156,75	154,85	150,53	142,53
2018	140,98	142,50	137,09	135,04	136,38	139,76	137,43	140,91	145,19	156,81	156,51	144,73	142,78
2019	142,49	139,78	142,38	139,72	144,81	142,97	140,82	142,08	146,78	148,31	149,58	146,57	143,86
2020	147,44	153,48	155,03	149,87	151,50	152,83	143,35	146,18					149,96

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

Tabulka 87 Tavený sýr neochucený (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	201,70	204,64	206,39	199,99	206,67	197,23	206,38	205,89	203,38	208,95	208,13	206,43	204,65
2014	211,22	210,86	205,43	212,31	214,28	214,31	219,28	222,15	222,82	220,51	222,72	220,28	216,35
2015	226,07	226,57	218,44	222,47	214,98	212,45	216,80	218,06	202,94	201,52	202,73	203,65	213,89
2016	204,61	206,34	200,36	204,53	200,73	207,46	209,97	201,22	206,69	201,96	205,87	203,44	204,43
2017	208,43	212,26	210,45	223,41	220,38	220,55	223,52	215,07	219,31	228,31	233,82	240,99	221,38
2018	241,05	233,69	240,68	228,01	231,00	234,39	239,94	235,77	238,32	239,02	244,60	248,39	237,91
2019	237,61	224,01	231,95	225,56	219,26	236,61	234,19	225,74	236,47	231,85	236,50	234,65	231,20
2020	223,07	209,86	216,46	223,94	207,13	207,30	216,85	211,83					214,56

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

Tabulka 88 Niva (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	194,92	199,67	196,90	198,14	196,57	199,21	194,88	197,62	202,28	202,62	202,74	202,59	199,01
2014	208,18	210,30	222,17	208,09	216,26	215,76	216,99	215,40	216,37	222,90	218,11	223,25	216,15
2015	205,98	221,10	205,91	207,83	215,02	217,28	215,00	212,82	208,03	199,35	198,53	187,44	207,86
2016	191,84	199,78	195,21	201,06	202,92	201,22	195,86	195,04	199,01	207,93	200,32	199,47	199,14
2017	201,63	195,69	209,86	210,65	204,53	197,57	204,65	199,40	209,61	217,07	215,51	203,42	205,80
2018	213,73	219,93	216,90	197,03	212,63	215,39	217,10	212,71	220,25	214,59	204,45	211,25	213,00
2019	210,24	210,13	213,48	199,47	216,17	219,38	226,74	219,50	214,59	213,58	225,48	221,50	215,86
2020	209,32	223,13	215,36	215,88	210,29	208,38	209,06	213,26					213,09

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

Tabulka 89 Tvaroh měkký konzumní (Kč/kg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	68,98	69,44	70,19	71,73	71,42	73,51	75,99	76,74	76,45	77,37	77,34	77,82	48,80
2014	77,86	79,41	81,15	80,23	81,80	81,07	81,87	79,72	80,46	78,79	81,76	82,58	50,32
2015	83,40	79,86	81,45	81,30	81,24	80,56	75,67	73,07	74,65	73,37	71,52	69,36	51,53
2016	73,41	72,26	74,28	70,12	74,37	71,40	68,11	69,10	71,13	71,85	72,21	73,39	52,42
2017	73,01	74,66	73,33	73,50	76,09	75,49	75,18	77,20	77,69	76,97	79,59	80,67	53,40
2018	79,78	79,28	80,52	79,78	80,03	82,12	80,12	80,77	83,30	77,49	80,35	78,75	54,47
2019	76,43	79,84	78,23	79,20	82,03	80,51	81,43	81,38	79,78	78,78	82,90	81,46	55,46
2020	81,98	78,70	81,98	74,28	73,08	74,73	74,25	74,97					57,81

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

Tabulka 90 Jogurt bílý netučný 150 g (Kč/ks)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	7,17	7,40	7,46	7,48	7,35	7,48	7,53	7,98	7,84	7,89	7,97	8,47	7,67
2014	8,69	8,72	8,65	8,73	8,81	8,31	8,24	8,44	8,42	8,17	8,51	8,51	8,52
2015	8,49	8,35	8,39	8,22	8,42	8,40	8,43	8,79	8,78	8,81	8,64	8,61	8,53
2016	8,43	8,50	8,28	8,32	8,12	8,21	8,10	8,12	8,09	7,72	7,86	7,93	8,14
2017	8,21	8,28	8,91	8,68	8,51	8,54	8,92	8,84	9,00	8,78	9,14	9,07	8,74
2018	9,37	9,37	9,48	9,20	9,07	9,07	9,22	9,22	9,08	9,10	8,73	8,44	9,11
2019	8,93	9,07	9,05	9,17	9,16	9,41	9,29	9,53	9,26	9,21	9,63	9,50	9,27
2020	9,01	8,94	9,37	9,34	9,34	8,93	9,37	9,42					9,22

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

Tabulka 91 Jogurt smetanový ovocný 150 g (Kč/ks)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	10,96	10,36	10,92	10,30	10,09	10,28	10,67	11,29	10,69	10,87	11,50	11,54	10,79
2014	12,42	11,92	12,72	12,61	11,93	11,24	12,34	12,92	11,52	12,56	11,90	12,12	12,18
2015	12,26	11,86	11,45	11,58	11,87	11,90	11,71	10,71	10,78	10,55	10,51	9,72	11,24
2016	10,35	10,05	9,47	9,20	9,48	9,59	9,94	9,86	9,57	9,63	10,08	8,99	9,68
2017	10,15	9,69	10,10	10,38	10,64	11,65	10,91	11,41	10,59	11,31	11,65	11,71	10,85
2018	12,35	11,62	12,55	12,14	12,31	12,29	11,63	11,90	11,63	11,61	11,71	11,81	11,96
2019	11,89	11,29	12,16	11,86	11,49	12,23	12,00	12,00	12,18	12,77	12,05	10,86	11,90
2020	11,86	11,56	12,02	10,63	10,97	11,61	10,94	11,16					11,34

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

Tabulka 92 Zakysané mléčné výrobky (Kč/l)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø za rok
2013	28,01	28,70	28,88	28,62	29,14	29,33	30,05	29,73	30,13	29,92	30,13	30,86	29,46
2014	30,96	30,23	31,17	30,80	30,84	31,54	30,81	30,06	30,82	31,23	30,11	31,14	30,81
2015	31,41	31,61	30,89	31,31	30,52	31,55	29,33	29,17	27,86	28,79	27,99	28,28	29,89
2016	27,58	28,09	28,04	27,84	27,93	28,00	27,25	27,77	27,15	28,23	27,21	27,96	27,75
2017	47,69	48,43	49,66	51,03	50,75	50,73	51,34	49,27	50,87	50,61	51,41	52,62	50,37
2018	52,79	51,92	54,44	53,42	52,60	51,18	53,57	53,21	54,76	53,42	56,00	56,32	53,64
2019	59,31	59,95	60,42	61,59	61,50	59,88	62,75	57,73	60,84	60,25	61,24	63,34	60,73
2020	62,21	59,68	61,50	51,38	52,63	50,60	54,24	50,66					55,36

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: ukazatel průměru roku je počítán jako aritmetický průměr

9 ZAHRANIČNÍ OBCHOD

- **Bilance zahraničního obchodu mléka a mléčných výrobků v období leden až srpen 2020 je kladná (3,4 mld. Kč), v porovnání se stejným obdobím v roce 2019 je o 10 % vyšší.**
- **Pomineme-li obchod s mléčnou surovinou (syrové mléko), pak je bilance zahraničního obchodu mléka a mléčných výrobků v období leden až srpen 2020 záporná (-1,1 mld. Kč), oproti stejnému období v roce 2019 je o 4,5 % nižší.**
- **Vývoz mléka a mléčných výrobků z ČR byl v roce 2020 uskutečněn do 77 zemí světa nejvíce se vyváželo do Německa, Slovenska Itálie a Polska. Meziročně došlo k navýšení vývozu.**
- **V roce 2020 se dováželo mléko a mléčné výrobky do ČR z 50 zemí (ze zemí EU-28 celkem 99,6 %) – nejvíce z Německa, Polska a Slovenska.**
- **Dovoz mléka a mléčných výrobků z Německa v roce 2020 vzrostl např. u másla a u sýrů a tvarohů, klesl např. u mléka a smetany nezahuštěných i zahuštěných.**

9.1 Vývoj zahraničního obchodu v roce 2019

Tabulka 93 Vývoj dovozu a vývozu mléka a mléčných výrobků

Ukazatel/rok (v tis. Kč)	Leden až prosinec		Změna 2019/2018	
	2018	2019	v tis. Kč	Index (%)
Vývoz mléka a ml. výrobků	18 588 335	18 532 557	-55 778	99,7
Dovoz mléka a ml. výrobků	14 285 130	14 658 980	373 850	102,6
Bilance (saldo) mléka a ml. výrob.	4 303 205	3 873 577	-429 628	90,0
Obrat	32 873 465	33 191 537	318 072	101,0

Zdroj: Celní statistika, ke dni (7. 2. 2020)

Tabulka 94 Vývoj dovozu a vývozu mléka a mléčných výrobků (bez mléčné suroviny)

Ukazatel/rok (v tis. Kč) bez syrového mléka	Leden až prosinec		Změna 2019/2018	
	2018	2019	v tis. Kč	Index (%)
Vývoz mléka a ml. výrobků	12 045 303	12 117 459	72 156	100,6
Dovoz mléka a ml. výrobků	14 145 795	14 553 178	407 383	102,9
Bilance (saldo) mléka a ml. výrob.	-2 100 492	-2 435 719	-335 227	116,0
Obrat	26 191 098	26 670 637	479 539	101,8

Zdroj: Celní statistika, ke dni (7. 2. 2020)

Název zboží	I–XII	Objem (tuny)			Ø cena (Kč/kg)		Finanční hodnota (tis. Kč)		
		DOVOZ	VÝVOZ	SALDO	DOVOZ	VÝVOZ	DOVOZ	VÝVOZ	SALDO
Mléko a smet. nezah. (0401)	2018	45 087	902 219	857 132	18,89	9,79	896 716	8 828 736	7 932 020
	2019	38 592	873 816	835 224	21,63	9,81	834 684	8 572 512	7 737 828
Mléko a smet. zahuš. (0402)	2018	7 496	34 439	26 943	39,21	53,61	293 941	1 846 269	1 552 328
	2019	10 202	33 473	23 271	49,09	55,27	500 741	1 850 213	1 349 472
Jogurty, kefíry, apod. (0403)	2018	41 778	61 770	19 992	30,70	25,63	1 282 553	1 582 850	300 297
	2019	35 893	59 670	23 777	30,50	26,89	1 094 896	1 604 659	509 763
Syrůvátka (0404)	2018	44 296	52 098	7 802	7,74	18,23	342 951	949 768	606 817
	2019	52 367	51 814	-553	6,07	19,88	317 777	1 030 124	712 347
Máslo (0405)	2018	23 204	2 785	-20 419	125,03	114,62	2 901 080	319 174	-2 581 906
	2019	24 290	2 730	-21 560	99,86	99,51	2 425 527	271 657	-2 153 870
Sýry a tvarohy (0406)	2018	96 496	56 516	-39 980	88,79	89,56	8 567 889	5 061 538	-3 506 351
	2019	103 888	55 740	-48 148	91,30	93,35	9 485 356	5 203 392	-4 281 964

Zdroj: Celní statistika, ke dni ke dni (7. 2. 2020)

Ruská federace zavedla protiopatření, kterými reaguje na uvalení sankcí ze strany USA a EU. S platností od 6. 8. 2014 platí zákaz dovozu potravin, původem z USA, EU, Kanady, Austrálie a Norska. Konkrétně je zákaz uvalen na dovoz hovězího, vepřového a drůbežího masa, soleného masa a masných výrobků, dále pak na dovoz ryb, korýšů, mléka a mléčných výrobků, ovoce a zeleniny, sladového výtažku a potravinových přípravků.

- Finanční vyjádření zahraničního obchodu – finanční hodnota vývozu se snížila, dovoz byl meziročně vyšší o 2,6 %
- Z pohledu objemu dovozu mléka a mléčných výrobků v tunách šlo u dovozu o rostoucí trend (nárůst o 6 875 tun, tj. o 2,7 %), objem vývozu v tunách se oproti předchozímu období roku 2018 snížil o 32 584 t (tj. o 2,9 %). Celková bilance zahraničního obchodu s mlékem a mléčnými výrobky zůstala kladná. Avšak v případě, že byl pomínut dovoz a vývoz mléčné suroviny – byla bilance záporná – 2,4 mld. Kč.
- Export mléčné suroviny (vývoz zboží s nízkou přidanou hodnotou) tvořil 34,6 % celkové finanční hodnoty vývozu, 23,5 % z celkového objemu výroby mléka v ČR.
- Vývoz sýrů a tvarohů se podílel na celkové finanční hodnotě vývozu mléka a ml. výrobků z 28,1 %.
- Přetrvávala záporná bilance zahraničního obchodu u másla a sýrů a tvarohů, rostl dovoz syrovátky.
- Dovoz sýrů a tvarohů představoval 69,9 % podílu domácí výroby sýrů a tvarohů.

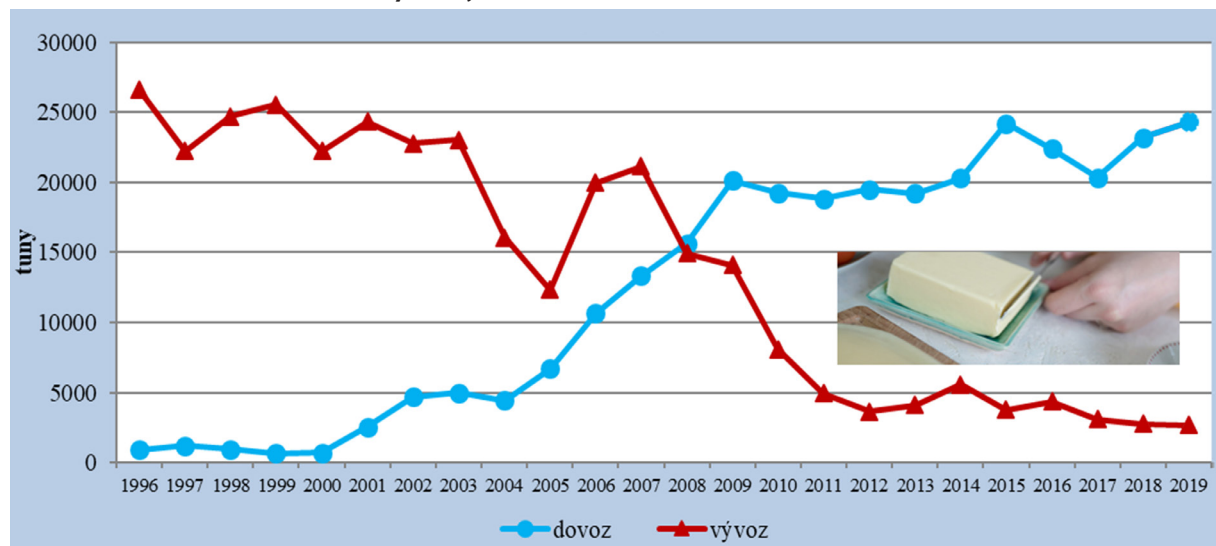
9.1.1 Vývoz

Mléko a mléčné výrobky se z ČR, v roce 2019, vyvezly do 81 zemí světa. V meziročním porovnání (rok 2019/rok 2018) došlo ke snížení objemu vývozu. 76,4 % finančního objemu vývozu představoval export do 4 zemí (do Německa 33,8 %, na Slovensko 19,7 %, do Itálie 15,4 %, do Polska 7,5 %). Do zemí EU-28 se v daném období vyvezlo 88,4 % podílu z finanční hodnoty vývozu mléka a mléčných výrobků. Podíl vývozu do třetích zemí představoval v daném období 11,6 %. Vývoz do třetích zemí tvořily převážně destinace – Bangladéš, Libanon, Thajsko, Malajsie, Saudská Arábie, Spojené arabské emiráty, Srbsko, Kolumbie ... Předmětem obchodu s těmito zeměmi byly zejména sušená syrovátka a sušená mléka, dále bílé sýry a Eidam.

Na celkové finanční hodnotě vývozu v daném období se vývoz tekutých mlék a smetan podílel cca 46,3 %. Podíl vývozu mléčné suroviny na celkové tržní produkci syrového kravského mléka v daném období představoval 23,5 %. V roce 2019 se meziročně snížil objem vývozu mléka v cisternách o 1,7 %, vývoz konzumního mléka o 10,9 %, vývoz smetany v cisternách o 21,1 % a objem vývozu smetany konzumní zůstal na úrovni roku 2018. Významným vývozním artiklem mlékárenského zboží jsou sýry

a tvarohy (podíl na celkové finanční hodnotě vývozu představují 28,1 %). Za rok 2019 se meziročně snížil objem vývozu sýrů a tvarohů v tunách (o 776 t, tj. o 1,4 %). Vývoz sušeného odtučněného mléka v meziročním porovnání 2019/2018 byl vyšší o 5,2 %, vývoz sušeného mléka plnotučného byl meziročně nižší o 17,4 %. Objem vývozu kondenzovaných mlék se meziročně snížil o 5,0 %. Objem vývozu jogurtů byl meziročně nižší o 2,7 % a vývoz ostatních zakysaných mléčných výrobků byl nižší (o 4,7 %). Vývoz másla a tuků z mléka vykázal za rok 2019 meziroční snížení o 55 t, tj. o 2,0 %.

Zahraniční obchod s máslem a tuky z oleji z mléka

Zdroj: Celní statistika

9.1.2 Dovoz

Dovozy ze tří zemí – z Německa (35,4 %), Polska (28,7 %) a Slovenska (12,7 %) představovaly celkem 76,8 % veškerého dovozu mléka a mléčných výrobků (z finančního vyjádření). V roce 2019 se mléko a mléčné výrobky dovezly do ČR z 52 zemí, ze zemí EU-28 celkem 99,8 %. V meziročním porovnání došlo ke zvýšení finanční hodnoty dovozu o cca 373,9 mil. Kč, tj. o 2,6 %.

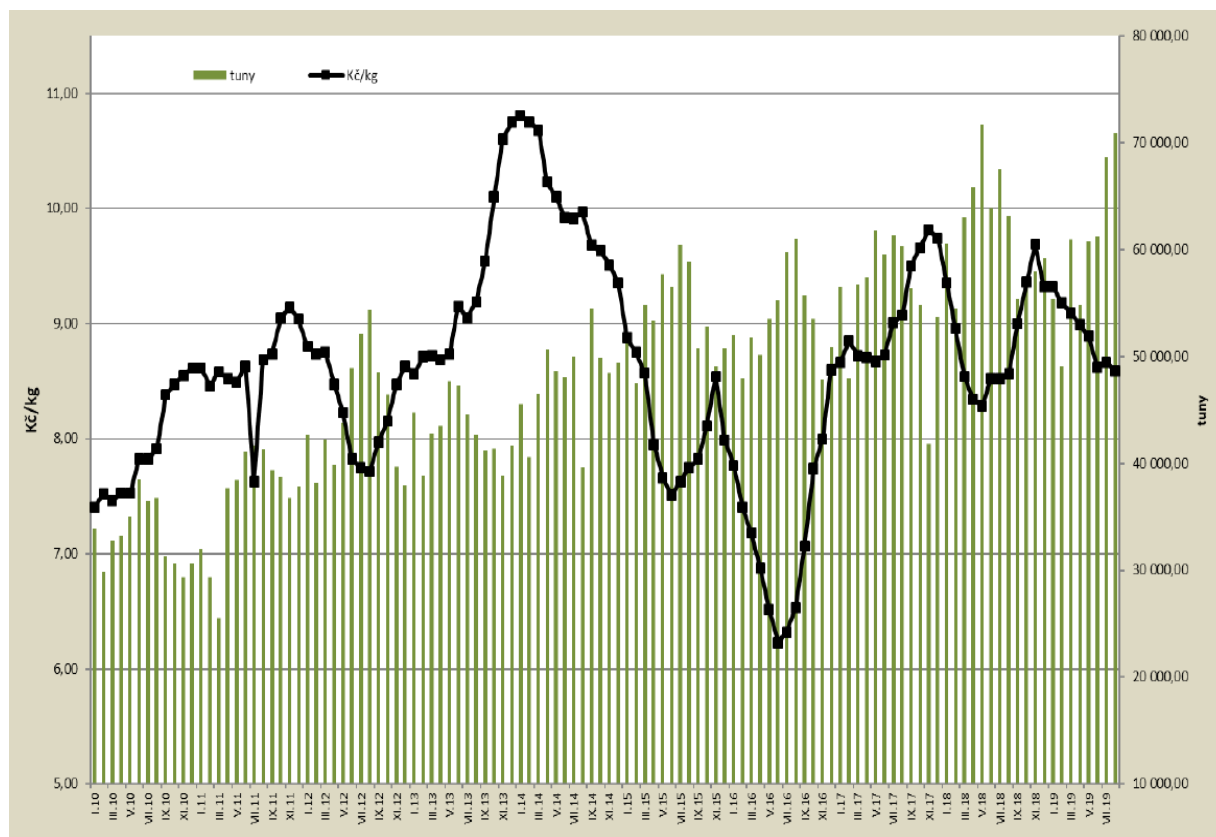
Objemy dovozu sýrů (včetně tvarohů) se v meziročním porovnání 2019/2018 zvýšily, a to o 7 392 t na celkových 103 888 t (zvýšil se objem dovozu čerstvých sýrů a tvarohů, včetně čerstvé Mozzarely, dále dovoz tavených sýrů a dovoz Čedaru, Camembertu a Goudy. Toto dovážené množství představovalo 69,9 % objemu domácí výroby sýrů a tvarohů za dané období. Největší objemy sýrů a tvarohů se do ČR v roce 2019 dovezly z Německa (z celkového objemu dovezených 44 947 t německých sýrů a tvarohů představoval např. dovoz Eidamu 9 757 t za průměrnou dovozní cenu 74,53 Kč/kg – tato dovozní cena zůstal výrazně pod úrovní spotřebitelské ceny Eidamu na domácím trhu ČR v měsíci prosinci 2019, tj. pod 146,57 Kč/kg, 14 188 t čerstvých sýrů a tvarohů za průměrnou dovozní cenu 59,47 Kč/kg a dále rostoucí objemy Goudy – 10 028 t za 78,39 Kč/kg – spotřebitelská cena na českém trhu v prosinci 2019 byla vykazována na úrovni 190,22 Kč/kg) a z Polska (z 29 675 t dovezených sýrů a tvarohů z Polska představovaly dovozy např. tavených sýrů – 3 565 t za 73,18 Kč/kg, na domácím trhu ČR byla v měsíci prosinci 2019 spotřebitelská cena na úrovni 236,47 Kč/kg, čerstvé sýry a tvaroh – 6 656 t, za 61,84 Kč/kg, Eidam – 7 428 t za 79,68 Kč/kg, Camembert – 3 768 t za 101,43 Kč/kg). Meziročně došlo ke snížení celkového objemu dovozu jogurtů a ostatních zakysaných mléčných výrobků (o 5 885 t, tj. o 14,1 %). Nejvíce jogurtů a ost. zakys. Mléčných výrobků pocházelo z Německa (44,5 %), Polska (30,2 %), Belgie (13,6 %), Slovenska (7,3 %). Dovoz másla a ml. tuků byl meziročně vyšší o 1 086 t, tj. o 4,7 %, průměrná dovozní cena másla ve spotřebitelském balení představovala 101,59 Kč/kg, přitom vykazovaná spotřebitelská cena másla v prosinci 2019 na českém trhu dosahovala 174,96 Kč/kg. V roce 2019 se největší objemy másla a ml. tuků dovážely z Polska 49,5 % (12 025 t za 98,39 Kč/kg), Německa 25,8 % (6 266 t za 101,21 Kč/kg), Slovenska 11,4 % (2 759 t za 80,33 Kč/kg) a Belgie 9,9 % (2 405 t za 117,14 Kč/kg).

Tabulka 95 Vývoj dovozu mléka a mléčných výrobků z Německa za leden až prosinec 2018 a 2019

		DOVOZ			
		I–12/2018		I–12/2019	
		tuny	Kč/kg	tuny	Kč/kg
Mléko a smetana nezahuštěné (0401)		14 121	24,7	13 253	29,4
z toho	polotučné konzumní mléko	3 270	13,5	3 315	13,5
	plnotučné konzumní mléko	3 274	13,9	3 026	15,1
Mléko a smetana zahuštěné (0402)		2 673	36,5	2 413	44,6
Jogurty, kefíry apod. (0403)		17 467	33,7	15 973	32,6
Syrovátka (0404)		8 770	9,7	10 882	8,8
Máslo (0405)		5 697	130,7	6 266	101,2
z toho	máslo ve spotřeb. balení, tuk 80–85 %	4665	129,9	5657	99,7
Sýry a tvarohy (0406)		39 829	75,7	44 947	76,7
z toho	čerstvé sýry, tvaroh	12 604	60,3	14 188	59,5
	- z toho <i>Mozzarella</i>	4 618	79,7	4 909	81,0
	Eidam	8 707	71,1	9 757	74,5
	Gouda	8 003	75,4	10 028	78,4
	Tavené sýry	2 074	78,8	2 606	77,3

Zdroj: ČSÚ, ke dni (7. 2. 2020)

Vývoz mléčné suroviny z ČR (položka KN 040120)

Zdroj: ČSÚ, databáze zahraničního obchodu)

9.2 Vývoj zahraničního obchodu v roce 2020

Tabulka 96 Vývoj dovozu a vývozu mléka a mléčných výrobků

Ukazatel/rok (v tis. Kč)	Leden až srpen		Změna 2020/2019	
	2019	2020	v tis. Kč	Index (%)
Vývoz mléka a ml. výrobků	12 548 623	13 054 400	505 777	104,0
Dovoz mléka a ml. výrobků	9 480 639	9 679 610	198 971	102,1
Bilance (saldo) mléka a ml. výrob.	3 067 984	3 374 790	306 806	110,0
Obrat	22 029 262	22 734 010	704 748	103,2

Zdroj: Celní statistika, ke dni (22. 10. 2020)

Tabulka 97 Vývoj dovozu a vývozu mléka a mléčných výrobků (bez mléčné suroviny)

Ukazatel/rok (v tis. Kč) bez syrového mléka	Leden až srpen		Změna 2020/2019	
	2019	2020	v tis. Kč	Index (%)
Vývoz mléka a ml. výrobků	8 262 291	8 458 279	195 988	102,4
Dovoz mléka a ml. výrobků	9 407 687	9 552 259	144 572	101,5
Bilance (saldo) mléka a ml. výrob.	-1 145 396	-1 093 980	51 416	95,5
Obrat	17 669 978	18 010 538	340 560	101,9

Zdroj: Celní statistika, ke dni (22. 10. 2020)

Tabulka 98 Vývoj zahraničního obchodu s mlékem a mlékárenskými výrobky za leden až srpen 2019 a 2020

Název zboží	I – VIII	Objem (t)			Ø cena (Kč/kg)		Finanční hodnota (tis. Kč)		
		DOVOZ	VÝVOZ	SALDO	DOVOZ	VÝVOZ	DOVOZ	VÝVOZ	SALDO
Mléko a smet. nezah. (0401)	2019	25 790	582 279	556 489	21,07	9,90	543 444	5 765 548	5 222 104
	2020	32 650	639 048	606 398	18,65	9,57	608 770	6 113 498	5 504 728
Mléko a smet. zahuš. (0402)	2019	5 903	20 910	15 007	46,82	62,41	276 410	1 304 975	1 028 565
	2020	4 804	17 031	12 227	54,75	64,36	263 034	1 096 125	833 091
Jogurty, keфіry, apod. (0403)	2019	24 344	40 839	16 495	30,64	26,60	745 797	1 086 439	340 642
	2020	23 908	39 107	15 199	31,95	28,93	763 931	1 131 498	367 567
Sýrovátka (0404)	2019	35 281	34 976	-305	6,11	20,32	215 632	710 791	495 159
	2020	35 241	36 286	1 045	7,04	19,87	247 984	720 934	472 950
Máslo (0405)	2019	14 281	1 937	-12 344	102,11	100,62	1 458 190	194 899	-1 263 291
	2020	15 762	1 674	-14 088	86,90	89,34	1 369 708	149 518	-1 220 190
Sýry a tvarohy (0406)	2019	68 397	37 667	-30 730	91,25	92,55	6 241 167	3 485 971	-2 755 196
	2020	70 481	41 665	-28 816	91,18	92,23	6 426 183	3 842 826	-2 583 357

Zdroj: Celní statistika, ke dni ke dni (22. 10. 2020)

Ruská federace zavedla protiopatření, kterými reaguje na uvalení sankcí ze strany USA a EU. S platností od 6. 8. 2014 platí zákaz dovozu potravin, původem z USA, EU, Kanady, Austrálie a Norska. Konkrétně je zákaz uvalen na dovoz hovězího, vepřového a drůbežího masa, soleného masa a masných výrobků, dále pak na dovoz ryb, korýšů, mléka a mléčných výrobků, ovoce a zeleniny, sladového výtažku a potravinových přípravků.

- Finanční vyjádření zahraničního obchodu – finanční hodnota vývozu se zvýšil (meziročně o 4,0 %), finanční hodnota dovozu rostla pomalejším tempem (meziročně vyšší o 2,1 %).
- Z pohledu objemu dovozu mléka a mléčných výrobků v tunách šlo u dovozu o rostoucí trend (nárůst o 8 851,8 tun, tj. o 5,1 %), objem vývozu v tunách se oproti předchozímu období roku 2019 zvýšil o 56 202 tun (tj. o 7,8 %). Celková bilance zahraničního obchodu s mlékem a mléčnými výrobky zůstala kladná (3,4 mld. Kč). Avšak v případě, že byl pomínut dovoz a vývoz mléčné suroviny – byla bilance záporná – 1,1 mld. Kč.

- Export mléčné suroviny (vývoz zboží s nízkou přidanou hodnotou) tvořil 35,2 % celkové finanční hodnoty vývozu.
- Vývoz sýrů a tvarohů se podílel na celkové finanční hodnotě vývozu mléka a ml. výrobků z 29,4 %.
- Přetrvávala záporná bilance zahraničního obchodu u másla a sýrů a tvarohů.
- Dovoz sýrů a tvarohů představoval 66,4 % podílu domácí výroby sýrů a tvarohů.

9.2.1 Vývoz

Mléko a mléčné výrobky se z ČR, v roce 2020, vyvezly do 77 zemí světa. V meziročním porovnání (leden–srpen 2020/leden–srpen 2019) došlo ke zvýšení objemu vývozu. 76,7 % finančního objemu vývozu představuje export do 4 zemí (do Německa 35,2 %, na Slovensko 20,2 %, do Itálie 14,5 %, do Polska 6,8 %). Do zemí EU-28 se v daném období vyvezlo 90,1 % podílu z finanční hodnoty vývozu mléka a mléčných výrobků. Podíl vývozu do třetích zemí představoval v daném období 9,9 % z celkového objemu vývozu. Vývoz do třetích zemí tvořily převážně destinace – Malajsie, Bangladéš, Thajsko, Kolumbie, Libye, Syrská arabská republika, Libanon, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty, Čína ... Předmětem obchodu s těmito zeměmi byly zejména sušená syrovátka a sušená mléka, dále bílé sýry a Eidam.

Na celkové finanční hodnotě vývozu v daném období se vývoz tekutých mlék a smetan podílel cca 46,8 %. Podíl vývozu mléčné suroviny na celkové tržní produkci syrového kravského mléka v daném období představoval 24,6 %. V období leden–srpen 2020 se meziročně zvýšil objem vývozu mléka v cisternách o 10,8 % a konzumního mléka o 6,2 %, naopak klesl vývoz smetany v cisternách o 14,1 % a smetany konzumní o 13,0 %. Významným vývozním artiklem mlékárenského zboží jsou sýry a tvarohy (podíl na celkové finanční hodnotě vývozu představují 29,4 %). Za období leden–srpen 2020 se meziročně zvýšil objem vývozu sýrů a tvarohů v tunách (o 3 998 tun, tj. o 10,6 %). Vývoz sušeného odtučněného mléka v meziročním porovnání byl nižší o 18,2 %, vývoz sušeného mléka plnotučného byl meziročně nižší o 38,2 %. Objem vývozu kondenzovaných mlék se meziročně zvýšil o 53,5 %. Objem vývozu jogurtů byl meziročně nižší o 2,7 % a vývoz ostatních zakysaných mléčných výrobků byl též meziročně nižší (o 7,1 %). Vývoz másla ve spotřebitelském balení vykázal za sledované období 2020 meziroční růst o 26,6 tun, tj. o 24,8 %.

9.2.2 Dovoz

Dovozy ze tří zemí – z Německa (37,1 %), Polska (26,3 %) a Slovenska (13,4 %) představovaly celkem 76,8 % veškerého dovozu mléka a mléčných výrobků (z finančního vyjádření). V roce 2020 se mléko a mléčné výrobky dovezly do ČR z 50 zemí, ze zemí EU-28 celkem 99,6 %. V meziročním porovnání došlo ke zvýšení finanční hodnoty dovozu o cca 199,0 mil. Kč, tj. o 2,1 %.

Objemy dovozu sýrů (včetně tvarohů) se v meziročním porovnání 2020/2019 zvýšily, a to o 2 084 tun na celkových 70 481 tun (zvýšil se objem dovozu čerstvých sýrů a tvarohů, dále dovoz tavených sýrů a dovoz Ementálu, Čedaru, Brie a Goudy). Toto dovážené množství představovalo 63,8 % objemu domácí výroby sýrů a tvarohů za dané období. Největší objemy sýrů a tvarohů se do ČR v roce 2020 dovezly z Německa (z celkového objemu dovezených 31 747 tun německých sýrů a tvarohů představoval např. dovoz Eidamu 7 119 tun za průměrnou dovozní cenu 73,09 Kč/kg – tato dovozní cena zůstávala výrazně pod úrovní spotřebitelské ceny Eidamu na domácím trhu ČR v měsíci srpnu 2020, tj. pod 146,18 Kč/kg, 9 729 tun čerstvých sýrů a tvarohů za průměrnou dovozní cenu 56,41 Kč/kg a dále rostoucí objemy Goudy – 7 315 tun za 76,67 Kč/kg – spotřebitelská cena na českém trhu v srpnu 2020 byla vykazována na úrovni 178,26 Kč/kg) a z Polska (z 18 949 tun dovezených sýrů a tvarohů z Polska představovaly dovozy např. tavených sýrů – 2 605 tun za 74,35 Kč/kg, na domácím trhu ČR byla v měsíci srpnu 2020 spotřebitelská cena na úrovni 211,83 Kč/kg, čerstvé sýry a tvaroh – 3 891 tun, za 60,68 Kč/kg, Eidam – 4 420 tun za 83,33 Kč/kg, Camembert – 2 526 tun za 107,08 Kč/kg). Meziročně došlo ke zvýšení

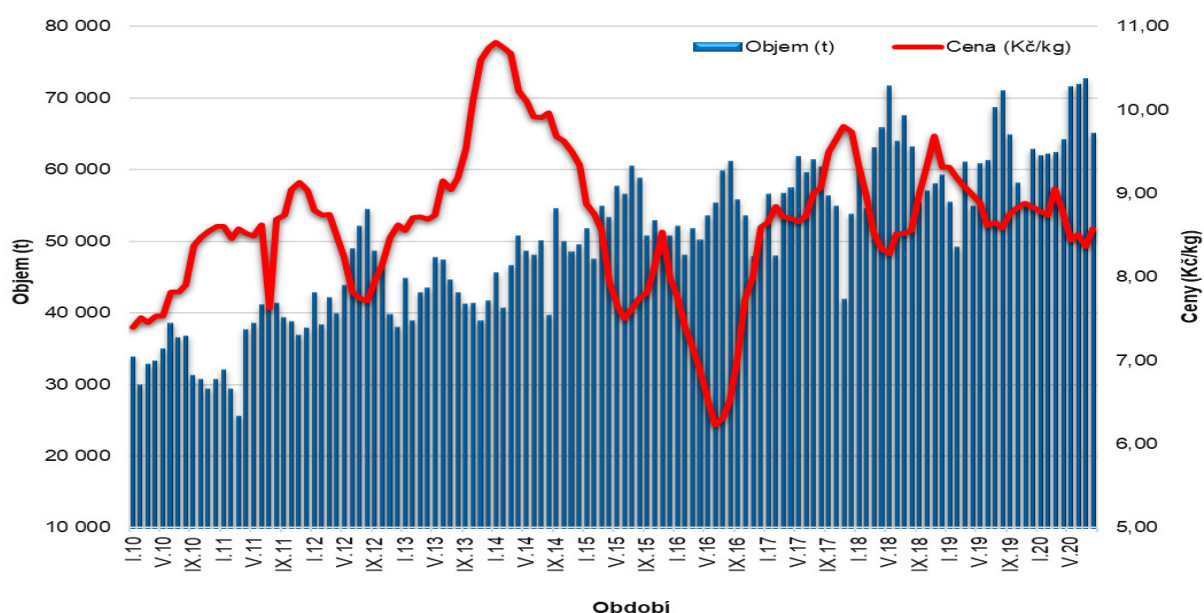
celkového objemu dovozu jogurtů a u ostatních zakysaných mléčných výrobků došlo k poklesu dovozu (o 1 384 tun, tj. o 11,1 %). Nejvíce jogurtů a ost. zakys. mléčných výrobků pochází z Německa (43,4 %), Polska (32,0 %), Belgie (13,9 %), Slovenska (4,7 %). Dovoz másla a ml. tuků byl meziročně vyšší o 1 481 tun, tj. o 10,4 %, průměrná dovozní cena másla ve spotřebitelském balení představovala 83,25 Kč/kg, přitom vykazovaná spotřebitelská cena másla v srpnu 2020 na českém trhu dosahovala 151,49 Kč/kg. V roce 2020 se největší objemy másla a ml. tuků dovážely z Polska 42,2 % (6 658 tun za 82,87 Kč/kg), Německa 32,5 % (5 130 tun za 89,08 Kč/kg), Slovenska 12,5 % (1 967 tun za 77,93 Kč/kg) a Belgie 5,8 % (917 tun za 103,87 Kč/kg).

Tabulka 99 Vývoj dovozu mléka a mléčných výrobků z Německa za leden až srpen 2019 a 2020

	DOVOZ			
	1–8/2019		1–8/2020	
	t	Kč/kg	tuny	Kč/kg
Mléko a smetana nezahuštěné (0401)	8 484	30,2	7 049	34,5
z toho polotučné konzumní mléko	4 171	12,6	2 093	19,0
plnotučné konzumní mléko	547	27,7	1 232	31,2
Mléko a smetana zahuštěné (0402)	1 552	44,4	1 047	57,1
Jogurty, kefíry apod. (0403)	10 869	33,1	10 375	33,6
Syrovátka (0404)	7 165	9,5	7 771	10,8
Máslo (0405)	3 287	106,8	5 130	89,1
z toho máslo ve spotřeb. balení, tuk 80–85 %	97	148,8	97	75,8
Sýry a tvarohy (0406)	29 170	76,8	31 747	75,6
čerstvé sýry, tvaroh	9 454	59,9	9 729	56,4
- z toho Mozzarella	3 294	81,1	2 424	81,1
z toho Eidam	5 826	75,0	7 119	73,1
Gouda	6 487	78,1	7 315	76,7
Tavené sýry	1 680	76,9	1 782	77,6

Zdroj: ČSÚ, ke dni (2. 10. 2020)

Vývoz mléčné suroviny z ČR (položka KN 0401 20 99)

Zdroj: ČSÚ, databáze zahraničního obchodu

Tabulka 100 Vývoz mléka s obsahem tuku 3–6 %, v balení nad 2 l – celní položka 0401 20 99 (tuny)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Celkem
2015	51 743	47 485	54 803	53 309	57 642	56 513	60 449	58 801	50 726	52 832	49 088	50 738	644 129
Kč/kg	8,88	8,75	8,57	7,95	7,66	7,51	7,63	7,75	7,82	8,11	8,54	7,99	8,10
2016	51 998	47 971	51 700	50 129	53 540	55 264	59 796	61 065	55 729	53 276	47 832	50 838	585 598
Kč/kg	7,77	7,40	7,18	6,88	6,52	6,23	6,32	6,53	7,05	7,79	8,15	8,60	7,20
2017	56 553	47 904	56 666	57 392	61 718	59 562	61 316	60 303	56 333	54 808	41 861	53 662	668 078
Kč/kg	8,66	8,85	8,72	8,70	8,67	8,73	9,01	9,07	9,50	9,66	9,81	9,74	9,09
2018	60 526	54 465	62 979	65 813	71 639	63 910	67 501	63 160	55 346	57 004	57 918	59 208	739 469
Kč/kg	9,35	8,96	8,54	8,34	8,28	8,52	8,52	8,56	9,00	9,36	9,69	9,32	8,87
2019	55 406	49 116	60 992	54 854	60 776	61 185	68 612	70 884	64 826	58 112	55 390	62 797	722 950
Kč/kg	9,32	9,18	9,09	8,99	8,89	8,62	8,66	8,59	8,76	8,84	8,89	8,84	8,89
2020	61 929	62 112	62 330	64 075	71 359	71 787	72 604	65 023					531 219
Kč/kg	8,79	8,74	9,06	8,78	8,45	8,51	8,37	8,58					8,66

Zdroj: Celní statistika, čísla jsou zaokrouhlena, ke dni (22. 10. 2020)

Zdroj: CLAL News

10 OPATŘENÍ NA TRHU S MLÉKEM A MLÉČNÝMI VÝROBKÝ

Odvětví mléka a mléčných výrobků bylo vždy velmi důležitou oblastí sociálně-ekonomické struktury evropského zemědělství, což dokládá i neustálá snaha o vytvoření systému určeného pro ochranu příjmů producentů mléka. Pravidla EU pro společnou organizaci trhu s mlékem a mléčnými výrobky se liší od těch, která jsou používána v jiných odvětvích. Vzhledem k tomu, že syrové mléko není možné snadno skladovat či přepravovat, zaměřuje se podpora trhu na první fázi zpracování výrobků, zejména másla a sušeného odstředěného mléka.

První regulace této komodity v EU pochází z roku 1964 (nařízení 13/64) – jedná se o nařízení, prostřednictvím něhož se každoročně stanovovala cílová cena u mléka v každém členském státě, a na základě této ceny se stanovila intervenční cena másla (v České republice se stanovovala garantovaná cena mléka o tučnosti 3,6 %, a po té byla nařízením vlády č. 445/2000 Sb., o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005, stanovena minimální cena mléka, která nezahrnovala náklady spojené s odběrem a dopravou syrového mléka zpracovateli a mléko muselo splňovat hygienické a jakostní požadavky). Přijetím nařízení Rady č. 804/68 dne 29. července 1968 byl pak vytvořen základ pro společnou organizaci trhu s mlékem a mléčnými výrobky a to až do 1. července 2008. Od této doby byly všechny právní předpisy stanovující jednotlivé režimy EU pro mléko a mléčné výrobky začleněny do nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, kterým byla vytvořena jednotná organizace trhu pro celou společnou zemědělskou politiku.

Ve dnech 16. – 17. 12. 2013 schválili ministři zemědělství členských států EU na zasedání Rady pro zemědělství a rybnářství reformní balíček 4 klíčových legislativních návrhů nové podoby Společné zemědělské politiky a návrh nařízení k přechodným opatřením pro rok 2014. České republice se podařilo obhájit a prosadit řadu priorit. Rozhodující byla zejména opatření, která mají pro konkurenceschopnost českého zemědělství klíčový význam, jako např. prosazení dobrovolnosti cappingu či výrazné snížení původně navržené agresivity přímých plateb. Vyjednávání bylo úspěšné i v případě vázaných podpor, nižší franšízy v rámci finanční disciplíny nebo opatření spojených s II. pilířem, jako zahrnutí velkých podniků do investičních podpor.

Právní základy pro odvětví mléka a mléčných výrobků v EU spadají do působnosti nařízení EU č. 1308/2013 o společné organizaci zemědělských trhů a následujících nařízení:

Cílem současné společné zemědělské politiky je mimo jiné zajištění přiměřené životní úrovně producentů mléka. Zemědělské příjmy jsou tradičně spojené se světovými tržními cenami za mléko a mléčné výrobky, a to prostřednictvím ceny, kterou platí mlékárny producentům mléka. Od roku 2004 zemědělci získali i přímou platbu, která byla původně koncipována jako kompenzace za snížení cen (snížení intervenčních cen se promítlo i do snížení cen zemědělských výrobců, např. intervenční cena za máslo byla v roce 2003/2004 na úrovni 328,20 EUR/100 kg, od roku 2007 klesla na 246,39 EUR/100 kg).

V odvětví mléka se v současné době na podporu využívá několik mechanismů, mezi které patří např. ochrana domácího trhu před narušením v důsledku sezónních a strukturálních přebytků prostřednictvím intervenčních nákupů a skladování másla a sušeného odtučněného mléka, podpora soukromého skladování másla, odtučněného mléka a sýrů, uložení cel na dovoz mléčných výrobků ze třetích zemí, podpora programů spotřeby mléka a mléčných výrobků. Limity na možný objem produkce mléka prostřednictvím systému mléčných kvót byly ukončeny v roce 2015. Veškerá administrativní opatření na trhu s mlékem a mléčnými výrobky v rámci společné organizace trhu EU provádí Státní zemědělský intervenční fond, tzn., přijímá žádosti, vydává rozhodnutí, uzavírá smlouvy, provádí kontrolu plnění podmínek, provádí platby. Do kompetence Státního zemědělského intervenčního fondu tak spadá mimo jiné oblast organizací producentů mléka; intervenční nákup másla a SOM; intervenční prodej másla a SOM; intervenční skladování másla a SOM; podpora soukromého skladování másla, sušeného odtučněného mléka a sýrů; podpora spotřeby „školního mléka“. Podrobné aktuální informace o jednotlivých opatřeních jsou uvedeny na internetových stránkách <http://www.szif.cz/>.

Intervence trhu EU používá řadu mechanismů na ochranu odvětví mléka v době zvýšeného narušení trhu. Tržní intervence poskytuje záchrannou síť v případě závažné nerovnováhy na trhu ve formě veřejné intervence a podpory soukromého skladování.

Veřejná intervence spočívá v nákupu zboží veřejnými orgány a jeho uvedení do veřejného skladování po dobu nezbytnou, dokud tržní podmínky neumožní jeho opětovné uvedení na trh. V odvětví mléka a mléčných výrobků je k dispozici veřejná intervence pro máslo a sušené odstředěné mléko (SOM). Od 1. března do 30. září každého roku mohou soukromé subjekty nabídnout maximální množství 109 000 tun SOM a 50 000 tun másla, které splňují specifické požadavky na jakost, za nákup za pevnou cenu. Po dosažení těchto objemů pokračuje intervence prostřednictvím nabídkového řízení až do konce intervenčního období. Zásoby veřejné intervence se prodávají zpět na trhu prostřednictvím nabídkového řízení, které bylo zahájeno nařízením Evropské komise. Platební agentury zemí EU jsou odpovědné za řízení a zajištění kontroly operací spojených s intervenčními opatřeními v odvětví mléka a mléčných výrobků.

Podpora soukromého skladování je dalším mechanismem, jehož prostřednictvím EU chrání mléčné odvětví před narušením trhu. V odvětví mléka a mléčných výrobků je tato podpora k dispozici pro máslo, sušené mléko a sýry s chráněným označením původu (CHOP)/chráněným zeměpisným označením (CHZO). Tato podpora podporuje část nákladů na skladování při dočasném stažení produktů z trhu. Otevření podpory soukromého skladování není automatické (na rozdíl od veřejné intervence) a vyžaduje přijetí nařízení Evropské komise. Režimy soukromého skladování másla a sušeného odstředěného mléka obvykle financují náklady na skladování po dobu minimálně 90 dnů a maximálně 210 dnů (to je stanoveno v nařízení Evropské komise o otevření režimu). Podpora obvykle zahrnuje pevnou sazbu na tunu plus denní částku na tunu.

Obchod se třetími zeměmi. EU je významným vývozcem mléčných výrobků a je největším vývozcem sýrů na světě. Vývozy mléka a mléčných výrobků v rámci určitých kvót otevřených třetími zeměmi podléhají vydání vývozní licence. Na dovoz mléčných výrobků do EU se vztahuje dovozní režim. Preferenční dovozy podléhají dovozním licencím a obecně platbě dovozního cla (tarifu). Několik obchodních dohod, mnohostranné a dvoustranné, vedlo k preferenčním dovozům se sníženým nebo nulovým clem, většinou ve formě dovozních kvót.

Písemné smlouvy mezi producenty mléka a zpracovateli. Země EU mohou stanovit povinnost uzavřít písemné smlouvy mezi zemědělci a zpracovateli a uložit kupujícím mléka povinnost nabídnout zemědělcům minimální dobu trvání smlouvy. Smlouvy by měly být uzavřeny před dodáním a měly by obsahovat specifikaci, jako je cena, objem, doba trvání, podrobnosti týkající se platby, výběru a pravidla pro vyšší moc. Všechny tyto prvky by měly být mezi stranami volně vyjednány a zemědělci mohou ve smlouvách odmítnout nabídku s minimální dobou trvání.

Kolektivní vyjednávání prostřednictvím organizací producentů. Zemědělci se mohou spojit do organizací producentů, kteří mohou sjednat smluvní podmínky kolektivně (v rámci určitých kvantitativních limitů, aby nedošlo k narušení hospodářské soutěže), včetně ceny surového mléka. Pro uznané organizace producentů nebo jejich sdružení zavádí EU možnost společného vyjednávání o vyšším množství mléka, a to až do výše 33 % národní produkce mléka (či produkce státu, do kterého je mléko dodáno) za předpokladu, že nebude překročeno 3,5 % evropské produkce.

Podpora spotřeby mléka a mléčných výrobků prostřednictvím školních projektů. EU přijímá opatření, která pomáhají dětem dodržovat zdravou stravu a životní styl. Cílem projektu je zlepšení zdravých stravovacích návyků dětí pravidelnou konzumací především čerstvého ovoce, zeleniny, mléka a mléčných výrobků. Program EU v odvětví ovoce, zeleniny a mléka, který je použitelný od 1. srpna 2017, kombinuje předchozí režimy (program pro ovoce a zeleninu ve škole a režim pro školní mléko) v rámci jediného právního rámce pro větší účinnost a větší zaměření na zdraví a vzdělávání. Tento režim podporuje distribuci produktů, vzdělávací opatření a informační opatření. Režim podporuje distribuci ovoce, zeleniny, mléka a některých mléčných výrobků školákům, od mateřských

po střední školy. Země EU schvalují seznam produktů (ve spolupráci s jejich orgány pro zdraví a výživu), které pomohou dosáhnout cíle programů pomoci dětem dodržovat zdravou výživu.

Prioritou je čerstvé ovoce a zelenina a neochucené mléko. V zájmu podpory pestré stravy a/nebo specifických výživových potřeb mohou země EU také zpřístupnit zpracované ovoce a zeleninu, jako jsou džusy a polévky, a některé mléčné výrobky, jako jsou jogurty a sýry. Za přísnějších podmínek mohou být zahrnuty také mléčné nápoje. Výběr produktů podporuje sezónnost, rozmanitost, dostupnost, zdraví a environmentální aspekty. Země EU mohou, pokud si to přejí, podporovat místní produkty s krátkým dodavatelským řetězcem, ekologické produkty a programy kvality. Obecně není povolen žádný přidaný cukr, sůl, tuk a sladidla ani umělé příchutě. Orgány zdravotnictví a výživy v zemích EU mohou výjimečně povolit omezená množství přidané soli, tuku a u mléčných výrobků cukru. Tento program rovněž podporuje vzdělávací opatření. To může zahrnovat doprovodná opatření ve školách, ale může také pomoci financovat návštěvy farem, školní zahrady, degustační a kuchařské workshopy, tematické dny a hry. Jejich cílem je znovu připojit děti k zemědělství a naučit je zdravým stravovacím návykům. Rovněž mohou být zahrnuty otázky jako místní potravinové řetězce, ekologické zemědělství, udržitelná výroba nebo plýtvání potravinami. Do vzdělávacích aktivit mohou být zapojeni i učitelé a rodiče, kteří jsou vzorem zdravých stravovacích návyků a životních stylů dětí. K dispozici jsou také finanční prostředky na informační činnosti zajišťující viditelnost systému a na monitorování a hodnocení, které zohledňují řádné fungování systému. Celkový rozpočet EU pro tento program v období 2017–2023 je 250 milionů EUR na školní rok, z čehož až 150 milionů EUR je na ovoce a zeleninu a až 100 milionů EUR na mléko. Tento rozpočet je rozdělen podle zemí na základě počtu dětí, úrovně regionálního rozvoje a v případě mléka podle toho, jak byl rozpočet dříve používán. Předběžný příděl podpory pro Českou republiku pro rok 2020/2021 byl u Ovoce a zeleniny do škol 3 123 230 EUR (cca 80 mil. Kč) a u Mléka do škol 1 600 707 EUR (cca 40 mil. Kč). Školní projekty (Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol) jsou projekty EU, které jsou hrazeny z prostředků EU, a členský stát může přispět ze svého rozpočtu. ČR přispívá na projekty 490 mil. Kč (na ovoce a zeleninu 220 mil. Kč a na mléko 270 mil. Kč). Ovoce, zeleninu, mléko a neochucené mléčné výrobky dostávají žáci zdarma.

Výjimečná opatření. Během období vážného narušení trhu lze použít výjimečná ad hoc opatření. Právní základ je stanoven v člancích 219 až 222 nařízení o společné organizaci trhů 1308/2013. Jako příklad lze zmínit výjimečná opatření v odvětví mléka a mléčných výrobků zavedených podle článku 219 společné organizace trhu v roce 2016:

- nařízení v přenesené pravomoci EU 2016/1612 ze dne 8. září 2016 o poskytování podpory na snížení produkce mléka;
- nařízení v přenesené pravomoci EU 2016/1613 ze dne 8. září 2016, kterým se stanoví výjimečná pomoc při úpravě producentům mléka a zemědělcům v jiných živočišných odvětvích.

Dalším příkladem využití čl. 222 je řešení pandemie COVID-19 a rozsáhlého omezení volného pohybu osob. Omezení vedla k významným změnám ve struktuře poptávky po mléku a mléčných výrobcích a přesunula se k základním potravinám na úkor speciálních mléčných výrobků. V důsledku toho se odvětví mléka a mléčných výrobků potýkalo s hospodářskými potížemi, jež zemědělcům způsobily finanční obtíže a problémy s peněžními toky. Jelikož souběžně přicházel sezónní vrchol produkce mléka, očekávalo se, že ceny mléka a mléčných výrobků se dále sníží. Na základě uvedených okolností byly tyto události kvalifikovány jako období závažné tržní nerovnováhy. S cílem přispět k vyvážení situace v odvětví mléka a mléčných výrobků v tomto období přistoupila EK dne 30. 4. 2020 k vydání prováděcího nařízení Komise (EU) 2020/599, kterým se povolují dohody a rozhodnutí o plánování výroby v odvětví mléka a mléčných výrobků. Nařízení umožňovalo zemědělcům, sdružením zemědělců a uznaným organizacím producentů uzavírat dohody a rozhodnutí, v jejichž rámci by bylo možné společně usilovat o plánování produkce syrového mléka v souladu s měnící se strukturou poptávky. Veškeré dohody a rozhodnutí týkající se plánování produkce měly být dočasně povoleny na dobu šesti měsíců, tj. od dubna do září 2020. V souladu s čl. 222 odst. 1 prvním pododstavcem nařízení (EU) č. 1308/2013 se povolení k uzavírání těchto dohod uděluje, pokud to neohroží fungování vnitřního trhu.

Podpory v sektoru dojnic

Podpory významně ovlivňují ekonomiku výroby mléka. Podle vazby na danou komoditu rozlišujeme podpory přímé a nepřímé. V České republice jsou do přímých podpor v chovu dojnic započteny všechny druhy podpor, které **jsou vázány přímo na skot**:

- dobrovolná podpora vázaná na produkci – podpora citlivých komodit (VCS)
- přechodná vnitrostátní podpora (PVP)
- podpora dobrých životních podmínek zvířat (DŽPZ) v rámci Programu rozvoje venkova (PRV)
- dotační programy v rámci národních dotací – dotační program 19.A. (režim kvality mléka) a 20.A. (zlepšení životních podmínek v chovu dojnic)
- podpora pojištění (PGRLF)
- vrátka spotřební daně – zelená nafta

Do nepřímých podpor chovu dojnic jsou započteny podpory krmných ploch vlastních krmiv, které odpovídají normativní potřebě vlastních krmiv svázaných s průměrnou roční užitkovostí:

- podpory SAPS + greening (od roku 2015 základní platba a platba za ozelenění)
- VCS – bílkovinné plodiny – reprezentovány luskovinami a víceletými píceňinami (vojtěška, jetel)
- Přechodná vnitrostátní podpora – PVP z. p. – krmné plodiny (dříve Top-Up)
- LFA platba na TTP (trvalé travní porosty) a od 2015 na z. p., AEKO – ošetřování TTP. V rámci podpor LFA došlo od roku 2015 ke změně alokace z TTP na zemědělskou půdu
- kompenzační platba sucho (krmné plodiny)
- vrátka spotřební daně na plochy krmných plodin – zelená nafta
- podpora pojištění krmných plodin (PGRLF)

VCS (dobrovolná podpora vázaná na produkci) je poskytována pouze těm odvětvím (citlivým sektorům) nebo těm regionům členského státu, které čelí určitým obtížím, a přitom jsou obzvláště důležité z hospodářských, sociálních nebo environmentálních důvodů. Zároveň může být vyplácena pouze v míře nezbytné pro vytvoření motivace pro zachování současných úrovní produkce. Platba je hrazená z rozpočtu EU.

PVP (přechodná vnitrostátní podpora) slouží k dorovnání vybraných komodit, které byly zjednodušením plateb v systému jednotné platby na plochu zemědělské půdy (SAPS) znevýhodněny oproti plnému systému přímých podpor v původních, tzv. starých zemích EU. Platba je plně hrazena z rozpočtu ČR.

Podpora dobrých životních podmínek zvířat (DŽPZ) v rámci Programu rozvoje venkova (PRV) jedná se podpory na zvětšení lehačího prostoru v chovu dojnic, zlepšení stájového prostředí v chovu dojnic, zajištění přístupu do výběhu pro suchostojné krávy.

Greening (tzv. ozelenění) je platba za plnění podmínek zemědělských postupů příznivých pro klima a životní prostředí. Nárok na ni mají pouze zemědělci, kteří pěstují různé druhy plodin, na svých polích udržují stanovenou výměru trvalých travních porostů a mají některé plochy vyčleněné pro tzv. ekologický zájem např. krajinné prvky, zalesněné plochy atd. Platba je hrazená z rozpočtu EU.

Tabulka 101 Výše vybraných podpor

Platby	Sazby (Kč/jednotka)	
	2018	2019
SAPS - systém jednotné platby na plochu	3 388,15 Kč/ha	3 394,11 Kč/ha
Greening - ozelenění	1 877,38 Kč/ha	1 884,30 Kč/ha
Platba pro mladé zemědělce	1 694,08 Kč/ha	1 697,06 Kč/ha
VCS - Bílkovinné plodiny	2 218,12 Kč/ha	2 135,99 Kč/ha
VCS - Dojnice	3 687,10 Kč/VDJ	3 730,46 Kč/VDJ
PVP - Zemědělská půda	141,58 Kč/ha	129,86 Kč/ha
PVP - Přezývkavci	76,45 Kč/VDJ	70,19 Kč/VDJ
Dotační program 19.A.	264,5 mil. Kč celkem	261,6 mil. Kč celkem
Dotační program 20.A.	333,1 mil. Kč celkem	373,3 mil. Kč celkem
DŽPZ v rámci PRV 2014–2020	1 697 Kč/dojnici	1 641 Kč/dojnici

Zdroj: MZe, SZIF

V rámci dotací SAPS se mezi zemědělce v roce 2019 rozdělilo cca 12 miliard korun. Platba za dodržování postupů příznivých pro životní prostředí dosáhla cca 6,7 miliardy korun. Mladí zemědělci do 40 let získali 214 milionů korun a na citlivé komodity šlo 3,3 miliardy korun.

Přímé a nepřímé podpory se v jednotlivých letech 2013–2017 pohybovaly v rozmezí 7 026–14 630 Kč, tj. 0,94 až 1,80 Kč/l vyrobeného mléka. V roce 2018 představovaly přímé platby a dotace vstupů 7 792 Kč/dojnici a nepřímé podpory celkem 10 565 Kč/dojnici, tzn. celkem 18 357 Kč/dojnici, což představuje 2,11 Kč/l mléka. Konečné údaje za rok 2019 nebyly v době zveřejnění Situační a výhledové zprávy Mléko k dispozici. Podle předběžných údajů lze odhadovat nepřímé a přímé podpory celkem v roce 2019 na 18 072 Kč/dojnici, tj. 2,07 Kč/l mléka.

Sazby přímých plateb pro rok 2020

I v letošním roce budou vypláceny zálohy na jednotnou platbu na plochu zemědělské půdy ve výši 70 %. Kromě jednotné platby na plochu zemědělské půdy (SAPS) se jedná také o platbu pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí a platbu pro mladé zemědělce a dobrovolnou podporu vázanou na produkci (VCS).

Sazba na SAPS bude v roce 2020 činit 3 644,19 Kč/ha a sazba platby pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (tzv. greening) byla stanovena ve výši 2 013,64 Kč/ha. Pokračuje se i ve zvýšené podpoře mladých zemědělců, a proto je zachována vyšší sazba platby pro mladé zemědělce, která tvoří 50 % ze sazby na SAPS. Sazba platby pro mladé zemědělce tak pro rok 2020 činí 1 822,09 Kč/ha.

Tabulka 102 Sazby přímých plateb pro rok 2020

OPATŘENÍ	SAZBA DOTACE V KČ	JEDNOTKA
Jednotná platba na plochu (SAPS)	3 644,19	ha
Greening	2 013,64	ha
Mladý zemědělec	1 822,09	ha
Dobrovolná podpora vázaná na produkci (VCS):		
VCS bílkovinné plodiny	2 147,15	ha
VCS konzumní brambory	4 510,06	ha
VCS brambory pro výrobu škrobu	15 310,76	ha
VCS ovoce s velmi vysokou pracností	12 534,51	ha
VCS ovoce s vysokou pracností	8 571,26	ha
VCS zelenina s velmi vysokou pracností	11 311,63	ha
VCS zelenina s vysokou pracností	3 958,72	ha
VCS cukrová řepa	7 712,13	ha
VCS chmel	16 822,67	ha
VCS tele masného typu	8 852,41	VDJ
VCS dojnice	4 012,38	VDJ
VCS na chov bahnice nebo chov kozy	4 471,70	VDJ

Zdroj: MZE, SZIF

Dotační program 19.A. směřuje k dosažení vysoké kvality mléka a mléčných výrobků, výrobci a zpracovatelé jsou zapojeni do režimu kvality, po dosažení nastavených parametrů obdrží certifikát. Podpora je vyplácena na částečnou úhradu uznatelných nákladů spojených s dobrovolným zapojením do režimu jakosti mléka a na částečnou úhradu uznatelných nákladů na závazná kontrolní opatření a poradenství.

Dotační program 20.A. – zlepšení životních podmínek v chovu dojníc – je rozdělena do pěti podprogramů:

- Podpora napájení dojníc v zimním období temperovanou vodou – výše podpory je do 200 Kč/dojnici.
- Podpora provádění faremní diagnostiky původce mastitid dojníc – výše podpory je do 350 Kč/dojnici.
- Podpora snížení škodlivých patogenních mikroorganismů ve stájovém prostředí dojníc – výše podpory je do 645 Kč/dojnici.
- Podpora ošetřování končetin dle individuálních potřeb dojníc – výše podpory je do 135 Kč/dojnici.
- Podpora opatření ke snížení tepelného stresu dojníc v letním období – výše podpory je do 660 Kč/dojnici.

Dotační program 19.A. – „Podpora na účast producentů a zpracovatelů zemědělských produktů v režimech jakosti Q1“ (dále jen „Režim jakosti mléka Q CZ“).

Tento dotační program je zaměřen na podporu produkce nadstandardní kvality syrového kravského mléka a jeho zhodnocení ve zpracovatelském průmyslu zejména na území České republiky. Jedná se o režim jakosti, který jde významně nad rámec kritérií stanovených pro syrové mléko a svou provázaností na program 20.A. – Podpora nadstandardní pohody zvířat jde i jakost produktu nad rámec norem zdraví a dobrých životních podmínek zvířat. Účelem dotačního programu je podpora účasti v režimech jakosti v zájmu zlepšení tržních příležitostí a dosažení přidané hodnoty u mléka a mléčných výrobků. Posílení zájmu spotřebitelů o kvalitní potraviny vyrobené ze surovin domácího původu s průkazně nadstandardními parametry kvality. Režimy týkající se jakosti zemědělských produktů a potravin poskytují spotřebitelům záruky ohledně jakosti. Tato garance zlepšuje tržní příležitosti pro vybrané produkty a následně se projeví

ve vyšším odbytu a vyšší ceně. Produkce vysoce kvalitních produktů může zlepšením příjmu producentů a vytvářením pracovních příležitostí vyšší kvalifikace představovat i významný přínos pro hospodářství a sociální stabilitu venkova.

Za poslední 4 roky bylo v rámci dotačních programů 19.A. – Podpora na účast producentů a zpracovatelů zemědělských produktů v režimech jakosti Q1 a 20.A. – Zlepšení životních podmínek v chovu dojníc vyplaceno celkem 2,4 mld. Kč.

Tabulka 103 DP 19.A. (mil. Kč)

ROK	19.A.a.	19.A.b.1.	19.A.b.2	Celkem
2016	24,4	70,2	238,7	333,3
2017	34,7	150,2	120,0	304,9
2018	39,4	225,1	0	264,5
2019	35,7	225,9	0	261,6
				1 164,3

Zdroj: MZe

Tabulka 104 DP 20.A. (mil. Kč)

ROK	20.A.
2016	223,7
2017	402,1
2018	333,1
2019	373,3
	1 332,2

Zdroj: MZe

Zapojením do režimu jakosti mléka Q CZ a dosažením nastavených parametrů kvality dochází ke zvýšení kvality mléka a přidané hodnoty z něj vyrobených výrobků. Za posledních 10 let se snížil počet mikroorganismů v mléce z cca 40 tis. na současných 29 tis. mikroorganismů v 1 ml mléka, jako znak čistoty produkce. Snížil se počet somatických buněk za 10 let z 255 tis. na současných cca 220 tis. v 1 ml mléka jako znak zdravotního stavu dojníc jejich mléčné žlázy jakož i kvality výživy a podmínek chovu. Vlivem vyšší poptávky po kvalitní mléčné surovině ze strany zpracovatelů se daří producentům mléka vyjednat vyšší cenu při zpeněžování mléka. Část zpracovatelů na podporu zlepšení tržních příležitostí začíná postupně využívat ochrannou známku Q CZ.

Proč být zapojený v režimu jakosti mléka Q CZ:

Vyšší kvalita syrového kravského mléka a následně vyšší kvalita mléčných produktů.

Zhodnocení kvality mléčné suroviny při zpeněžování – snížení volatility ceny mléka.

Vyšší konkurenceschopnost mléka a mléčných výrobků na trhu.

Zvýšení poptávky po mléku Q CZ.

Ve zpracovatelském průmyslu v důsledku snížení celkového počtu mikroorganismů u nakupovaného syrového kravského mléka došlo ke snížení rizika nedostatečné pasterace mléka na pasterační stanici. Vstupem do programu Q CZ a nákupem syrového kravského mléka v režimu Q CZ se výrazně snížil počet reklamací a stížností od zákazníků např. na konzistenci jogurtů ve sledovaném období a na trvanlivost čerstvého konzumního mléka, tedy čerstvých mléčných výrobků, které jsou preferovány.

Tabulka 105 Celkový počet mikroorganismů (tis.)

Měsíc/rok	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Leden	40,1	48,6	39,9	28,5	26,2	23,4
Únor	32,9	43,0	39,5	29,5	25,0	24,6
Březen	35,6	46,7	39,9	29,7	24,9	21,7
Duben	45,4	48,1	33,9	37,1	31,0	24,8
Květen	42,9	50,6	33,4	55,1	35,8	29,4
Červen	48,7	43,1	43,4	43,9	31,0	41,2
Červenec	54,2	55,3	43,6	41,0	35,5	45,5
Srpen	50,6	52,9	37,0	32,4	31,0	33,4
Září	35,5	50,9	45,1	26,4	25,4	24,6
Říjen	37,8	49,1	28,1	30,7	22,6	28,7
Listopad	36,7	44,4	32,0	30,6	23,5	25,8
Prosinec	29,8	39,4	27,3	26,5	26,9	25,6
CELKEM	40,8	47,7	36,9	34,4	28,2	29,1

Zdroj: Výsledky kvality mléka nakupovaného v roce 2018 (podle analýz bazénových vzorků),
LRM Buštěhrad (ČMSCH, a.s., Lidická 334, 273 43 Buštěhrad)

Poznámka: jedná se o veškeré mléko, nejen mléko zařazené do režimu jakosti Q CZ

Celkový počet mikroorganismů (CPM) – hlavní hygienický ukazatel kvality syrového kravského mléka. Je známý úzký vztah mezi CPM a psychrotrofními mikroorganismy. Psychrotrofní mikroorganismy představují doprovodný hygienický ukazatel mikrobiologické kvality mléka. Při nedodržení přísných teplotních norem během uchování, svozu a skladování syrového nebo pasterovaného mléka dochází k jejich značnému pomnožení a tvorbě vyšší koncentrace termostabilních proteolytických a lipolytických enzymů. Tyto enzymy jsou termostabilní a mohou způsobovat v době trvanlivosti vady mléčných výrobků.

Pro nakupované syrové kravské mléko v režimu Q CZ platí přísnější požadavky na CPM než na běžně nakupované syrové kravské mléko. V důsledku snížení CPM u nakupovaného syrového kravského mléka došlo u mlékáren ke snížení rizika nedostatečné pasterace mléka na pasterační stanici. V případě většího množství CPM u nakupovaného syrového mléka totiž hrozí větší pravděpodobnost nedostatečné pasterace – pasterační efekt není považován za 100 %, obecně se udává 99,99 % – tedy, že nemusí při pasteraci mléka vždy dojít k usmrcení všech přítomných nežádoucích mikroorganismů. Tedy, čím více CPM syrové kravské mléko bude obsahovat, tím větší je pravděpodobnost, že nedojde k usmrcení všech nežádoucích mikroorganismů v mléce. Pasteraci mléka přežívají jen sporotvorné mikroorganismy a některé termorezistentní bakterie. Dochází k inaktivaci enzymů, čehož se využívá k průkazu pasterace. Průkaz správné pasterace se provádí v interní i v externí laboratoři – fosfatázový a peroxidázový test (průkaz inaktivace enzymů fosfatáza a peroxidáza). Pasterací současně dochází i k redukci technologicky nežádoucích skupin mikroorganismů jako psychrotrofní a částečně termorezistentních bakterií s převážně proteolytickou a lipolytickou aktivitou, což je pro zajištění senzorických vlastností, kvality a trvanlivosti mléčných produktů velmi žádoucí.

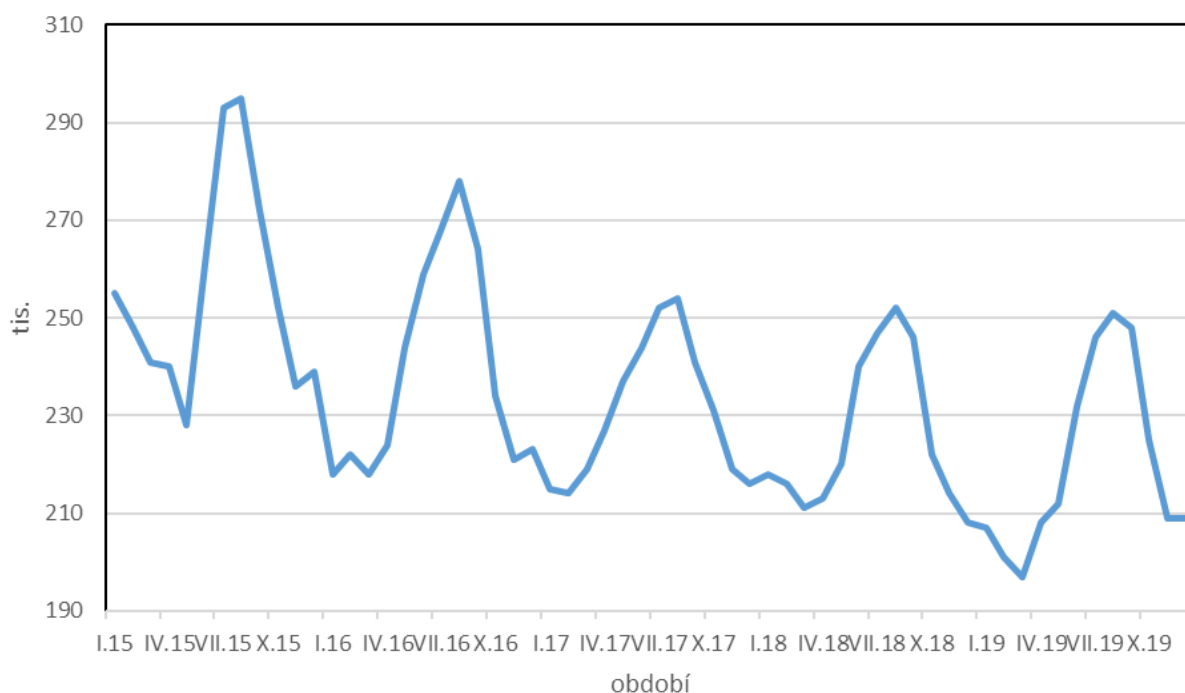
Tabulka 106 Počet somatických buněk (tis.)

Měsíc/rok	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Leden	255	218	220	215	218	207
Únor	248	222	215	214	216	201
Březen	241	218	208	219	211	197
Duben	240	224	209	227	213	208
Květen	228	244	209	237	220	212
Červen	261	259	221	244	240	232
Červenec	293	268	240	252	247	246
Srpen	295	278	248	254	252	251
Září	272	264	240	241	246	248
Říjen	252	234	227	231	222	225
Listopad	236	221	217	219	214	209
Prosinec	239	223	219	216	208	209
CELKEM	255	240	223	231	226	221

Zdroj: Výsledky kvality mléka nakupovaného v roce 2018 (podle analýz bazénových)

Poznámka: jedná se o veškeré mléko, nejen mléko zařazené do režimu jakosti Q CZ

Vývoj počtu somatických buněk

Zdroj: Kontrola užitkovosti dojníc

Počet somatických buněk (PSB) – jeden z hlavních ukazatelů jakosti syrového kravského mléka. Hodnota „počet somatických buněk $\leq 220\,000$ v 1 ml mléka“ pak byla v rámci notifikačního procesu Evropskou komisí schválena jako hodnota, která jde výrazně nad rámec norem. Nadstandardní jakost mléka je posuzována z hlediska nastavení limitů v příslušné evropské legislativě, v dosahování hodnot v ostatních evropských zemích apod. V evropské legislativě je stanoven požadavek počtu somatických buněk $\leq 400\,000$ v 1 ml mléka. Vzhledem k dosahované výši parametru somatických buněk např. v Rakousku či Německu – i podle plemen – lze konstatovat, že stanovená a dosahovaná hodnota počtu somatických buněk v rámci tohoto dotačního programu je ukazatelem nadstandardní jakosti mléka. V Bavorsku pro super třídu jakosti mléka je stanoven limit $300\,000$ somatických buněk na 1 ml mléka, pro I. tř. jakosti $400\,000$ v 1 ml mléka.

Počet a zastoupení jednotlivých typů somatických buněk reflektuje zdravotní stav mléčné žlázy a slouží jako znak kvality syrového kravského mléka. Somatické buňky pocházejí z krve a epitelu mléčné žlázy. Mezi somatické buňky pocházející z krve patří především bílé krvinky (leukocyty), a to zejména makrofágy, polymorfonukleární leukocyty a lymfocyty. Tyto typy leukocytů hrají důležitou roli v imunitním systému, kdy jejich cílem je ničit cizorodé látky a obnovovat postižené tkáně. Z tohoto faktu jasně vyplývá, že jejich zvýšený počet v mléce značí, že je mléčná žláza zasažena zánětem. Z dalších krevních buněk je možné nalézt také ostatní typy leukocytů (eozinofily, bazofily) a erytrocyty (červené krvinky). Erytrocyty se mohou vyskytovat v kolostru (mlezivu), v mléce se objevují při těžkých zánětech či poranění nejčastěji strukových vývodů. Somatické buňky pocházející z epitelu jsou odloupané epiteliální buňky z různých částí mléčné žlázy, které vznikají odloučením při regenerativních procesech.

Somatické buňky mají také svůj vlastní enzymatický aparát, kdy vylučují antimikrobiální složky, jako například laktoperoxidázu, kyselou fosfatázu a další enzymy, které negativně ovlivňují technologickou zpracovatelnost mléka. Počet somatických buněk (PSB) je dán jednak zdravotním stavem mléčné žlázy, kdy při mastitidách počty SB rostou o několik řádů, dále výskytem metabolických onemocnění, při kterých dochází ke zvyšování PSB.

Vysoký obsah SB v mléce je také při zahájení laktace (do prvních 14 dnů), kdy se vyskytuje v mléce vysoké množství epiteliálních buněk, kolostrálních tělísek a leukocytů. K mírnému zvýšení dochází také ke konci laktace, kdy pomalu dochází k přípravě na další laktaci, a tím regeneraci epitelu. PSB se také zvyšuje s rostoucím počtem laktací. Další vliv na PSB má plemeno, stavba vemene, teplota prostředí a teplota tělesná, roční období, výživa, stres, dojící zařízení a technika dojení.

Pro nakupované syrové kravské mléko v režimu Q CZ platí přísnější požadavky na PSB než na běžně nakupované syrové kravské mléko. V důsledku snížení PSB (lepší zdravotní stav dojníc, méně léčení dojníc na zánět vemene antibiotiky) došlo ve sledovaném období k poklesu pozitivních kontrol na RIL v mlékárnách – včetně kontrolních testů pro farmáře. Díky snížení počtu pozitivních kontrol na RIL je příjem mléka plynulejší, pracovníci mlékárny nejsou zatěžováni řešením neshod v důsledku výskytu RIL. Ve sledovaném období došlo ke snížení počtu neshod na mléko s RIL.

Tabulka 107 Inhibiční látky – podíl pozitivních vzorků (%)

Měsíc/rok	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Leden	0,12	0,16	0,22	0,08	0,08	0,07
Únor	0,14	0,04	0,13	0,04	0,04	0,11
Březen	0,28	0,16	0,34	0,00	0,04	0,11
Duben	0,18	0,00	0,00	0,08	0,04	0,07
Květen	0,09	0,00	0,24	0,04	0,07	0,07
Červen	0,00	0,17	0,22	0,00	0,04	0,00
Červenec	0,23	0,08	0,16	0,11	0,00	0,03
Srpen	0,15	0,16	0,18	0,15	0,00	0,07
Září	0,23	0,17	0,07	0,08	0,10	0,14
Říjen	0,09	0,00	0,04	0,08	0,11	0,00
Listopad	0,14	0,17	0,00	0,04	0,00	0,00
Prosinec	0,23	0,04	0,04	0,04	0,04	
CELKEM	0,16	0,10	0,14	0,06	0,05	

Zdroj: Výsledky kvality mléka nakupovaného v roce 2018 (podle analýz bazénových vzorků), LRM Buštěhrad (ČMSCH, a.s., Lidická 334, 273 43 Buštěhrad)

Poznámka: jedná se o veškeré mléko, nejen mléko zařazené do režimu jakosti Q CZ

Rezidua inhibičních látek (RIL) – Výskyt reziduí inhibičních látek v surovinách a potravinách živočišného původu představuje zdravotní riziko pro spotřebitele, přináší technologické problémy ve výrobě potravin a má negativní dopad na životní prostředí. Nálezy RIL v mléce souvisí s rozšířeným používáním veterinárních léčiv, s nedodržováním ochranných lhůt, se změnou metabolismu nemocného

zvířete, popř. s nedůsledným vylučováním mléka léčených zvířat z dodávky. Jedním z problémů v humánní a veterinární medicíně je rostoucí rezistence patogenních mikroorganismů k antimikrobiálním látkám. Vyrůstající počet rezistentních kmenů bakterií je způsoben neuváženým podáváním antibiotik k léčbě infekcí v humánní i ve veterinární medicíně. Více než polovina celkové spotřeby antibiotik nachází využití právě v zemědělství. Důležitým krokem k prevenci přítomnosti antimikrobiálních látek v mléce jsou důsledná opatření v prvovýrobě mléka a využívání screeningových metod detekce RIL.

K detekci RIL se dříve používala zkouška dle ČSN – kysací schopnost mléka (k mléku byla přidána jogurtová kultura, teplota 3,5 hod při 42 °C, vytvoří se mikroorganismy mléčného kysání, které spotřebují mléčný cukr na kyselinu mléčnou, tím dojde ke zvýšení titrační kyselosti mléka). V současné době se používají rychlé metody detekce RIL. RIL jsou v mlékárenství kritický kontrolní bod – mléko, u kterého je zjištěno množství RIL je po potvrzení nálezu v centrální laboratoři vždy vráceno dodavateli, od kterého tak kontaminace mléka pochází – dohledává se z bazénových vzorků v případě positivity. Pozitivní nález RIL v syrovém kravském mléce je v posledních letech ojedinělý.

Národní dotace 2020

Prostřednictvím národních dotací by zemědělci měli získat 3,8 miliardy korun. Dotace jsou směřovány především na programy, které přispívají ke zlepšování životních podmínek v chovech hospodářských zvířat a ke zvýšení konkurenceschopnosti českého agrárního sektoru. Do odvětví živočišné výroby je směřováno cca 2,7 mld. Kč, do rostlinné výroby 351 mil. Kč do potravinářství 578 mil. Kč a na ostatní aktivity 193 mil. Kč. V rámci DP 19.A. – režim jakosti mléka – je alokováno 500 mil. Kč.

Legislativní opatření

V oblasti trhu s mlékem a mléčnými výrobky má Česká republika v platnosti základní nařízení vlády, která jsou v souladu se základním nařízením Evropských společenství:

- a) Nařízení vlády č. 282/2014 Sb.,** o některých podmínkách k provádění společné organizace trhu v odvětví mléka a mléčných výrobků, ve znění pozdějších právních předpisů.
- b) Nařízení vlády č. 74/2017 Sb.,** o stanovení některých podmínek pro poskytování podpory na dodávky ovoce, zeleniny, mléka a mléčných výrobků z nich do škol a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších právních předpisů.
- c) Nařízení vlády č. 225/2004 Sb.,** o některých podrobnostech provádění vybraných tržních opatření společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky, ve znění pozdějších právních předpisů. Toto nařízení zavádí zbývající nástroje společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky.

Důležité informace o příslušné legislativě lze najít na internetových stránkách:

<http://www.mvcr.cz> – Portál veřejné správy ČR – vyhledávání v zákonech – Sbírka zákonů a mezinárodních smluv.

<http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?ihmlang=cs> – Stránky Úředního věstníku EU – vydávání předpisů EU v českém jazyce.

https://eur-lex.europa.eu/search.html?CC_1_CODED=03&name=browse-by:legislation-in-force&CC_2_CODED=0360&displayProfile=allRelAllConsDocProfile&qid=1445420912041&CC_3_CODED=036056&type=named – Stránka evropské legislativy týkající se komodity mléka a mléčných výrobků.

<http://www.svscr.cz> – Portál Státní veterinární správy České republiky, kde jsou v hlavní nabídce odkazy na základní informace např. zákazy a omezení, informace z legislativy, publikace, zdraví zvířat, veřejné zdraví, schválené subjekty pro trh EU, schválené subjekty pro vnitřní trh a pro přímý prodej a další zajímavé odkazy.

<http://www.szif.cz> – Stránky Státního zemědělského intervenčního fondu týkající se vybraných režimů komodity mléka, příruček pro žadatele, jednotlivých vzorů žádostí aj. formulářů. Příslušné dokumenty lze nalézt na této internetové adrese v podnabídce Společná organizace trhu/komodity – živočišná výroba – mléko.

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
internet: www.eagri.cz
e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-580-7

Praha 2020